stripschrift / jaargang 5 / nr 31-32

juli/augustus 1971 prijs fl 3,25/ 55 f verschijnt tweemaandelijks

SPECIAAL SCIENCE FICTION NUMMER

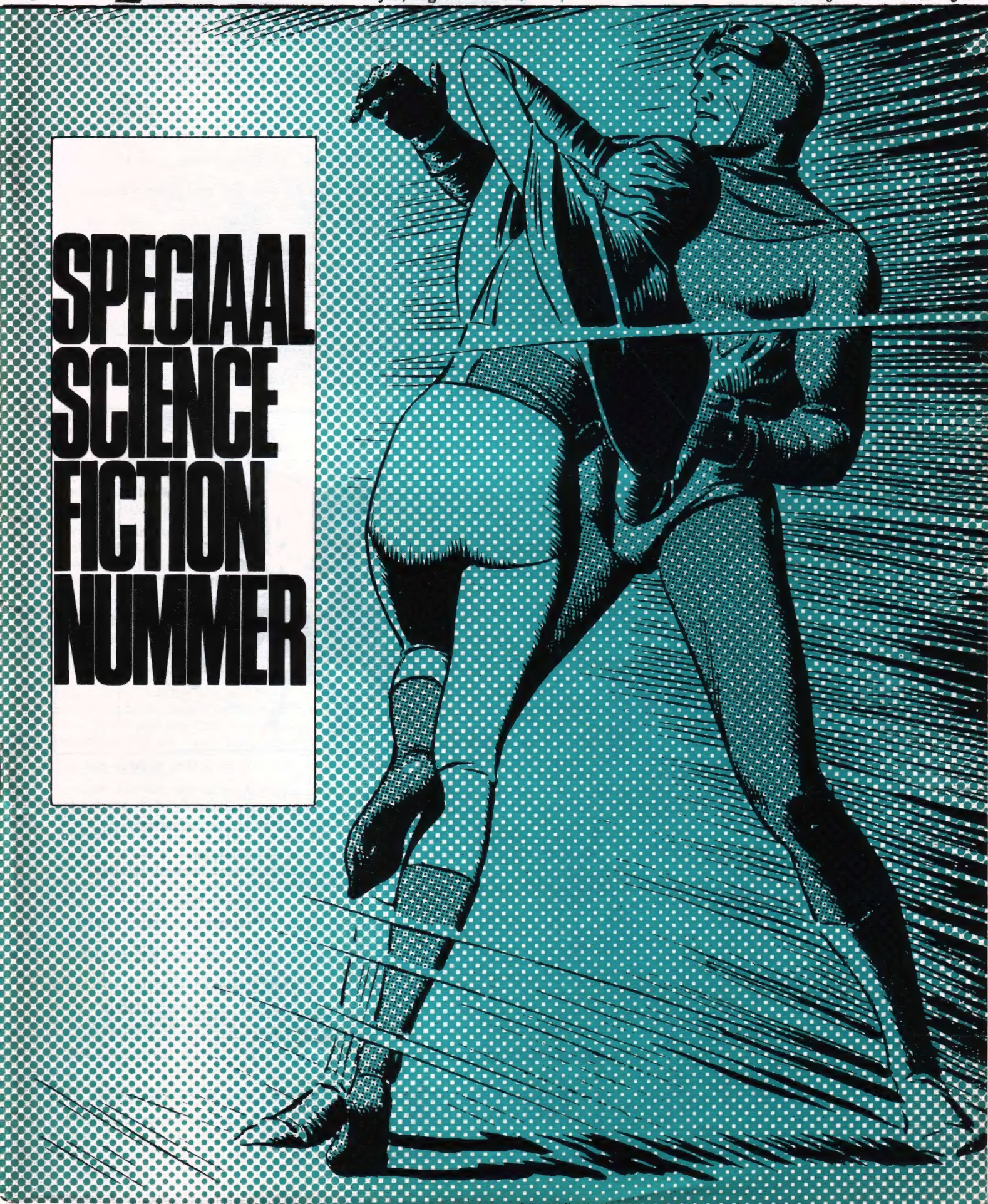

Voor onze automobilisten

De Leidsestraat is nu al weer geruime tijd afgesloten voor het autoverkeer. Een van de "neringen" die daar onder te lijden hebben is "Het Eerste Nederlandse Stripantikwariaat Lambiek".
Een tragische zaak, waar het hoofdstedelijk gemeentebestuur nauwelijks bij stilgestaan schijnt te hebben.
Hieronder zetten we voor de autorijdende cliëntele een ruwe schets van de nieuwe aanlooproute.
De voetgangers en wielrijders kunnen van de oude route gebruik maken.

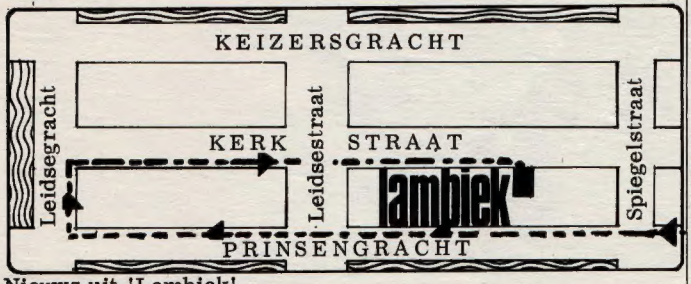

Nieuws uit 'Lambiek'

Het zal onze trouwe klanten niet ontgaan zijn dat het aantal titels in onze boekhandel het laatste seizoen weer sterk is uitgebreid.
Vele nieuwe en oude titels zijn wederom voorradig.
Een speurtocht bij onze zuiderburen had als gunstig resultaat dat wij vele, reeds uitverkochte titels, voor zeer redelijke prijzen kunnen leveren, zie ook de lijst van aanbiedingen op deze pagina.
Op de vele verzoeken om een catalogus kunnen we helaas niet ingaan, daar we er geen hebben en niet erg veel zin hebben er een te maken.
Voor Lambiek geldt echter iedere officiele catalogus van andere antikwariaten waar u bij ons (indien voorradig) 10% korting op krijgt.
Zoals u ziet zijn wij evenals een bekend grutterswarenbedrijf 10% voordeliger.

Nieuws van "De Morsige Roerganger" (Amsterdam-Batavia)

Het doet ons plezier u te kunnen meedelen dat de Amsterdamse vestiging van "De Morsige Roerganger" nog enige exemplaren van het bekende standaardwerk Strip voor Strip in voorraad heeft. Mensen die dit unieke werkje nog niet in hun bezit hebben dienen per omgaande ƒ 15, - te storten op giro 2210105 t.n.v. De Morsige Roerganger, Oude Waal 29 (II) te Amsterdam.

Binnenkort zal het boekje "Professor Pi" van Bob v.d.Born op de markt verschijnen. Wij meenden er goed aan te doen deze ijzersterke strip, die in de vergetelheid dreigde te geraken, voor het eerst in boekvorm uit te geven.

Een werkgroep "Taalbeheersing" van het Instituut voor Neerlandistiek heeft onder de bezielende leiding van Rudolf Geel een inhoudsanalyse gemaakt van de eerste Bommelstrips: De edele gevoelens van een heer zijn als een gedicht, wiegend in de lentesfeer".
Wij hopen deze interessante studie nog voor november in kleine oplage ter beschikking te hebben.

Aanbiedingen uit de boekhandel

40 verschillende titels van "De avonturen van Nero en Co" (Marc Sleen) à ƒ 2, 75, 4 stuks voor ƒ 10, -.
Red Ryder, album 7 (Fred Harman) à ƒ 3, 95.
Pravda (Guy Peellaert vert. Remco Campert) van ƒ 17, 50 voor ƒ 9, 50.
Iris (L. Hartog van Banda/Thé Tjong Khing) van ƒ 17, 50 voor ƒ 9, 50.
Twee congreskranten van Ariadne met veel leuke stripparodieën van de Toonder-studio's samen voor ƒ 3, -.
5 verschillende titels "Michel Vaillant" (Jean Graton) van ƒ 3, 25 voor ƒ 2, 50.
Het geweldige boek 'Little Nemo' (Winsor McCay) ƒ 72, 50.
Flash Gordon (Alex Raymond), de Franse uitgave ƒ 45, -.
Diverse striptijdschriften, zoals Phenix (met speciaalnummers), Ran Tan Plan, Schrtoumpf, Giff-Wiff en Le Phylactere hebben wij in voorraad.

Aanbiedingen uit het antikwariaat

Robbedoesalbum I en II (1938) à ƒ 150, -.
Robbedoesalbum VI à ƒ 100, -.
De avonturen van Rikki en Wiske (in zeer goede staat) à ƒ 550, -.

Diverse zwart-wit Kuifjes van voor de oorlog in prijs variërend van ƒ 75, - tot ƒ 100, -.
Tom Poes, variërend van ƒ 10, - tot ƒ 27, -.
Kapitein Rob, variërend van ƒ 1, 50 tot ƒ 5, -.
Vriiwel alle titels van Eric de Noorman, variërend van ƒ 6, - tot ƒ 20, -.
Dick Bos, variërend van ƒ 0, 50 tot ƒ 8, 50.
Verder nog in voorraad de meeste Alex-boeken (Jacques Martin), Suske en Wiske (Vandersteen) e.a.

Originele tekeningen

Paulus de Boskabouter (Jean Dulieu) in kleur van ƒ 7, 50 tot ƒ 9, 50.
Suske en Wiske (W. Vandersteen) uit een nooit in boekvorm gepubliceerd verhaal à ƒ 25, -.
Eric de Noorman (H.G. Kresse) in kleur (oorsprong onbekend) ƒ 40, -.
Tot ziens in het Stripantikwariaat Lambiek! (Kerkstraat 104, tel. 020 - 67543, postgiro 471636 t.n.v. C. Kousemaker).

stripschrift

tijdschrift voor striplezers/nummer 31/32

NCSF

Overal waar Science Fiction wordt gepubliceerd, vindt men lieden die hun ziel en zaligheid aan dit literatuurgenre hebben verkocht. In het buitenland is SF-FANDOM dan ook een fenomeen dat al even lang bestaat als SF zelf. De grote dag voor de Nederlandse liefhebbers van Science Fiction kwam pas in augustus 1965. In dat jaar werd de (23e) World Convention der SF-fans in Londen gehouden, en FORRY ACKERMAN, vermaard SF-fan en verwoed verzamelaar en propagandist, knoopte aan zijn overtocht daarheen een rondreis vast langs zijn Europese SF-vrienden. Eén van deze, HANS FRANKFURTHER, zag in het bezoek van de "Sci Fi Guy" een unieke gelegenheid om Science Fiction in Nederland, reeds té lang stiefmoederlijk behandeld, eindelijk de stoot te geven naar de waardering die dit genre al zolang verdiende. Op 11 augustus 1965, tijdens een filmmiddag met Forry in het Amsterdamse Stedelijk Museum, bracht hij zijn idee naar voren om een Nederlandse SF-fanclub op te richten die zich met die taak zou kunnen bezighouden. Kort daarna kon hij, o.a. gesteund door LEO KINDT, beginnen met het administreren van de eerste dertig leden van het NEDERLANDS CONTACTCENTRUM VOOR SCIENCE FICTION.

Het NCSF, tot nu toe de enige organisatie op dit gebied in Nederland (in België is er de zusterclub SFAN), telt thans rond de 160 leden, en er komen er nog steeds meer bij. Het Contactcentrum geeft een eigen tijdschrift uit, HOLLAND-SF, dat al aan de vijfde jaargang bezig is, thans met een frequentie van 6 x per jaar. In HOLLAND-SF worden boekrecensies gepubliceerd, filmrecensies, verslagen van conventions, korte verhalen, artikelen en wetenswaardigheden over SF in binnen- en buitenland.

De vereniging organiseerde SF-congressen en een verhalenprijsvraag, hield regionale bijeenkomsten en ruilbeurzen, en jaarlijkse algemene ledenvergaderingen, meestal opgeluisterd door films, referaten en discussies, boekenstands, etc.

Leden der vereniging vertegenwoordigden ons land op buitenlandse SF-conventions, waaronder de memorabele HEICON, de eerste Worldcon op het Europese vasteland, Heidelberg 1970. Ook op de EUROCON, de eerste echt-Europese SF-con, zullen zij niet ontbreken: volgend jaar in TRIEST, gecombineerd met het bekende SF-filmfestival daar.

Sinds de oprichting van het NCSF is de hoeveelheid in het Nederlands gepubliceerde Science Fiction toegenomen van jaar op jaar. Wie het met ons eens is dat het nog lang niet genoeg is, worde lid van de vereniging. De contributie (*f* 10, - per jaar) kan nauwelijks een belemmering zijn...

Science Fiction

Science Fiction. De kreet ligt ons, fans, wellicht wat té gemakkelijk in het gehoor. "Vertel eens wat je nou daarmee bedoelt". "Wat is dat nou:SF? " "Geloven jullie ook in vliegende schotels? "
Zolang SF bestaat, en laten we dat gemakshalve even op 50 jaar stellen, hebben insiders, maar ook vele outsiders, getracht de term te definiëren. Gelukkig zijn ze daar nog niet in geslaagd. Wat heb je eraan je vast te houden aan een definitie als het voorwerp daarvan onder je vingers wegglipt?

Door alle tijden heen heeft het "wonderbaarlijke verhaal" de mens onweerstaanbaar aangetrokken. Volkssprookjes uit alle cultuurperioden en windstreken leggen getuigenis af van die universele hang naar het onwaarschijnlijke, de droom, het ongelooflijke. Als rozijnen in het brood van de westerse literatuur duiken telkens weer de fantastische verhalen op: de Reis van Sinte Brandaen, Dantes Reis door de Hel, Utopia, Gullivers Reizen, Baron von Münchhausen, Frankenstein, Jekyll and Hyde, en andere. Al deze verhalen hebben één ding gemeen, of ze nu tot lering of tot vermaak geschreven werden: zij negeren, omwille van het wonder, de realiteit.

Dan, in de negentiende eeuw, richt de voortstomende Industriële Revolutie

Uitgegeven door
N.V. Levisson M P S voor

het stripschap

Nederlands centrum voor belangstellenden in strip, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 30 september 1968.
Doel: de waardering bevorderen voor strips in het algemeen en Nederlandse strips in het bijzonder.

REDAKTIE

Sandra Boes
P. Hans Frankfurther
Fred Julsing
Rolf van de Kamer
Leo en Annemarie Kindt
Ton Koincks
Gerard Suurmeijer
Frits de Winter

REDAKTIEADRES

De Bruyn Kopsstraat 10, Rijswijk
telefoon: (070) 908780, giro 15412.

VERKRIJGBAAR

- d.m.v. lidmaatschap Stripschap à *f* 18, -, giro 1513000, t.n.v. penningmeester Stripschap in Groningen
- via abonnement à *f* 15, -, giro 15412, t.n.v. Levisson M P S
- in de losse verkoop à *f* 3, 25

SUMMARY

Stripschrift's Science Fiction issue, made in cooperation with Dutch Science Fiction Club. Contents: two Flash Gordon-stories: a. the way Alex Raymond created Flash, b. the way the Russians would have done it. View of Dutch and foreign SF-comics. Analysis of link between SF and comics. New columns: a. with gossips from the world of comics-drawers, b. in which tv/radio person gives his opinion about comics as a medium.

MEDIEJA MIEK nr 1: HET ZAL JE MEDIUM MAAR WEZEN

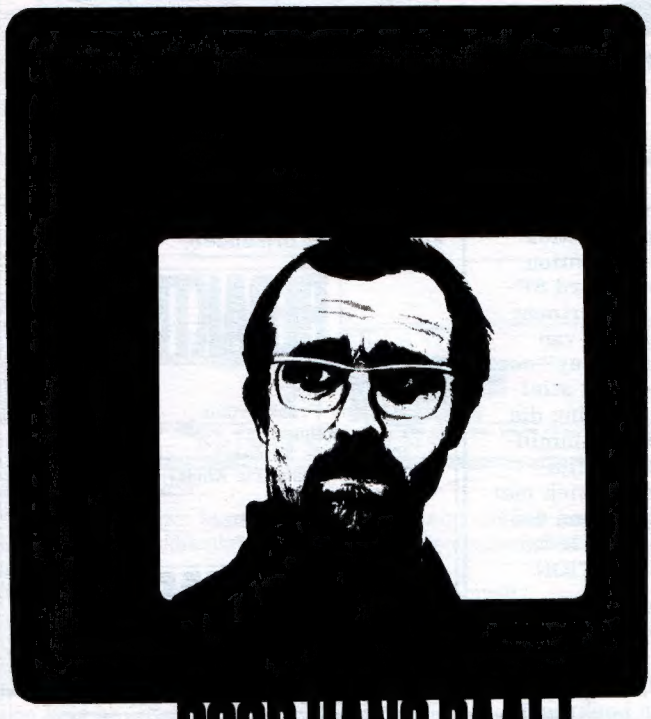

DOOR HANS BAAIJ

MEDIEJAMIEK

zal in het vervolg in stripschrift verschijnen als een rubriek, waarin meer of minder bekende nederlanders, zelf intensief bezig met, dan wel verstrikt in het hanteren van een kommunikatiemedium, hun hart kunnen luchten over het verschijnsel - of kunnen we hier inmiddels ook spreken van medium? - strip.

Hans Baay is public relationsman van de NVSH, één der eindredakteuren van het maandelijks verschijnend tijdschrift Sextant en was als redakteur en presentator betrokken bij het vullen van de aan de NVSH toegekende radio- en tvzendtijd. Als zodanig is hij altijd sterk gekonfronteerd geweest met het zo sec mogelijk overbrengen van de hem voor handen liggende informatie.

In het begin van de dierbare jaren vijftig was het nog zo dat ik (aanvangende tiener) mijn boekjes van Dick Bos c.s. op onmogelijke plaatsen moest verbergen om ze niet aan de opgepepte verontwaardiging van mijn ouders ten prooi te laten vallen. Helaas verloor ik meestal de ongelijke strijd en ging herhaaldelijk een nu waarschijnlijk kostbare collectie stripcuriosa in vlammen op.

Die tijd is definitief voorbij. Net zo voorbij als de tijd waarin een zichzelf respecterend intellectueel zijn status kon waarmaken door te stellen dat hij uiteraard geen televisie had, maar soms weleens bij de werkster ging kijken als het niet anders kòn.

Strips en tv - het is niet toevallig ze met elkaar in verband te brengen. Beiden zijn nieuwe media (tv is duidelijk de jongste), maar hun ontwikkeling loopt duidelijk uiteen. Kon tv binnen afzienbare tijd worden wat het nu is, nl. een medium dat niet duidelijk meer te herkennen viel als medium (de boodschap overheerst), de strip lijkt nog steeds niet de doorbraak te hebben gemaakt van opvallende vorm naar inhoud-met-een-vorm.

Zoals alles is óók deze opmerking betrekkelijk. Want voor enkele categorieën heeft de strip zijn "nieuwigheid" wel overwonnen. Het frustrerende voor de mensen die met dit medium te maken hebben lijkt me echter dat de categorieën waarbij de doorbraak naar een "echte" medium-status heeft plaatsgevonden, tegelijkertijd de strip als volwassen medium min of meer buitenspel zetten.

Zetten wij de zaak op een rij: de strip is een erkend medium voor kinderen en mensen die zich niet willen schamen - zij het soms al te opvallend - voor het feit dat zij een deel van hun kind-schap nog niet verloren hebben. In deze categorie vallen zowel Donald Duck, Pep, als Rip Kirby.

Verder vindt de strip - als een modieus soort geheimtaal - erkenning bij de Underground. Dat is mooi en goed voor de Underground, maar als algemeen medium zet de strip zich daarmee buitenspel (vergeleken met televisie hebben we hier in intellectuele kringen te maken met de omgekeerde wereld).

En ten slotte hebben we te maken met een soort tussengebied dat ingenomen wordt door de strips die verwant zijn met Illustrated Classics.

Daarmee wil ik zeggen dat er mensen zijn die, uit al dan niet oprecht gemeende zendingsdrift, menen dat de strip zich uitermate goed leent om moeilijke zaken zó eenvoudig voor te stellen dat de grootste imbeciel na aanschouwing ervan, de indruk overhoudt dat óók hij alles begrijpt wat er maar op deze aarde te begrijpen valt.

Zoals boven dit stukje staat: Het zal je medium maar wezen. Strippers maken op mij vaak de indruk van een zich miskend voelende groep.
Dat kan onmogelijk gelden voor de hierboven aangehaalde categorieën, omdat daar de vraag naar "goede" strips buitengewoon groot is. Zij voelen zich - mijn idee - eerder miskend omdat zij niet serieus genomen worden.

En dat lijkt mij een correct gevoel. Want de strip heeft nog steeds niet die vorm kunnen krijgen waarbij hij ondersteunend werkt aan een inhoud. Het effect is in de praktijk nog steeds "lullig" (Vietnam-interpretaties bij Lucky Luke ten spijt), elitair (denkt iemand serieus dat Nixon Robert Crumb bijhoudt?) of vulgair (dekt Illustrated Classics met zijn Moby Dick het origineel?).

Het vervelende is dat ieder omstreden medium zijn "eigen" mensen aantrekt en dat die mensen de neiging hebben om zich in te graven in de stellingen die de tegenstanders voor hen hebben aangewezen. Op die manier wordt er een situatie gecreëerd waarbij zowel maker als beschouwer zich sterk maken op basis van wat misschien een schijn-tegenstelling is.
Want uiteindelijk gaat het toch niet om "Het-Wezen-van-De-Strip" maar om de toepasbaarheid van een medium. Voor veel stripmakers is dit waarschijnlijk een vervelende opmerking. Maar in mijn opinie is de tijd van Kloos voorbij. L'Art pour l'art hoort in de geschiedenisboekjes en de striptekenaar moet maar eens ophouden om te denken dat hij een communicatie-god in het diepst van zijn gedachten is. Het wordt tijd dat hij duidelijk maakt dat hij iets te zèggen heeft. En hij zal dat pas bereikt hebben wanneer men over hem praat als over iemand die iets overbrengt. Zolang zijn sterkste punt zijn vorm blijft zal hij een vreemde eend in de media-bijt blijven.

Hans Baaij

NCSF (vervolg van pagina 31)

de aandacht van de mensen op de praktische wetenschappen. Machines verrichten zichtbare, tastbare wonderen, en de mensheid verbaast zich als nooit tevoren. Uit deze denksfeer komen de eerste schrijvers naar voren die met de wetenschap een brug slaan tussen droom en realiteit. Jules Verne bedenkt zijn mirakelmachines tot in uitgeplozen details. En kijk eens hoe hij de chemie toepast in "Het onbewoonde eiland" om schipbreukelingen te doen overleven! Dat is nog eens wat anders dan het godzegene-de-greep van Robinson Crusoe. En H.G. Wells gebruikt, wat later, zijn ook al niet geringe wetenschapskennis, en construeert daar, met iets soepeler pen den de illustere Fransman, verrukkelijke verhalen omheen.

Het begin van de twintigste eeuw ziet een koortsachtige ontginning van de meest uiteenlopende terreinen der wetenschap. Ook de kennis van de aard van het heelal wordt steeds groter door de immer verder geperfectioneerde kijkapparatuur. Nieuwe ontdekkingen volgen elkaar op. Geen wonder dat schrijvers, die meer dan anderen nog de invloed van hun tijd ondergaan, dit nieuwe in hun verhalen verwerken. Geen wonder ook dat mensen met enige wetenschappelijke scholing en een vlotte pen, eveneens de wetenschap betrekken in de verhalen die zij, soms onbeholpen, maar bijna altijd indringend, op papier zetten.

In Amerika is het nu, rond de eerste wereldoorlog, de tijd van het magazine zoals Argosy, Saturday Evening Post, etc., en hierin verschijnen dan ook de eerste volbloed Science Fiction verhalen. Hier wordt het genre SF, geboren uit de Europese literatuur, op zijn Amerikaans getogen.
De Science Fiction groeit, en als ze niet in de goede magazines terecht kan, vindt ze wel ruimte in de pulps, de weggooiliteratuur van de massa. Waarom juist nu die enorme groei? We moeten raden, maar misschien is het wel omdat, na een wereldomvattende oorlog, een Russische revolutie, en bij een oprukkende vrouwenemancipatie, een heel nieuwe wereld lijkt te zijn ontstaan. In die nieuwe wereld zijn vooral de jongeren te porren voor alles dat ongehoord is, en daarmee ook voor SF. De hele kosmos, compleet met zonnestelsels, ruimteschepen, groene monstertjes en dodende stralen, sluiten ze aan hun hart. Er ontstaan speciale SF- en Fantasy-magazines: Wonder Stories, Weird Tales, Astounding; en liefhebbers van Science Fiction, fans, zoeken elkaar op, om eens rustig, en zonder voor zot uitgekreten te worden, te kunnen discussiëren over de laatste mode in ruimtekostuums, en de geschatte reisduur van de nieuwste raket naar Alpha Centauri. Die groeperingen van fans (clubs kun je ze nauwelijks noemen) spreiden een enorm enthousiasme ten toon, dat zich uit in het over en weer zenden van stapels met de hand geproduceerde (gestencilde, geschreven of met spiritus afgedrukte) tijdschriftjes: fanzines - nog steeds het meest merkwaardige fenomeen in SF-fandom. In de fanzines leggen debuterende schrijvers vaak ettelijke proeven van bekwaamheid af vóór ze hun werk aan echte SF-magazines aanbieden; maar ook tekenaars van naam gebruiken dit medium voor het tonen van hun prilste talenten. Deze tijdschriftjes is vaak een kort en onregelmatig leven beschoren, maar voor elke fan die er de pen bij neerlegt, is er altijd wel een ander die hem opneemt en er vonken uit laat spatten. Intussen heeft het Science Fiction Fandom in de Verenigde Staten een zó grote vlucht genomen, dat in 1939 de eerste SF World Convention wordt gehouden in New York. Het is in deze tijd dat de tweede generatie van SF-schrijvers aan de beurt komt, en nu horen we namen die nog klinken als evenvele klokken: Van Vogt, Heinlein, Asimov, Leiber, Simak.

Ook in Europa begint de SF, via injecties uit Amerika, maar al gauw op eigen kracht, veld te winnen. De tweede wereldoorlog vormt ook hier een barrière, maar spoedig daarna laten ook Europese fans hun stem horen. Ze zijn over het algemeen wat serieuzer, hoewel niet minder vurig, in hun liefde voor de SF. Engeland loopt uiteraard voorop, met auteurs als Wyndham, Clarke en Aldiss, dan komen Duitsland, Italië, Frankrijk, België en Nederland. Bij de niet-Angelsaksische landen lijkt het talent voorshands niet even groot als het enthousiasme te zijn. Vandaar de grote stroom van vertalingen uit het Engels, gepaard met een bloeiend Science Fiction Fandom, waarvan in Nederland het NCSF nu alweer zes jaar deel uitmaakt. Na de 28e Worldcon in Heidelberg, vorig jaar, neemt het Europese fandom in 1972 met de eerste Eurocon in Triëst de volgende belangrijke stap naar een eigen toekomst.

nieuw!!!

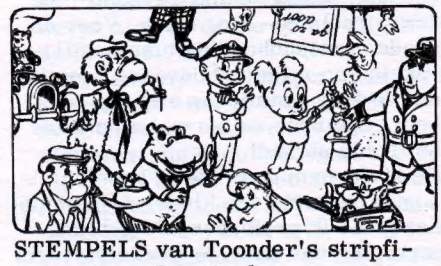

STEMPELS van Toonder's stripfiguren; 2 series, in dozen van 12 stuks.
Serie "A" is afgebeeld in Stripschrift 29/30; serie "B" elders op deze pagina. Ware grootte plm. 4 x 3 cm. Prijs per serie ƒ 12, 50. De stempels zijn NIET los verkrijgbaar.

Betalingen op giro 1513000 t.n.v. de penningmeester van Het Stripschap, Cor Nijmeijer Speenkruidstraat 125, Assen.

dick matena: STRIPTEKENAAR,

Het begint bij de jeugdredaktie van de Geïllustreerde Pers medewerkers (voornamelijk striptekenaars en scenaristen) zwaarde hart te laten luchten over de beslommeringen van aan de auteur en initiatiefneemster Hetty Hagebeuk drukken

Om te beginnen moet u van mij geen verhandeling verwachten over de historie of de toekomst van de strip. Andere, en wat dat betreft meer onderlegde mensen dan ik, hebben daar meer of minder dikke boeken over geschreven. Boeken, waarin naar mijn mening overigens, alleen de plaatjes de kooplust nog enigszins bevorderden. Want strips moet je lezen. Over strips lezen zonder plaatjes is bier drinken zonder schuim, ei eten zonder zout en vult u zelf maar aan. Iemand over strips horen praten, waarbij dus zelfs de geschreven letters ontbreken, lijkt me trouwens nog erger, maar goed, men heeft mij dit gevraagd en u bent zo naief geweest om te komen, de striptekenaars gewoontegetrouw om een middag niet te werken, naar ik aanneem.

Maar ter zake: het enige, dat ik hier vanmiddag kom doen, kan doen, is MIJN mening geven over strip, vormen van strip, over de techniek van het schrijven en tekenen van de strip, kortom praten over strip op een volslagen subjectieve manier. Het lijkt me het beste om maar te beginnen met datgene, wat ik het beste ken, mijn vorm van strip, de publiekstrip, om daarna langzaam maar zeker af te zakken naar de lagere en minder verfijnde vormen van beeldverhaal, zoals de underground-, de sex-, reclame- etc. strip. Voor de goede verstandhouding tussen mij en enkele van mijn toehoorders hoop ik, dat ik daar vanmiddag niet aan toekom, maar we zullen wel zien waar het schip strandt.

De stripvorm dus, die ik beoefen: de populaire strip, de kinderstrip of, de naam die ik prefereer, de publiekstrip. En dan daar de weekstripvorm van, de hele pagina, die geplaatst wordt in, naar voorkeur, kinderbladen. Technisch meestal vier strookjes onder elkaar per pagina; over het algemeen 44 pagina's beslaand, geplaatst in afleveringen van 2 of 4 pagina's, die elkaar in logische volgorde opvolgen en een meer of minder leuk, spannend of duidelijk verhaal te vertellen hebben.

Aan welke eisen moet zo'n strip voldoen?

Aan welke technische eisen en aan welke artistieke eisen?

In volgorde van belang: eerst de artistieke eisen, het creatieve werk, voordat er wezenlijk gewerkt, getekend, dus gezwoegd moet worden. De publiekstrip wordt, moet gemaakt worden, met de intentie van een langlopende geschiedenis. Dus niet één verhaaltje, uit!, maar één verhaal en daaropvolgend als het even kan, tot de dood toe dezelfde strip met dezelfde figuren. En dan zijn we meteen bij het belangrijkste aangeland: de figuren. De publiekstrip staat of valt met de hoofdfiguur, hoofdfiguren, en/of bijfiguren. Wil de publiekstrip geslaagd heten, dan moet het publiek zich met de figuren kunnen identificeren. Aangezien dat pas kan nadat het publiek kennis genomen heeft van die figuren, zit de ontwerper van de strip met een aardige, frustrerende handicap. Het enige, dat hem te doen staat, is figuren te ontwerpen, waarmee hij zich kan identificeren en dan maar god op zijn blote knieën bidden, dat hij genoeg van dat publiek in zich heeft om, via zijn figuren, herkend te worden. Eigenlijk, en dat is voor de kunstenaar minder leuk, moet hij dus de grote gemene deler van zijn publiek zijn. Aangezien zijn publiek in eerste instantie bestaat uit kinderen en kind gebleven volwassenen, die het toppunt van, wat je noemt, burgerlijk zijn, moet hier vastgesteld worden, dat de striptekenaar, en vooral de geslaagde, in diepste wezen een enorme spitsburger moet zijn. Mijn ervaring is, dat dit vaak klopt.

Al doet de striptekenaar zich nog zo progressief, vlot, artistiek voor, het kost hem moeite, want zijn echte gevoelens, en, als het goed is moeten die zich in zijn werk uiten, doen hem kennen als kleinburgerlijk, conservatief, egoïstisch, zwart/wit denkend en zoekend naar een zeker, vast bestaan en inkomen. Dat hij dit laatste wil verwerven op een artistieke, soms zelfs ludieke manier, siert hem en maakt hem nog net pruimbaar voor zijn omgeving. Op zijn manier is de striptekenaar de spreekbuis van de kleine luiden, en sommigen bereiken daarin wezenlijk grote hoogten. Zij zijn, zonder dat ze het weten, vaak zelfs zonder dat ze het willen, kunstenaars in de wezenlijke zin van het woord. Zij scheppen in dat kleine, beperkte en zeer frustrerende vakje van stripmaken schoonheid voor andere mensen. Zij zijn met slechts weinigen en dat is goed, zo heeft onze lieve heer dat gewild.

Zij hebben die figuren ontworpen in dïe wereld, hún wereld, waarmee het publiek zich kon identificeren. Toen zij dat deden wisten zij dat niet. Zij draaiden cirkeltjes, tekenden koppetjes, vlakten een oogje uit, trokken een snorretje bij, ontwierpen een hoedje, net zolang tot daar iets stond, een figuur, via welke zij vonden, dat ze konden zeggen wat ze te zeggen hadden. Naderhand bekeken, als de figuur en dus de strip bekend is, zijn bij al deze ontwerpen meer of minder in het oog springende dingen te ontdekken. Al deze figuren hebben uiterlijk iets typerends, iets wat ze onderscheidt van hun omgeving. Bij de een is het effect iets grover toegepast, bij de ander iets subtieler, maar zij zïjn types. Vanaf het begin direct en duidelijk herkenbaar. Eerst visueel, als de strip vervolgd wordt, meestal ook in hun vocabulaire, zijn zij karakteristiek, stereotiep. Zij steken met kop en schouders boven de anderen uit. Vaak zijn het de hoofdfiguren, die deze kenmerken hebben, maar meestal zijn deze alleen visueel karakteristiek en onderscheiden zij zich karakterologisch slechts door zwart/wit denken en doen. De ontwerper heeft hen nodig om zijn actie aan op te hangen, voor de subtielere zaken gebruikt hij de belangrijke bijfiguren, die hun uiterlijke opvallendheid gemeen hebben met de hoofdfiguur, maar zich kwa karakter ontwikkelen als ménsen, met alle slechte en goede kanten van dien.

Deze figuren worden meestal ontworpen vanuit een vaag idee, dat de ontwerper heeft over plaats, tijd en situaties waarin hij ze wil zetten. Simpel gesteld: ik heb zin om een griezelstrip te maken. Bepaald is dan een sfeer, waar verder niets mee te doen is. Maar vanuit die sfeer, die plaatsbepaling, worden de figuren ontworpen. Als dat gebeurd is, is de cirkel

HOU OP MET TEKENEN!

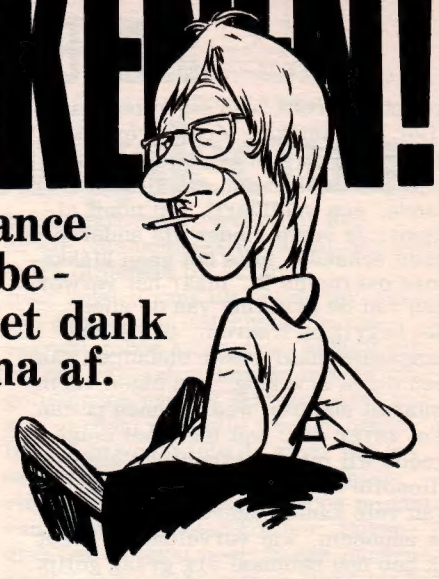

een mooi gebruik te worden om de free-lance door middel van te houden lezingen het be- hun al om zo geapprecieerde ambacht. Met dank we hierbij de spreekbeurt van Dick Matena af.

van het creatieve werk in de pure zin van het woord, uit het niets is iets ontstaan, (het begin van een wereld met bijbehorende bewoners), rond. Nu begint het werk.
Wat houdt dat werk in? Eenvoudig: een verhaal schrijven en tekenen. Liefst in een eigen stijl, een eigen vorm. De grote wens van iedere kunstenaar, direkte herkenbaarheid in woord en beeld. In volgorde van belangrijkheid voor het al of niet slagen van een strip op de tweede plaats komend. Het publiek identificeert zich niet met stijlen. Ziet zelden of nooit wie wat tekent en is daar ook niet wezenlijk in geïnteresseerd, een zeer klein groepje kenners uitgezonderd. Het hebben van een stijl, het maken van mooie tekeningen geeft, in tegenstelling tot het ontwerpen van figuren, zekerheid aan de kunstenaar. Hij kan zien of iets mooi of niet mooi is, of die boom wel of niet geslaagd is, die figuur er lekker instaat, of er een mooie of een minder mooie inktlijn toegepast wordt, etcetera. Dit is het vak, dat hij geleerd heeft, dat hij in zijn vingers heeft, en waarnaar hij zichzelf en zijn collega's beoordeelt. Dat dit laatste vaak uit de hand loopt, ligt evenzeer vóór de hand. Striptekenaars beoordelen striptekenaars vaak via een al of niet mooi getekend lucifertje, stoeltje of steentje en mogen dan met genoegen opmerken, dat hun lucifertje, stoeltje of steentje leuker of beter getekend is. Hier wordt een fundamentele fout gemaakt. Er wordt vanuit gegaan, dat een striptekenaar een TEKENAAR is. Natuurlijk tekent hij, maar een tikje overdreven gesteld: aan dat TEKENEN moet hij een hekel hebben. Tekenen is voor de stripman afmaken, vergelijkbaar met een architekt, die een huis ontwerpt en dan tot zijn stomme verbazing merkt, dat men van hem verwacht, dat hij dat huis ook nog gaat bouwen. Dat hij dat niet doet, vinden wij logisch. Eeuwen geleden was dat wel zo, maar de huizen werden groter en de zaken werden verdeeld. Ieder zijn eigen part van het karwei. Striptekenen bestaat nog geen eeuwen, maar een tiental jaren. De eersten die met strip begonnen waren TEKENAARS, geen STRIPtekenaars. Tekenaars tekenden eerst het plaatje en verzonnen er een tekstje bij, ook wel omgekeerd, maar primair bleef het plaatje. Toch was er een nieuw vak geboren en zoals ieder ambacht ging ook dit zich ontwikkelen, evolueren.
Men ging plaatjes naast elkaar tekenen, die verhaaltjes vormden. Voor die verhaaltjes had men figuurtjes nodig, voor die figuurtjes wereldjes. Kortom, het werd een complexe zaak, die uit vele onderdelen ging bestaan, evenals het ontwerpen en bouwen van een huis in de loop der tijden. Striptekenen werd veel meer dan tekenen. Het werd primair het bouwen van een wereld, waarin die en die figuren een bestaan vonden. Alles valt of staat natuurlijk wel met het tekenen, het geven van de vorm aan dat wereldje, maar daar houdt het eigenlijk proces op. Dat de architekt het huis niet bouwt, accepteert men, al was het alleen al door de omvang van het karwei. Dat de striptekenaar zijn strip niet tekent vindt men veel vreemder, het is tenslotte maar zo weinig op zo'n klein papiertje.
Toch kan na het proces van creëren het eigenlijke karwei afgestoten worden.
Begrijp me goed, ik breek hier geen lans voor het vormen van een stripfabriek. Ik hou van de man, die al het werk zelf doet, ik zou het zelf niet anders willen. Ik heb deze zaak alleen vrij scherp gesteld, om het belang, dat aan tekenstijlen, technische volmaaktheid etc. wordt gehecht een beetje te neutraliseren. Ik ben zelf ook tekenaar, hoe schitterender een strip getekend is, hoe liever ik er naar kijk. Alleen, primair bekijk ik de inhoud, lees ik, of probeer ik, te lezen als de lezer, die van tekenen niks weet. Bekijk, of liever nog, ervaar ik de figuren, de wereld waarin ze leven, pas daarna wil ik het op zijn tekentechnische mérites bekijken. En dat alleen nog, als de strip me beroert, als de figuren me wat te zeggen hebben, als hij wezenlijk inhoud heeft, want daar en daar alleen ligt de werkelijke klasse van de STRIPtekenaar.
Met de stelling, dat een striptekenaar niet van tekenen moet houden, bedoel ik niets ten nadele van de tekenaars, die plezier hebben terwijl ze strip tekenen, alleen, een te groot plezier in dat laatste kan een handicap zijn, voor een STRIPtekenaar.
Strips van anderen, de eigen strip, het werk, dat men moet doen, alles wordt bekeken door het oog van de handwerkman, die alleen plezier heeft in het werken met, leren beheersen en dienstbaar maken van zijn materiaal aan zichzelf en daar zo prettig en aantrekkelijk mogelijke vormen mee te maken. De tekenaar is de man van de millimeter, de man van de kijk op het kleine. De striptekenaar is de man van de pagina, van de kijk op het totaal, daar plaatst hij in wat hij te zeggen en te laten zien heeft, en dat omlijnt hij. De een mooier dan de ander, maar altijd pas, nadat hij zijn wézenlijke taak gedaan heeft; zijn verhaal vertellen via zijn figuren. De tekenaar werpt zich onderaan de pagina op de boom, die daar moet komen, en houdt niet op voordat die boom daar staat, dan vult hij de rest in. De striptekenaar werpt zich op de rest en vult daarna de boom in.
Vorm en stijl zijn dingen waar iedere kunstenaar zich op werpt, ook de striptekenaar, zeker als hij pas begint en al die grote voorgangers bekijkt, die al die dingen allang hebben. Krampachtig tracht hij iets te ontwikkelen, dat van hem is, waardoor hij herkenbaar wordt, en dat meestal snel sterft in een maniertje, dat inderdaad ánders is, maar vaak ook totaal inhoudsloos. Inhoud, die in de vorm past, vorm waarin de inhoud past, ontwikkelt zich alleen door ervaring, door proberen, door overnemen, door tekenen en nog eens tekenen, door, dramatisch gezegd, lijden. Voor de striptekenaar is deze weg een levensnoodzaak, want meer dan ieder ander in het beeldende vak, moet hij een wéreld opbouwen, die naast de

dick matena:

STRIPTEKENAAR, HOU OP MET TEKENEN!

gewone wereld, een eigen bestaan lijdt. Stripmaken, écht stripmaken, is het schrijven van een boek zonder slot, het maken van een film zonder einde, een schilderij, dát nooit afkomt. Je vorm vinden via anderen is geen schande, mits het geen klakkeloze overname is, maar het verwerken van de ervaring van de ander, het begrijpen waarom, en het dan langzaam maar zeker ombuigen naar een eigen ervaring, een eigen vorm, waaruit anderen weer kunnen putten.
Tot zover dan, wat men met enige goede wil mijn persoonlijke stripfilosofie zou kunnen noemen. Helaas van vele kanten aanvechtbaar, naar ik aanneem, wat vervelend is, want ik heb nou eenmaal erg graag gelijk.
Duidelijk is verder, naar ik aanneem, dat mijn liefde uitgaat naar de z.g. publiekstrip, niet eens omdat ik dat genre zelf beoefen, maar omdat die het dichtste de functie van de strip benadert, zoals ik die zie. De strip, ook de grootste voortbrengselen daarvan, de strip dus, die zo langzamerhand klassiek is, behoort voor mij toch tot de wegwerplitteratuur. Men, het publiek neemt er kennis van, relaxt erbij en vergeet het, gebruikt het, indien noodzakelijk, bij gebrek aan beter als wc-papier en spoelt het door om een weekje later met of zonder genoegen, dat hangt van de kwaliteit af, het vervolg van de geschiedenis tot zich te nemen.
Alle vormen buiten de publiekstrip spreken mij, om vele uiteenlopende, per genre wisselende redenen, minder aan. Enige uitleg ben ik u natuurlijk verschuldigd.
Om iets duidelijks bij de kop te nemen. De undergroundstrip. Een rotnaam, maar het is de meest gangbare. Dit is de engagementstrip bij uitstek. Ik wil niet zeggen, dat de makers ervan hun werk ook niet beschouwen als wegwerplitteratuur, wel dat zij de dringende bedoeling hebben, voordat het weggegooid wordt, de lezer van een visie of mening te doen kennis nemen over vooral sociale onderwerpen, die nadrukkelijk de hunne is. Veelal sterk zwart/wit, bewust compromisloos, het 'take-it-or-leave-it' effect.
Jongens met sterke meningen, die ze op krachtige, vaak benale wijze, de lezer in het gezicht slingeren.. In bewust onesthetische visuele vormen gegoten, die de meningen nog harder en brutaler doen aankomen.
Ik geloof wel, dat ik mag zeggen, dat ik zelf iemand met uitgesproken meningen ben, dus wat dat betreft zou ik op zijn minst enige voeling met de jongens moeten hebben. Die heb ik, op velerlei gebieden - sociale meningen en overtuigingen - zeker. Waar ik geen enkele binding mee heb, is de nadrukkelijkheid, de krampachtigheid in woord en beeld, waarop zij die meningen verwoorden. Het ruikt voor mij allemaal ranzig, naar zweet, naar maandenlang niet verschoonde bedden, waarin minstens tien maal per dag de geslachtsdaad werd toegepast, maar dan vergezeld van dingen, die zij graag tekenen, het geluid van winden, het hier en daar rondspatten van drollen, liefst op realistische wijze in eenvoudige, doch doeltreffende instellingen in beeld gebracht, het veelvuldige zeer exhibitionistische gebruik van wat ik, als ik het bij hun lees, vieze woorden noem.
Dat ik het met de uitbeelding van hun kritiek niet eens ben, is natuurlijk een persoonlijke zaak. Dat het mij als STRIP niet aanspreekt komt, omdat het eigenlijk cabaret is. Wat zij doen kan ook in een intiem zaaltje, Tingel-Tangel of zo, waar een select publiek luistert naar boze jonge of oudere mannen die met wrede, spottende gezichten op rijm gezette waarheden als koeien, door reeds lang opengetrapte deuren hun kritiekloze publiek het pubergezicht inslingeren. Ver van de boze wereld, in een ik-begrijp-jou-jij-begrijpt-mij-sfeer, gezeten in een wel wis en waarachtig ivoren torentje. Ik vrees dat u hieruit opmaakt, dat ik ook niet van cabaret houdt. Dan heeft u volkomen gelijk. Undergroundstrip is voor mij cabaretstrip, een duidelijke en juiste naam, die hem plaatst waar hij hoort, en dat is een plaats, die met strip niets te maken heeft.
Nou niet direct allemaal gaan protesteren en schelden, want ik wil heel kort nóg een strip uit wat ik het randgebied noem bespreken en dan ben ik klaar.
Dat is de sexstrip. Daar kan ik heel kort over zijn. Ik heb er tot mijn grote verdriet nog nooit één gezien. Veel wat gepousseerd werd als zodanig, heb ik vol verwachting opengeslagen, vele perversiteiten zijn vrienden, op zijn minst goede kennissen van mij. Vergeefs heb ik ze gezocht, in mooie tekeningen, in slechte tekeningen, in vieze tekeningen, in gore teksten, in eigenlijk-is-het-allemaal-erg-mooi-teksten, maar ho maar!
De beste sexstrips zijn nog steeds de pornografische fotoboekjes, en ik vrees, dat de meester, die deze zal verbeteren, nimmer vanuit een moederschoot tot ons zal komen. Hij zal het genie van Rembrandt moeten hebben, de fantasie van Da Vinci, de waanzin van Van Gogh en de afwijkingen van mij. Alleen de sexuele dan.

science fiction en strip:

Het is natuurlijk psychologie van de kouwe grond conclusies te gaan trekken uit het feit dat een opvallend groot aantal SF-liefhebbers uit mijn kennissenkring ook liefhebbers zijn van stripverhalen. Iemand anders zou het misschien opvallen dat er een groot aantal hondenliefhebbers of geraniumkwekers onder zijn, zonder dat hij meteen de behoefte heeft daar iets achter te gaan zoeken.
Toch blijft het een feit dat de liefhebber van science fiction opvallend vaak met het stripverhaal geconfronteerd wordt. In 'Seekers of Tomorrow', een studie over de moderne science fiction door Sam Moskowitz, is een heel hoofdstuk gewijd aan Superman, maar in een studie over de detectiveroman zal men geen hoofdstuk aantreffen over Dick Tracy. En Ray Bradbury verklaart in een voorwoord bij de comic-adaptatie van een aantal van zijn verhalen (The Autumn People), dat strips als Flash Gordon die hij als kind gelezen en verzameld heeft in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van zijn fantasie en derhalve aan de ontwikkeling van zijn schrijftalent.
Het is niet zo merkwaardig als men raakpunten ontdekt tussen het stripverhaal en de science fiction. Beide media zijn een vorm van ontsnappingslectuur bij uitstek.
In wezen is natuurlijk elk verhaal waarin de lezer geconfronteerd wordt met een wereld die afwijkt van zijn alledaagse omgeving ontsnappingsliteratuur. Dat geldt voor Homerus evenzeer als voor Vondel en Vestdijk.
Toch kreeg het begrip ontsnappingsliteratuur pas tijdens de Romantiek een theoretische basis, toen men werkelijk ging schrijven met het vooropgezette doel de lezer een vlucht uit de werkelijkheid te bieden en voor hem een ideale wereld te schilderen. Twee van de genres die men daarbij beoefende, waren de historische roman en het reisverhaal Hoe paradoxaal het ook klinkt, daarmee zijn we terecht gekomen bij de science fiction.
Dat de science fiction elementen van het reisverhaal in zich bergt hoeft geen nadere toelichting; daarnaast is de SF echter een historische roman in spiegelbeeld, in plaats van naar het verleden wordt de lezer door de schrijver naar de toekomst gebracht.
De science fiction-roman heeft daarbij echter een belangrijk voordeel

twee vormen van ontsnappingslectuur

door gerard suurmeyer

boven de historische roman. De historische roman beoogt de lezer een beeld te geven van een ideale wereld, die beter is dan de werkelijkheid. De schrijver van de historische roman blijft echter altijd zitten met het feit dat de alledaagse werkelijkheid van de lezer ondanks alle ellende bepaalde dingen heeft die er in het verleden niet waren. Potgieter mag er dan nog zo van overtuigd zijn geweest dat de Gouden Eeuw in Nederland te verkiezen was boven zijn eigen tijd die vergeven was van de Jan Saliegeest, diezelfde 19e eeuw kende de inenting tegen de pokken, een ziekte waaraan de mensen in de 'ideale' 17e eeuw nog bij bosjes stierven. Gewoonlijk zal een lezer van een historische roman bij dit soort details niet stilstaan, maar als hij het wel doet, kan het aan het ideaalbeeld natuurlijk een lelijke deuk geven.
De science fictionschrijver heeft hier helemaal geen last van. Hij kan zijn wereldbeeld vormen tot het werkelijk een ideaalbeeld is geworden en hij hoeft zich - net als de utopisten - geen enkele beperking op te leggen.

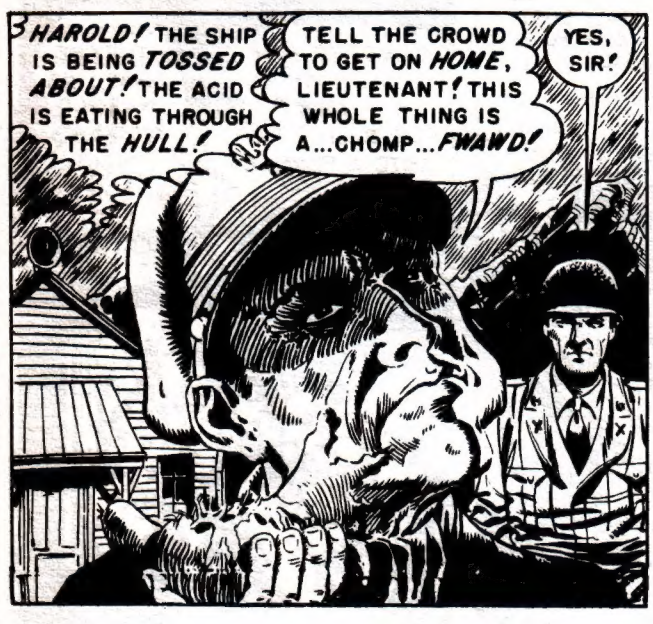
HAROLD! THE SHIP IS BEING TOSSED ABOUT! THE ACID IS EATING THROUGH THE HULL!
TELL THE CROWD TO GET ON HOME, LIEUTENANT! THIS WHOLE THING IS A...CHOMP...FWAWD!
YES, SIR!

HAROLD! THE SHIP IS BEING CRUSHED! HUGE WHITE MONSTERS ARE CLOSING IN ... CRUSHING THE SHIP!
CHOMP... TELL YOUR... CHOMP... BUDDIES TO CUT IT OUT... CHOMP... SETIKER! THIS HAS GONE FAR ENOUGH!

1

(Natuurlijk geldt dit niet voor alle science fiction; ik kan me niet voorstellen dat de auteurs van boeken als "1984" en "Brave New World" vonden dat ze inderdaad een ideale wereld schilderden, maar het zou in dit kader te ver voeren om ook nog op dat aspect van de science fiction in te gaan). Wat hierboven is opgemerkt over het science fiction-vertaal geldt natuurlijk ook voor de science fiction-strip.
Het stripverhaal - en dan bedoel ik de niet-naturalistische strip - heeft daarnaast nog een geheel eigen ontsnappingsmogelijkheid uit de werkelijkheid, die nergens anders in de literatuur te vinden is. Alleen het sprookje en de fabel hebben een karakter dat er enigszins op lijkt. Ik weet niet of iemand er ooit bij heeft stilgestaan, maar het blijft een merkwaardig feit dat een verhaal van bv. Mickey Mouse - in alle opzichten een 'hedendaags' verhaal - als strip voor kinderen zowel als volwassenen aanvaardbaar is. In geschreven vorm zou het verhaal over een pratend muisje met kleren aan dat allerlei menselijke eigenschappen bezit en dito avonturen beleeft, geen lezer boven de acht jaar meer bekoren. (En dan laten we nog maar even buiten beschouwing wat er bij het vertellen van een dergelijke strip allemaal niet in woorden uit te drukken valt, bv. het autootje dat zich helemaal vooroverbuigt als het hard rijdt.) Het stripverhaal heeft, net als de tekenfilm, de mogelijkheid de werkelijkheid te overdrijven, zonder dat het door de lezer als abnormaal wordt ervaren, terwijl diezelfde lezer het in een geschreven verhaal niet zou accepteren. Dit geldt voor elke niet-naturalistische strip; of Obelix iemand nou een klap geeft waardoor hij méters de lucht in schiet, of Lucky Luke cola staat te drinken, zijn flesje loslaat, schiet, en het flesje weer vastpakt zonder dat het in de lucht van plaats is veranderd, of iemand in een tekenfilm van een wolkenkrabber valt, een gat van enkele meters in de grond slaat en er ongedeerd weer uit klautert, de lezer/kijker neemt het allemaal. Dit kunnen uitbeelden van dingen die in werkelijkheid onbestaanbaar zijn is m.i. de grote kracht van het stripverhaal, waardoor het er als ontsnappingsliteratuur nog een extra dimensie bij krijgt.
Hier volgt tevens uit dat de tekenaar van een naturalistische strip van verrekt goede huize moet komen wil hij een verhaal maken waarin de mogelijkheden van het stripkarakter van zijn verhaal ten volle worden benut. Hij zal bijvoorbeeld de sfeer die in een gewoon verhaal door beschrijvingen wordt opgeroepen door middel van plaatjes moeten treffen. Bovendien zal de tekst nooit in een onevenredige verhouding mogen staan tot het beeld.
Persoonlijk heb ik het al lang geleden opgegeven Buck Danny nog te lezen, omdat ik zo vaak een beeldkader te zien heb gekregen waarin een joekel van een tekstballon stond met links- of rechtsonder een koppie dat die tekst uitsprak, dat ik erop ben afgeknapt. Over die malloot van een Rik Ringers die een wagen rijdt waarvoor hij per maand aan benzine alleen al evenveel uitgeeft als een journalist van zijn leeftijd aan salaris krijgt, praat ik niet eens. In boekvorm zouden die strips waarschijnlijk veel plezieriger te lezen zijn; series als Biggles en Bob Evers zijn er het bewijs voor. (Ik wil dus niet beweren dat Buck Banny, Rik Ringers en nog enkele andere strips slechte verhálen zouden zijn, ik vraag me alleen af of ze in stripvorm bestaansrecht hebben).
Hoe zit het nu met de science fiction-

science fiction en strip

strip? Op het eerste gezicht zou men zeggen dat het naturalisme in dit genre juist overheerst. De tekenaars doen de grootst mogelijke moeite om de mensen die erin voorkomen ook op mensen te laten lijken. Toch is de science fictionstrip eigenlijk geen naturalistische strip, omdat er geen uitbeelding wordt gegeven van de realiteit, maar van een werkelijkheid die er misschien ooit zal zijn. Sterker nog, ik geloof dat voor bepaalde vormen van science fiction juist het stripverhaal de ideale uitdrukkingsmogelijkheid is, hoe naturalistisch het verhaal ook getekend mag zijn.

Jan Willem Hofstra mag dan naar aan leiding van De blik van Heisenberg eens in De Tijd geschreven hebben, dat hij het genre zo leuk vindt omdat er allemaal zinnen en woorden in staan waar hij niets van snapt, terwijl hij het verhaal toch heel goed kan volgen, toch zijn er lezers van SF-verhalen - en waarschijnlijk zullen dat voor het grootste deel jonge lezers zijn, hoewel ik daar niet zeker van ben - die er juist behoefte aan hebben de ingewikkelde apparaten die met zoveel abracadabra worden beschreven, vóór zich te zien. In stripvorm wordt die science fiction ineens veel reëler, al moet ik onmiddellijk toegeven dat de lezer/kijker gauw tevreden is. Als de apparaten er een beetje ingewikkeld uitzien met bliksems die uit reusachtige kathoden en anoden schieten, is hij onmiddellijk bereid aan te nemen dat je van dergelijke apparaten alles kunt verwachten. Men kan het vergelijken met de moderne Frankensteinfilms van de Hammerstudio's. Wanneer men ziet hoe Peter Cushing wat onduidelijke handelingen staat te verrichten achter een ingewikkeld geval van draaiende schijven, retorten en buizen waar vrolijk gekleurde vloeistoffen door heen en weer schieten, dan voelt de liefhebber onmiddellijk aan dat het met dit apparaat wel weer goed zit.

Voor zover ik in mijn herinnering kan nagaan heb ik zelf ook voor het eerst in stripverhalen met de science fiction kennis gemaakt en het waren vooral de plaatjes van de machines die de grootste indruk op mij gemaakt hebben.
Het eerste verhaal was "De Mottenvanger" van Willy Vandersteen. Eigenlijk was dat niet eens een echt science fictionverhaal. Vandersteen gebruikte de science fiction-elementen alleen maar om Suske en Wiske daar te krijgen waar hij ze hebben wilde. Ze vinden een raket en belanden daarmee op de achterzijde van de maan, waar ze in een antieke Griekse maatschappij terecht komen. (Hoewel het verhaal "De Mottenvanger" pas na "De Stemmenrover" als album is verschenen, stond het ± 1949 al als dagstrip in de krant; als ik me wel herinner volgde het op "De Witte Uil". Professor Barabas had de teletijdmachine nog niet ontwikkeld en Vandersteen moest een andere manier vinden om zijn helden 'door de tijd' te laten reizen. Ook in enkele andere verhalen heeft hij voor dit probleem een vernuftige oplossing gevonden, bv. de toverspiegel in "De Koning drinkt". Een studie van de science fiction-elementen in de Suske en Wiske-verhalen zou de moeite waard zijn, maar helaas valt die buiten het kader van dit stuk).

Zoals gezegd, het waren de raket en de maanreis in De Mottenvanger die het meest aan mijn fantasie appelleerden.
De eerste echte SF-strip las ik enkele jaren later. Het verhaal hiervan kan ik me nauwelijks herinneren, wel enkele technische details. Ook hier waren het weer de plaatjes van de apparaten die de sterkste indruk achterlieten.
Het verhaal was ongeveer als volgt. Men is erin geslaagd mensen heel klein te maken, zodat ze met een injectiespuit in het lichaam van iemand anders gespoten kunnen worden. Als de hoofdpersonen van het verhaal het inkrimpingsproces ondergaan begint het sterk naar ozon te ruiken. Ik had er indertijd geen idee van wat ozon was, maar het woord had een haast magische klank. Ik had het idee dat je van alles kon doen als er maar ozon bij gebruikt werd. Het was voor mij dan ook een bittere teleurstelling enkele jaren later op school te moeten ontdekken, wat ozon eigenlijk is.
Na het inkrimpingsproces ging de hele club in de injectiespuit en ze werden in het lichaam gespoten. Ik zie nog het plaatje voor me waarop de figuurtjes uit de 'reusachtige' holte van de injectiespuit de ader induiken. Toen viel het me voor het eerst op dat een injectienaald hol was.

Achteraf gezien was dat natuurlijk heel logisch, maar ik had er nog nooit bij stilgestaan.

HAROLD! I'M THE ONLY ONE LEFT ALIVE! THE OTHERS HAVE BEEN CRUSHED TO DEATH! YAAAAAAAAAAH!
BUST THAT THING UP, LIEUTENANT! I... OUCH!
YES, SIR!

BLASTED HOT DOGS! NOTHING BUT JUNK! FEELS LIKE I BIT INTO A PEBBLE!
THEY'RE SMASHING HAROLD SETIKER'S RADIO, LADIES AND GENTLEMEN!

Hoe het verhaal zich verder ontwikkelt weet ik eigenlijk nauwelijks meer. Kennelijk is de persoon in wiens lichaam de hoofdfiguren zijn geïnjecteerd, ziek. Ze komen namelijk in aanraking met witte bloedlichaampjes, in het verhaal voor het gemak maar voorgesteld als mensen, en samen met hen trekt men ten strijde tegen een groot gevaar dat het

voortbestaan van de witte bloedlichaampjes bedreigt. Na het behalen van een éclatante overwinning worden de mensen op de een of andere manier weer uit het lichaam verwijderd. Natuurlijk stond er een hoop onzin in het verhaal. Om te beginnen is het volkomen idioot witte bloedlichaampjes voor te stellen als mensachtige figuren, maar de striptekenaar had ze voorts uitgerust met allerlei schiettuig en ze woonden in steden; ik geloof dat ze ook nog in twee sexen waren verdeeld.
Toch moet men het in die tijd niet als zó erg dwaas ervaren hebben, want ik kan me herinneren dat ik in diezelfde tijd eens een tekenfilmpje heb gezien over het nut van het inenten, waarin de bloedlichaampjes ook met tanks, vliegtuigen, etc. waren uitgerust. Bovendien waren het in die film de rode bloedlichaampjes die tegen de infectie optraden; iets wat biologisch gezien helemaal niet klopt, als ik indertijd goed heb opgelet tijdens de biologieles, maar op een kleurenfilm oogt een rood bloedlichaampje natuurlijk beter dan een wit, zelfs in een film die onder auspiciën van allerlei doktoren en gezondheidsorganisaties is gemaakt.

Wie de film "Fantastic Voyage" gezien heeft, zal het bovenstaande overigens wel bekend zijn voorgekomen. In die film wordt immers eenzelfde thema gebruikt. Ik vind het dan ook jammer dat ik het stripverhaal naderhand nooit meer heb kunnen achterhalen (in het begin van de jaren vijftig moet het in een Belgische uitgave zijn verschenen, misschien waren het de Heroic albums), want ik ben ervan overtuigd dat de makers van de film hun idee ontleend hebben aan dit stripverhaal, maar om het met zekerheid vast te stellen zullen verhaal en film toch met elkaar vergeleken moeten worden.

Bij een vergelijking van het stripverhaal en de science fiction valt het ook op dat de waardering voor beide genres min of meer parallel loopt, al zal het lezen van science fiction waarschijnlijk nooit aanleiding zijn geweest tot de verschrikkelijke taferelen die het gevolg konden zijn van het lezen van strips. Science fiction werd over het algemeen beschouwd als kinderlectuur en daarom was het acceptabel dat een jongen van pak weg twaalf jaar zoiets las. Las hij echter stripverhalen dan vond men dat haast even schandalig als een bezoek aan een bordeel van zijn tien jaar oudere broer.
Voor een jongetje dat strips las waren de gevaren haast even groot als voor de helden waar hij over las. Was er een grotere schande denkbaar dan aan je vriendje op school te moeten bekennen dat het stripboekje dat je de vorige dag van hem geleend had door je vader was afgepakt en verscheurd omdat je het 's avonds stiekem in bed had liggen lezen?
Het is allemaal verleden tijd. Science fiction en strip zijn door de wetenschap gerespecteerde genres geworden. Eén proefschrift over de science fiction hebben we al in Nederland, minstens twee zijn er nog in voorbereiding. En hoe men dit genre in Amerika literair-wetenschappelijk te lijf gaat is in dit korte bestek niet te beschrijven.

En waar vinden we de beduimelde stripboekjes van weleer? De edities waarin de verhalen van vroeger nu op de markt komen zijn gewoon luxe vergeleken bij de oorspronkelijke uitgave. Uiteraard is al deze waardering een verheugende zaak, maar iets van de oorspronkelijke romantiek is daarbij toch wel verloren gegaan.

Tot slot van deze beschouwing nog een voorbeeld hoe eenzelfde science fiction-thema werd uitgewerkt in verhaal- en in stripvorm.
In het verhaal 'Beelden liegen niet' van Katherine Maclean (verschenen in: De beste SF, Zwarte Beertjes 694/695, Bruna, Utrecht 1964) heeft Joseph Nathen radio- en beeldcontact weten te krijgen met een ruimteschip van wezens die op weg zijn naar de aarde. De wezens hebben te kennen gegeven dat ze op een vliegveld willen gaan landen. De laatste uren voor de landing heeft Nathen een gesprek met de reporters van de voornaamste Amerikaanse kranten om hen te vertellen, hoe het allemaal gebeurd is. Dan breken de laatste minuten voor de landing aan, de regen die tot dan toe gevallen is, is opgehouden, de zon breekt door.
Uit de volgende citaten uit het slot krijgt men een aardige indruk van de sfeer van het verhaal:
"Alle mensen in het vertrek wachtten. Er werd niet meer geconverseerd. Een natuurkundige met een kaal hoofd polijstte automatisch zijn nagels bekeek ze dan zonder ze te zien; een ander maakte afwezig zijn brilleglazen schoon, hield ze tegen het licht, zette ze op en nam ze een ogenblik daarna weer af en begon ze opnieuw schoon te maken. Het televisiepersoneel was geconcentreerd op zijn werk, ze bewogen zich rustig en efficiënt, met de nauwlettendheid van perfectionisten, regelden minutieus dingen die niet behoefden geregeld te worden, controleerden dingen die reeds waren gecontroleerd.
Dit zou een van de grote momenten worden uit de geschiedenis van de mensheid en zij probeerden allen dat feit te vergeten en onverstoorbaar bezig te blijven in de problemen van hun werk, zoals goede specialisten behoren te doen.

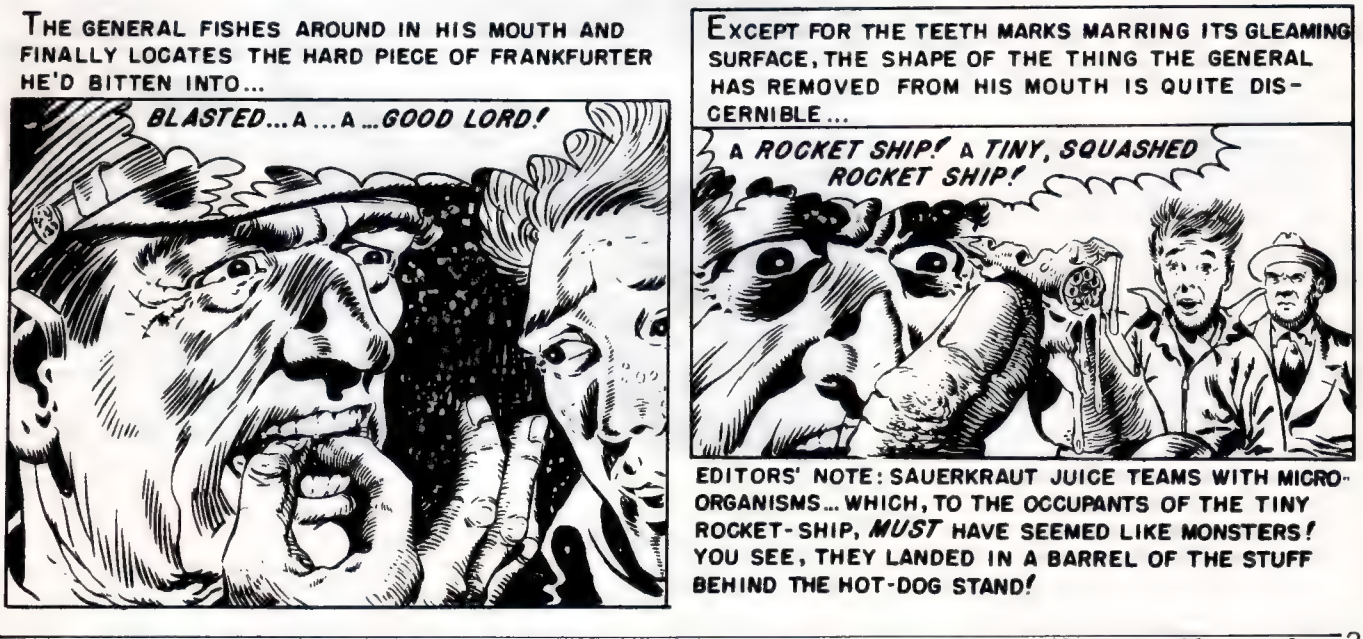
THE GENERAL FISHES AROUND IN HIS MOUTH AND FINALLY LOCATES THE HARD PIECE OF FRANKFURTER HE'D BITTEN INTO...
BLASTED... A ... A ... GOOD LORD!
EXCEPT FOR THE TEETH MARKS MARRING ITS GLEAMING SURFACE, THE SHAPE OF THE THING THE GENERAL HAS REMOVED FROM HIS MOUTH IS QUITE DISCERNIBLE...
A ROCKET SHIP! A TINY, SQUASHED ROCKET SHIP!
EDITORS' NOTE: SAUERKRAUT JUICE TEAMS WITH MICRO-ORGANISMS... WHICH, TO THE OCCUPANTS OF THE TINY ROCKET-SHIP, MUST HAVE SEEMED LIKE MONSTERS! YOU SEE, THEY LANDED IN A BARREL OF THE STUFF BEHIND THE HOT-DOG STAND!

science fiction en strip

Na een eindeloze tijd keek (de verslaggever van de) Times op zijn horloge. Er waren drie minuten voorbij. Hij probeerde een moment zijn adem in te houden om te luisteren of hij in de verte het geronk van naderende straalmotoren kon horen. Er was geen enkel geluid te horen. De zon kwam van achter de wolken te voorschijn en verlichtte het vliegveld als een groot spotlight een leeg toneel".
Het ruimteschip seint dat het geland is, maar dat ze bijna in het water staan. Niemand begrijpt er wat van. Nergens in de wijde omtrek van het vliegveld is er water, bovendien heeft niemand van de toeschouwers iets van het ruimteschip gezien of gehoord. De wezens in het schip beginnen hun omgeving te beschrijven. "'Klippen in een halve cirkel rond de horizon. Een uitgestrekt modderig meer krioelend van zwemmende dingen. Het ruimteschip aan alle kanten omgeven door reusachtig vreemd wit gebladerte en overal geweldige vlezige monsters die elkaar aanvallen en opeten. We zijn bijna in het meer geland, precies aan de zachte kant. De modder kan het zware schip niet houden en we zinken. (. . .) Wanneer kun je ons bereiken?'"
. . .
"Het ruimteschip zond weer uit. 'Waar ben je? Antwoord indien mogelijk. We zinken! Waar ben je?'"
. . .
"Een huivering van iets onwerkelijks liep door Times' ruggegraat. Automatisch en zinloos tastte hij diep in zijn zak naar een sigaret, terwijl hij trachtte te begrijpen wat er gebeurd was. 'Waar zijn ze dan? Waarom kunnen we hun ruimteschip niet zien?' Nathen schakelde de microfoon aan met een gebaar dat de verbittering van zijn teleurstelling uitdrukte. 'Daarvoor hebben we een vergrootglas nodig.'"

De stripversie van dit verhaal heet "Chewed out", en is te vinden in 'Tales of the incredible', Ballantine Books, New York, 1965.
Daar verloopt het verhaal zo:
Harold Setiker, een eenvoudige boerenjongen uit Arkansas die in zijn vrije tijd een radiozendamateur is, heeft toevallig contact gekregen met een ruimteschip. Ze willen landen bij zijn boerderij. Een grote menigte heeft zich verzameld om de landing gade te slaan. Het leger is aanwezig om ongeregeldheden tegen te gaan en het is de bevelvoerende generaal een doorn in het oog dat de eenvoudige boerenjongen het middelpunt van de belangstelling is, want de wezens willen alleen met Harold praten.
Dan zeggen de wezens dat ze geland zijn in een modderig meer vol zuur dat door het metaal van het ruimteschip vreet. Ook zit het meer vol met monsters. Omdat er in de hele omtrek geen meer te vinden is gelooft de generaal dat Harold en zijn vrienden hem een poets hebben gebakken. Hij dreigt Harold met arrestatie. Een luitenant krijgt de opdracht een hot dog met zuurkool te halen bij een verkoper die met zijn karretje naar de boerderij is getrokken in de verwachting dat hij bij die menigte mensen die is samengestroomd om de landing van het ruimteschip te zien, wel goede zaken zou kunnen doen.
De ontknoping van dit verhaal zal duidelijk worden uit bijgaande illustraties. . . . . .

SCIENCE FICTION IN DE

De nederlandse striptekenaars hebben door de jaren heen geregeld een stevige tik van de SF-molen meegekregen en we vinden science fiction bij hen dan ook op de meest mogelijke en onmogelijke plaatsen. Het zij nogmaals gezegd dat SF zeker niet alleen raketjes door de Ruimte omvat of, een ander bekend thema, de tijdmachine. Al wat daarbuiten ligt en toch SF is, wordt ook in de Nederlandse strip ruim toegepast.
Uit sentimentele overwegingen, eerst Eric de Noorman. Zijn ontwikkeling schijnt van meer naar minder SF te gaan en tegenwoordig zijn er alleen zeer aardse piraten; maar de eerste deeltjes! De steen van Atlantis, de atoomkracht in het kistje, de vriendelijke logge vliegmachines, de tovenaars, de heksen en het levenselixer, daar werd me de zin voor het wonderbaarlijke bijgebracht. Daar lag een verrukking die achteraf omgekeerd evenredig lijkt aan de kwaliteit van de plaatjes en de tekst. Een heerlijk science fiction droomland vol anachronismen als woeste primitieve stammen temidden van technische verfijning, dat door Kresse in de loop der jaren weg-geperfectioneerd is. Jammer, maar de sense of wonder blijft bij het bekijken van die oude plaatjes.
Kapitein Rob met zijn romantische Vrijheid verwerkt ook een scala van SF-motieven. De belangrijkste liggen rond de figuur van Professor Lupardi de "mad scientist" bij uitstek, die nu eens niet een germaanse naam heeft mee gekregen. Zijne Perfiditeit wil bijvoorbeeld de stand van de aardas veranderen door op verschillende plaatsen atoombommen te deponeren. Rob verijdelt dat natuurlijk. Prachtig zijn de scènes met de pinguins die door radiografische besturing slaven van Lupardi zijn geworden. Rob maakt ook de reis van de Vliegende Hollander mee (gevangen in een kronkel van de tijd??) en maakt een tocht door een tunnel die Afrika en Europa verbindt onder de Straat van Gibraltar door. Toch houdt hij zich niet alleen bij de Aarde.
Hij maakt op wonderbaarlijke wijze een trip naar de maan, ontmoet in de Ruimte lichtende ruimtewezens, en bezoekt . . . de binnenkant van de maan die hol blijkt te zijn, en bewoond. En als Professor Lupardi een appeltje met Venus te schillen heeft (de Planeet) is Rob er ook als de kippen bij.
Nog een serieuze na-oorlogse SF-strip is de niet zo erg bekende Olaf Noord (achterop Sjors). Maar voor de rest schijnt Science Fiction slechts als spel-element te worden ingevoerd, overigens op meestal zeer aantrekkelijke wijze.
Sjors en Sjimmie beleven bijvoorbeeld een boek vol koddige avonturen rond een tijdmachine; aardig detail is, dat als de tijdmachine op een précair ogenblik defect raakt, namelijk wanneer Sjimmie en de uitvinder in een schandbord staan, de machine

hen alleen maar kan overzetten naar situaties waarin ze of gestraft worden, of gevangen zitten.
Ome Keessie, radio-idool uit het tijdperk dat er nog radio werd beluisterd, maakt fris en vrolijk een uitstapje naar de Maan, evenals Tekko Taks die het er toch kennelijk niet zo prettig vindt.
Voor de Planta-affaire de Nederlandse bevolking rood deed uitslaan werd er een reclame-campagne gevoerd, gericht op de kinderen, met het boekje Pukkie Planta reist naar de Maan. Het bijzondere van het boekje was, dat de plaatjes door een stereo-bril bekeken moesten worden om een maanlandschap met dieptewerking te tonen.
De Maan had toen nog zijn aantrekkingskracht.

De Toonder-familie bleef evenmin vrij van science fiction. Kappie krijgt op de brave Kraak een levensechte vliegende schotel op zijn dak, - waar de Maat zich mager van schrikt - en beleeft onder andere een griezelig onderaards avontuur, met alle plaatjes grijs geschaduwd.
Panda, de brave, komt steeds tegenover de meest wonderlijke apparaatjes te staan, en klimt om de lezer een genoegen te doen ook nog wel in

NEDERLANDSE STRIP

annemarie kindt

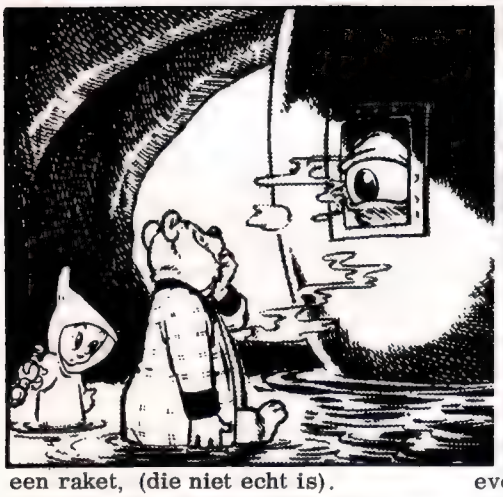

een raket, (die niet echt is).
Tom Poes tenslotte, avontuurt zo grondig in heden, verleden en toekomst, in tovenarij, en bovennatuurlijke poespas, dat aan een opsomming van zijn belevenissen in speciaal het SF-gebied niet te beginnen valt. Bovendien kan ik me niet aan de indruk onttrekken, dat bijna iedereen het grootste gedeelte van zijn avonturen wel al kent.
Volkomen uit de SF-hand gelopen is het flamboyante verhaal van Dan Teal (en het maanvirus) dat van tekst werd voorzien door Drs. P. in schuilnaam. Het idee dat iedereen een maanbol in plaats van een hoofd op zijn romp draagt is werkelijk verrukkelijk, evenals de Hel van Dante à la 1970 en de vreemdsoortige indianenstam die de maanwezens aanbidt.
Niet gek, tenminste niet kolderiek, is Arman en Ilva, een strip die kort geleden in verschillende Nederlandse dagbladen opdook. Buiten excellente SF-gegevens, te weten een robot die verliefd wordt, kolonisten die aan een planeet ten onder gaan, en zwarte magie, worden de lezers vergast op een continu gekift tussen de twee helden en het heerlijke bekkentrekken van Ilva.
Een andere strip van hetzelfde koppel (Lo Hartog van Banda en Thé Tjong King) dat Arman en Ilva maakte, Iris, is buiten de stripwereld niet zo bekend, misschien ook door de nogal prijzige boekvorm. Maar het is een kleurige warrelende SF-strip die gezien mag worden vooral om zijn futuristische kijk op de ongeweten beheersing van de massa door de droomfabrikanten.
Niet voor niets ontving Thé Tjong King, de tekenaar, op de Belgische science fiction conventie dit voorjaar een prijs voor zijn SF-werk.
Ook de Nederlandse strip blijkt dus een goede aansluiting met de science fiction te hebben, een verschijnsel dat voor SF-fans zowel als strippofielen slechts vreugde en voordeel kan betekenen.

THE JOB'S WORTH WAITING FOR...ONE OF HIS BEST! I DON'T KNOW HOW HE DOES IT...
ALLAN'S THE KIND OF GUY WHO REALLY THROWS HIMSELF INTO HIS WORK!
SLAM!

science fiction met 'n stukkie

In 1910 onderneemt Little Nemo een tripje naar Mars en de Maan en speelt daarmee als eerste voor postillion d'amour in een merkwaardige, langdurige en bij tijden moeizaam verlopende vrijage tussen het idee science-fiction en het zogeheten medium strip. Vele jaren lang zullen deze twee zo goed bij elkaar passende gelieven beurtelings toenadering zoeken en elkaar de rug toedraaien, ja soms zal de één iedere relatie met de ander loochenen, maar ze zullen elkaar nooit meer uit het oog verliezen.

Little Nemo dus, de eerste wiens ruimtereis in plaatjes werd verteld. Daarvoor waren er al illustratoren geweest die het wonderbaarlijke verhaal, toen nog geen science-fiction geheten van even wonderbaarlijke platen voorzagen, en ze zijn er nog steeds, al moeten ze zich heden ten dage beperken tot het maken van boekomslagen, die, waarschijnlijk ter compensatie, vooral in het Amerikaanse nogal violent uitvallen. Maar met Nemo brak de beeld-SF door van de ondersteunende illustratie naar het bewegend verhaal. Waarmee niet gezegd wil worden dat nu voor SF alle sluizen naar het stripwezen openstonden. Strip en SF hadden beide nog een lange strijd voor de boeg eer ze als enigermate volwassen verschijnsels werden geaccepteerd. Voor SF zou het tot 1929 duren voor het woord science fiction zélf werd gemunt. Toch doken hier en daar al SF-elementen op in strips, die in de turbulente jaren die volgden volkomen vergeten zijn geraakt, en misschien nog op een rommelzolder op ontdekking liggen te wachten. Zo verscheen er omstreeks 1912 een stripje over robots (ook nog niet zó genoemd) in de New York Herald.

Terwijl de loopbaan van strip en SF-verhaal zich langzaam steeds hoger ontwikkelde was er op gezette tijden een uitwisseling van ideeën en vormen tussen beide. SF begon wat afzet te krijgen in de literaire magazines zoals Argosy, maar pas in 1926 ontstond met Amazing Stories de eerste aan het wonderbaarlijke verhaal gewijde magazine. Drie jaar later kwam een collega, Science Wonder Stories. Dit is de inzet van het grote SF-magazine-tijdperk. In hetzelfde jaar, 1929, kwam de eerste grote SF-strip, Buck Rogers, die door zijn succes de inbreng van SF-thema's in de strip verhoogde. Bij Buck werd het ook meteen goed aangepakt: tijdreizen, wezens van Mars en Jupiter, ruimteschepen en "vlieg"tuigen van allerhand constructie, en het eenpersoonsvliegapparaat dat nog niet zo lang geleden bij James Bond furore maakte. Navolgers kwamen al snel. Brick Bradford in 1933 en een jaar later Flash Gordon (de Grote). Hoewel Brick Bradford zich voornamelijk met een ietwat vermoeiend reizen door de aarde bezighoudt, komen ook tijdreizen op zijn programma en bezoekt hij de bij vele SF-schrijvers nog steeds erg populaire semi-Romeinse en semi-maya beschavingen. De mythe van het "verloren volk" dat eigenlijk vlak om de hoek leeft, oefent ook nu nog steeds een enorme aantrekkingskracht uit, en in die tijd was dat thema ook nog niet zo doodgeschreven. Wyndham schreef juist in die periode "The secret People" (oorspronkelijk Sub-Sahara genoemd) onder zijn schuilnaam John benyon Harris over een bleek champignonachtig volkje dat onder de Sahara leeft.
Flash Gordon is al zo vaak besproken ingeleid en gepubliceerd dat volstaan kan worden met het vermelden van zijn entree in de SF-stripwereld en een verwijzing naar een aantal representatieve pagina's elders in dit blad.

SF in opmars

De verkering tussen SF en strip is dik aan in deze jaren. Niet alleen de echte SF-strips schieten uit de grond, maar in allerlei "gewone" strips sluipen SF-thema's binnen. In de vliegeniersstrip "Scorchy Smith" komen luchtvaartuigen voor die door energiestralen worden aangedreven en gigantische luchtslagschepen; bij "Don Winslow of the Navy" vinden we een ruimtestation rond de aarde van

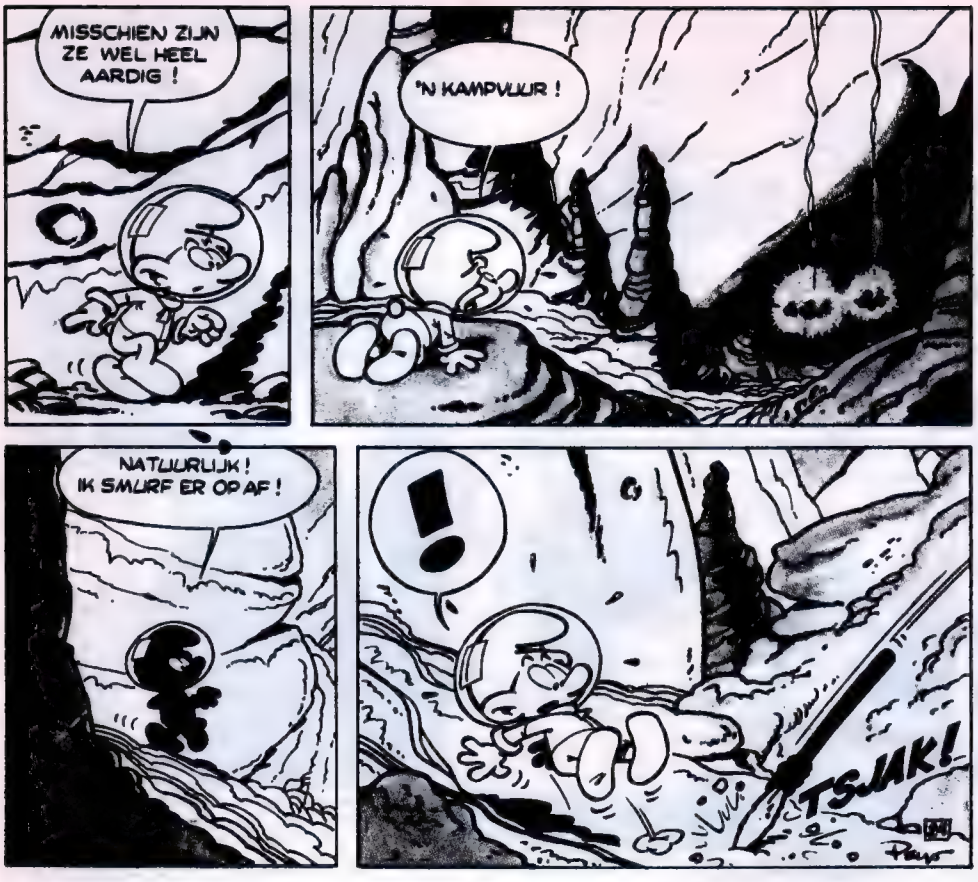

gom,'n potloodje,'n kwastje,'n

waaruit de Amerikaanse luchtbases worden bedreigd met een wel zeer originele vondst, een bombardement van tot ijsblokken bevroren dodelijk gas. Ook Mandrake is erbij, eerder Fantasy vaak dan SF, maar het toch meer dan waard een stoel bijgeschoven te krijgen aan de SF-tafel, al was het alleen op grond van zijn espkrachten (parapsychologie is tenslotte ook een science, zij het alpha). En Mandrake biedt zelfs nog meer: een reis naar de Maan waar zich overlevenden van Atlantis bevinden (Ha!) wier robots zich tegen hun meesters hebben gekeerd, een gemeenschap van wezens van kristal die hij moet redden van een dreiging van ijsvogels.

De vrouwen

De vrouwen worden evenmin vergeten, al moeten ze nog erg vaak gered worden. Wilma van Buck (Rogers) toont zich een dappere space-age dame, die het liever in het sportieve zoekt, altijd haar weerwoord klaar heeft, en "van al die malligheid niet gediend" is. Heldin op eigen kracht is "Connie" van Frank Godwin (in Europa onder vele namen in verschillende magazines gevoerd) die zich over heg en steg en de wereldruimte in allerlei SF-avonturen laat slepen. Zij krijgt overigens als eerbewijs aan haar populariteit, een navolgster in "Myra North".

Maar in al dit probleemloos samengaan zijn de tweedrachtzaaiers al aanwezig. Terwijl de SF-strip steeds flamboyanter wordt, voltrekt zich bij de geschreven SF een ontwikkeling naar soberder en wetenschappelijk beter gefundeerde verhalen. In de SF-magazine maken (dan nog) amateurs als Asimov, Heinlein, Van Vogt, Leiber en Simak hun debuut. Hun aanpak slaat aan bij de fans en de nieuwe trend zet door. De strip gaat intussen haar eigen weg. In de laatste jaren voor de oorlog maken we de geboorte mee van Batman en Superman. Batman nog zonder zijn paraphernalia, maar toch al ijverig vleermuizend. Hierna gaat het in de ogen van de SF-fans bergafwaarts met de getekende SF.

Het is jammer, maar onvermijdelijk, dat juist in Amerika het SF-minnend publiek zich van de SF-strip gaat distantiëren. Terwijl de geschreven science fiction uit begint te munten door knap opgezette plots en een nieuwe ingetogenheid, leven de Amerikaanse striptekenaars zich uit in de meest extreme vormen van Space-Opera, die op zich niets tegen heeft. Ook het vasthouden aan bekende thema's speelt de strip parten, en de vrij stereotype manier van uitbeelden. Hier begint de scheuring tussen twee in beginsel gelijk geaarde vrienden, die van de stripboekjes werkelijk de rommel maakt waar opvoeders en ouders ze voor uitkrijten, en SF op zal heffen tot een zodanig niveau, dat studenten en professoren zich er niet voor schamen het te lezen. Prachtige strips uit Europa uit deze tijd, die ten volle gebruik maken van de kracht van het beeld om iets te zeggen dat juist in woorden niet kan worden uitgedrukt, komen hen eenvoudig niet onder ogen. De amerikaanse lezers/kijkers missen kunstwerkjes als "Les conquérants de l'avenir" van Cesare Avai en "Saturno contra la Terra" van Scolari. Deze laatste strip werd geproduceerd omdat Mussolini ook deze kunst nationaal wilde maken en geen Amerikaanse import verdroeg. Men is geneigd op te merken dat de Duce dan toch nog zijn nut heeft gehad. De strip zelf is het epos van de strijd tussen de Aarde en de Saturnusbewoners onder aanvoering van de zeer oorlogzuchtige Mirzar. Prachtige inventieve ideeën sieren dit verhaal, dat zelfs een verstokt SF-lezer nog iets nieuws te bieden heeft; nl. een apparaat dat de door een desintegrator in de Ruimte geblazen Mirzar atoompje voor atoompje opslurpt als een soort stofzuiger, en hem daarna weer als nieuw tevoorschijn brengt. Prachtig is ook de ring van ijzige Maangeesten die rond de Aarde wordt gelegd om haar te doen bevriezen. Een vijftig jaar lang ingevroren man en een verlammingsstraal vallen hierbij nog

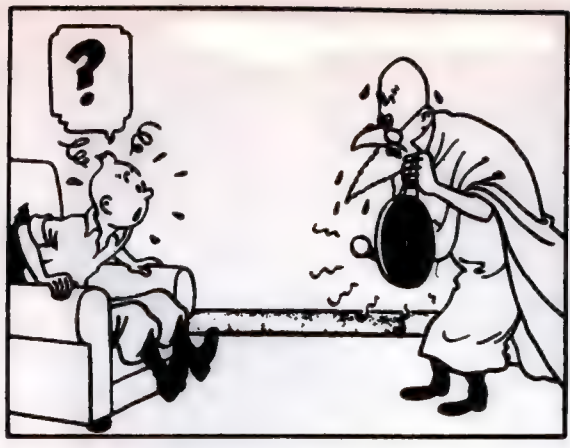

CHRIS! REGARDEZ CES MORCEAUX DE MÉTAL... ILS BOUGENT... LEUR MASSE TOUTE ENTIÈRE GLISSE VERS NOUS
VOUS RÊVEZ MARA! OU BIEN C'EST UN NOUVEL EFFET DE LA FAIBLE PESANTEUR!

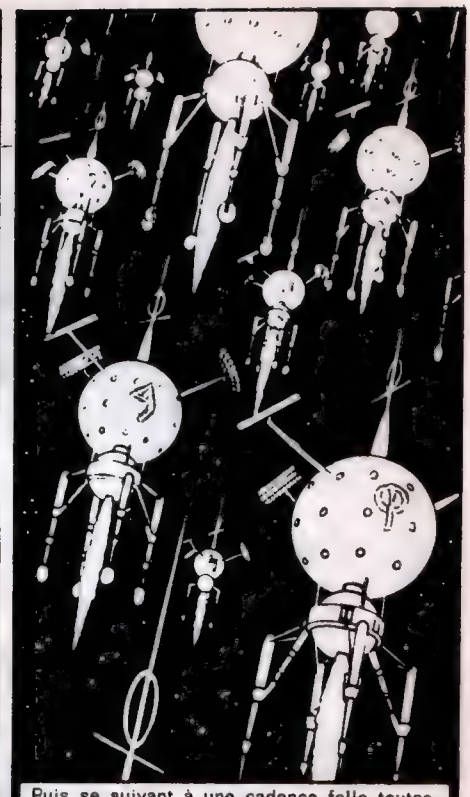

Puis se suivant à une cadence folle toutes les unités composant cette fantastique escadre bondissent à leur tour vers la voûte étoilée.

lineaal en'n velletje papier.....

nauwelijks op.

Na de oorlog

Onder de rupsbanden van de tweede wereldoorlog werd een heel wereldbeeld vernietigd, en daarmee ook het beeld dat men zich van de toekomst maken kon.
De enorme technische zegeningen die de strijdende mens op zichzelf had losgelaten dwongen zowel SF-schrijvers als -tekenaars zich aan te passen en een andere kosmos te scheppen.
Het was duidelijk dat na de V2 en de atoombom een ballonvaart naar de maan en een ruimtereis zonder ruimtepak even misplaatst waren als een igloo in Afrika.
Een tijdlang leek het erop dat de strip, en vooral de Amerikaanse, de aansluiting met de nieuwe tijd had gemist. De smaak was eraf, de supermannen waren leeggelopen. En de SF ondertussen ging strak haar eigen baan, serieus en conscientieus, en zelfs een tikje neerbuigend tegenover het medium strip dat toch meegeholpen had de SF te paard te zetten. Relaties met de Space-Opera van vroeger werden afgedaan als een lang vergeten jeugdzonde. De verloving leek onherstelbaar verbroken.

Maar het bloed kruipt...

Terwijl SF geregeld in allerlei strips blijft opduiken, vaak alleen als grapverwekker in de humor-strips, zoals bij Li'l Abner, Pim Pam Poum, Buz Sawyer, maar ook serieuzer in Dick Tracy (Het zwaartekrachtloze voertuig) en bij Johnny Hazard, beginnen verscheidene tekenaars niet alleen SF (= raketjes) te tekenen, maar ook SF te denken, hetgeen veel belangrijker is, niet in het minst voor de kwaliteit van de strip.

Een tikje Space-Opera nog, maar veel aanvaardbaarder (omdat het Europees is?) vinden we in "Les Pionniers de l'Espérance" met mooi uitgewerkte decors, en een team in plaats van één enkele held. De onvermijdelijke ruimtepatrouille is er, natuurlijk, in "Dan Dare". Ook Jeff Hawke vertoont duidelijke Space-Opera-trekken, maar stijgt boven zijn nederige afkomst uit door een rijkheid aan SF-scenario's.
We vinden de echt-menselijke kijk op de frustraties van een honderd jaar ingevroren man die in de toekomst alleen maar zoekt naar de vrouw waarmee hij indertijd tegelijk is ingevroren en wier capsule in de Ruimte is zoekgeraakt. Hoewel hij haar maar één enkele keer heeft ontmoet, vat hij een nostalgische, maar hopeloze liefde voor haar op. Het eind wordt ons onthouden omdat Chouchou, waar de strip in uitkwam, voortijdig van het toneel verdween. De démise van Chouchou heeft nog een belangrijke unvollendete op haar geweten, nl. de geschiedenis van Ténébrax, een beschrijving van een ondergronds rattenimperium, dat zich onder heel Frankrijk uitstrekt. Bijna komisch, bijna griezelig, zeer zeker SF.

Meer recht door zee is Kuifjes reis naar en verblijf op de maan. Behalve de jolige haargroei-affaire wordt conscientieus rekening gehouden met wetenschappelijke mogelijkheden en onmogelijkheden. Maar in de Geheimzinnige Ster lijkt Kuifje in een onaardse onwerkelijke wereld te leven, en de doemprofeet met zijn gong lijkt een wezenlijke doem te voorspellen. Toch weer machines, energiestralen, ontploffingen, maar precies en overtuigend getekend als een werkschema voor een huishoudelijk apparaat (hoewel beduidend minder saai) zien we bij Mortimer en Blake, een sympathieke strip met de twee meest onheldse helden die ik ken. (Ze doen me aan de Wama's denken). Naast heerlijk kolderieke strips die met SF spélen, zoals Blook, Dan Teale, en de wat middelmatige, maar serieuze SF, genre Luc Orient, komen nu ook prachtige barokke strips in de magazines, en er zijn weinig SF-fans die Ravian en Laureline (met hun schriele beentjes, misschien door de langdurige invloed van gewichtsloosheid?) overslaan. Of recentelijk Arman en Ilva, of de veel moeilijker te krijgen Lone Sloane van Druillet die een heel universum van kleuren, vormen en

DIKTOR, YOU HAVE REAL STYLE!
OH! MADAME IS TOO KIND... I KNOW MY SHORTCOMINGS... THERE'S SOMETHING A BIT MECHANICAL ABOUT MY MOVEMENTS!
YOU'RE PERFECT, EVEN THE WAY YOU TALK... BUT LET'S BE SERIOUS...
HOW CAN I GET BACK INTO THE PALACE, THIS TIME WITHOUT ATTRACTING ATTENTION?
MAY I SUGGEST THAT MADAME CONTACT GRONF II, THE PALACE CARETAKER. HE'S A ROBOT TOO. YOU MAY USE MY NAME...

door annemarie kindt

beelden op de lezer loslaat en die met één tekening (o.a. de openingsplaat van "de Brug tussen de Sterren") evenveel vertelt als Jack Vance op zijn kleurrijkst in enkele hoofdstukken. Hier is de mooiste synthese tussen SF-idee en uitbeelding tot stand gebracht.

Miss Universe

Evenals in de SF-verhalen is het vrouwelijk wezen in de strip heel lang alleen een help-roepende rol toebedeeld geweest. Naarmate echter de inbreng van de vrouw in het leven buitenshuishoudens belangrijker wordt, is het moeilijker voor tekenaars en schrijvers de realiteit buiten te houden. Een klein maar uitgelezen legertje strijdbare maagden (overdrachtelijk bedoeld) siert sinds enige tijd het SF-stripwezen. Barbarella marcheert voorop, daar valt niet aan te tornen, maar ondanks haar opwindende bed-in-bed-uit kruiperij, zelfs met een robot hetgeen beslist een zeldzaamheid is, heeft zij er een paar concurrenten bijgekregen die ondanks een even fraai uiterlijk toch meer ruggegraat (ook dit overdrachtelijk) en minder lethargie bezitten. Toch moet gezegd dat Barbarella's lustorgel één van de heerlijste uitvindingen-op-papier is in een zeer lange tijd. Barbarella's populariteit in de SF-wereld valt af te meten aan het feit dat op de 28e Wereldconventie van SF-fans maar liefst drie dames zich met zilverpapier en visnet als Barbarella hadden vermomd.
Alternatieve Barbarella's doken op als Valentina, Jodelle, Iris, Scarlet Dream, Vampirella. Ze schijnen een tijdperk in te luiden van Space-Opera rond superbeauties met als meest voorkomende kenmerken een bizar deshabillé en lang haar. We kunnen alleen maar hopen dat ze niet zo snel zullen degenereren als Superman c.s.

Danse Macabre

Ook de horror-literatuur die vele aanknopingspunten vindt in de science fiction beleeft een hausse in de strips. "Creepy", "Eery" en "Vampirella" magazines bieden vampiers, (uiteraard) bloedspetters en spoken, en monsters bij de vleet, om maar niet te spreken van de zeer plastisch uitgebeelde menselijke gruwels, maar daartussendoor ook uitstekende SF. "Overworked" van Wallace Wood levert een indringende visie op het thema van de SF-schrijver/tekenaar die in zijn eigen werk verdrinkt. De arme man wordt door zijn eigen monsters belaagd, in zijn eigen catacomben achterna gezeten en verdwijnt luid om hulp roepend (in een balloon) in zijn laatste getekende plaatje. Afschuwelijk is ook het verhaaltje van de direkteur van een gekkenhuis die droomt dat hij door zijn patiënten wordt overmeesterd, verlamd en in een doodskist gelegd. Badend in zweet ontwaakt hij uit de "droom", om daarna te ontdekken dat juist zijn opluchting een droom was, en de doodskist realiteit. ...Brrr.
Van deze Frederic Brown-achtige scenario's zijn er in de horror-comics ettelijke te vinden.

Een super-super-super randgebied

Hoe verheugd we ook kunnen zijn over de vruchtbare wisselwerking tussen SF en strip, we mogen niet vergeten dat er op aarde nog een zwart schaap van de familie rondzwerft, de cultus van de superman. Zoals Kain voor hen hebben deze verstoten zonen zich uitgebreid vermenigvuldigd. We hebben niet alleen Batman, maar nu ook Boy Wonder, Superman heeft Supergirl, en allerlei neefjes en nichtjes duiken uit het niets op, Spiderman, Captain America, Captain Atom etc. etc. etc. etc. Fantastic Four is eigenlijk een grensgeval, door het zich in redelijke mate onthouden van bordpapieren decors, en een aardige hoeveelheid redelijk inventieve SF-ideeën zouden deze griezelige vier wel onder de echte SF-strip gerekend kunnen worden.
Maar Batman? Superman? Ondanks de gadgets, de superkrachten, de teleskopische ogen en de hele verdere toneeluitrusting blijven ze niets meer dan een stel banale boevenvangers die met hun superschurken een eindeloos durend diefje-met-verlos opvoeren en die uit de onuitputtelijke voorraad van de scenarioisten bij iedere penibele situatie een nieuwe supertruc aangemeten krijgen om zich er weer bovenop te helpen. Kryptoniet erover!
Buiten de opper-top-hyper-superwereld blijkt science fiction in de strip nu een volwaardige partner te hebben gevonden, zeker nu de SF-schrijvers hun nogal rechtzinnige airs wat hebben laten varen en zich meer op het barokke en poetische verhaal richten. Schrijvers die zich steeds beeldender uit gaan drukken en striptekenaars die SF als het ware in hun huid hebben zitten, vormen een fraaie happy-end aan de romance waarvoor Little Nemo meer dan vijftig jaar geleden de grondslag legde.

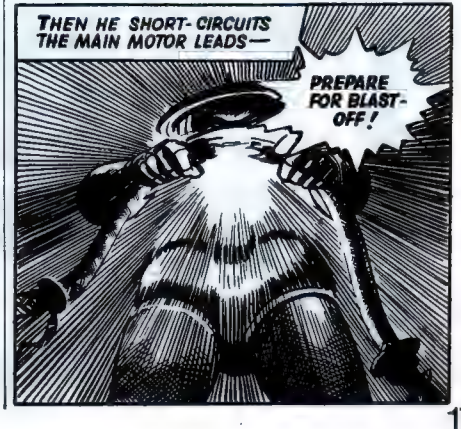

INTERVIEW MET EEN ZEER BEGINNEND STRIPTEKENAAR

Thijs van Ebbenhorst Tengbergen, die in zijn betrekkelijk korte leven al zo vaak voor "mevrouw" is uitgekreten, dat hij er toe is gekomen steeds het tekentje aan zijn naam toe te voegen, is een zeer arbeidzaam persoon. Het randgebied van zijn creatieve explosies ligt letterlijk bij de voordeur van zijn huis, die volhangt met teken- en schilderwerk in zwart/wit en kleur. Zijn ouders hebben er kennelijk geen enkel bezwaar tegen, want tot op het toilet wordt de argeloze bezoeker achtervolgd door uit Thijs' koker gevloeide monsters en "aliens".
In zijn eigen kamer is het nog erger. Eén wand wordt bijna geheel bedekt door een door hemzelf getekend behang, bestaand uit een groot aantal kleine scènetjes, meestal science fiction, soms ook humoristisch of leerzaam.
Tekenen doet hij al heel lang. 'Zolang ik een potlood kan vasthouden. Dat zullen er wel meer hebben gezegd, maar het is zo.' Een tijdlang beperkte dat tekenen zich toch tot het maken van "mooie" of educatieve tekeningen, getuige bijvoorbeeld een serie platen op poster-formaat, die de verschillende geologische tijdvakken uitbeelden compleet met de bijpassende flora en fauna. Het tekenen om daarmee iets tot uitdrukking te brengen zat er toen nog niet zo in. Zijn ideeën verwerkte Thijs gemakkelijker in de verhalen die hij ook in grote hoeveelheden heeft geproduceerd. Die verhalen, meestal met horror- of SF-inslag, kregen vaak de vorm van één pagina korte shockertjes, dus met een hard-aankomende pointe. Langzamerhand begon hij echter ook aan langere verhalen, die hij terwille van een homogene achtergrond om één semi-goddelijke hoofdfiguur groepeerde. En hierbij begon hij ook al illustraties te maken, maar die illustraties hadden alleen nog maar een ondersteunende taak.

Strips tekenen was er toen helemaal nog niet bij. Wel groeide de stapel tekeningen van aliens, vreemde planeten, surrealistische landschappen. Dat plaatjes maken van aliens vindt Thijs, hoewel aan één kant makkelijker dan het afbeelden van mensen (omdat hij zich niet om juiste anatomische verhoudingen behoeft te bekommeren) toch wel moeilijk, juist omdat hij zijn aliens geen enkele gelijkenis met mensen mee wil geven. Hij probeert een volkomen vervreemding te bereiken. En al vaak heeft hij gemerkt hoe moeilijk dat is.

Ook tekenen met een idee is moeilijk. Een beschrijving in woorden geeft de lezer nog tientallen interpretatiemogelijkheden. 'In wezen is het idee van een schrijver niet zo heel veel belangrijker dan het beeld dat de lezer, terecht of ten onrechte, zich door die beschrijving vormt. Bij een afbeelding kun je maar een paar kanten op, het moet vastliggen. Tekenen is gewoon een heel andere dimensie van de kosmos, om het voor de verandering in science fiction termen vast te leggen.'

Maar juist die moeilijkheid maakte het voor Thijs nog aanlokkelijker. Hij ging steeds meer op papier zetten, begon ook aan strips. 'Zó bij vlagen ging ik een pagina strips tekenen. Het was in het begin allemaal heel erg statisch, ik had er eerst helemaal geen idee van hoe het in zijn werk ging. Het was ook een hele overgang voor me, van een illustratie bij een verhaal naar een verhaal in beelden. Ik gebruikte een veel te literaire benadering. Kijk hier maar, het zijn verhaaltjes met een plaatje erbij, en daar een blad vol van.'

Toch vonden die "strips" wel aftrek in het schoolblad, en Thijs werd ook gevraagd voor het illustreren van de jaarlijkse boekenlijst. Waarschijnlijk doordat hij nu een outlet had voor wat hij produceerde, ging hij serieus het striptekenen bestuderen. 'Anatomie is nog steeds ontzettend moeilijk. Tot voor kort had ik voor mensen één eenheidsgezicht; een vierkante kop en vierkante schouders. Het begint nu te veranderen, zoals je ziet. Ik besteed nu ook meer aandacht aan het omvormen van mijn tekst in "codekreten", aan de functie van de lettervorm, en aan het vinden van een steeds wisselende camera-instelling. Ik leer steeds meer.'
Afschuwelijke strips, die hij dus ook probeert beslist niet na te volgen, vindt hij bijvoorbeeld Prins Valiant, Rik Ringers en Michel Vaillant. Vooral die twee laatsten. Fijne strips: Ravian, Arman en Ilva, en, buiten de science fiction, Olivier Blunder en natuurlijk Asterix. De Amerikaanse producten als Superman, Batman, en consorten leest hij als curiositeit. 'Ze zijn veel té super, kijk, als je in één verhaal een planeet laat opblazen, móet je in het volgende verhaal al haast een zonnestelsel laten exploderen, en daarna een galaxie, dat wordt te zot.'

Zijn eigen strips heeft hij, nu de schoolkrant-periode voorbij is, nog niet kunnen slijten. 'Ik heb een contact in België en ik hoop dat het iets wordt, maar ik heb nog niets gehoord.' Wel heeft hij op verzoek een serie covers getekend voor Macro, een maandblad voor amateur-ruimtewaarnemers en -onderzoekers. 'Daar heb ik nog heel wat werk aan gehad. Het zijn daar serieuze mensen, dus de voorstellingen van de verschillende planeten mochten niet al te fantastisch zijn.' Het fraai uitgevoerde blad heeft intussen al de eerste van zijn illustraties gebruikt.

Wil Thijs zich er op gaan toeleggen een "echte" striptekenaar te worden?
'Nou, je weet het natuurlijk nooit precies, maar ik ben het niet meteen van plan. Ik begin voorlopig met biologie te studeren dat boeit me enorm.
Waarschijnlijk ga ik de kant van de genetica op. Maar zeker is er nog niets.'

ONTDEKT- IK SLUIT JE AAN OP DE KOMPUTERS VOOR GEGEVENS.
EXTRA-NIEUWE GEGEVENS-EEN TWEEDE RAKET ONTDEKT
ONTVANGEN! WAT MOETEN WE IN RANDURS NAAM DOEN? WY HEBBEN GEEN AFWEER RAKETTEN!
MET ANDERE WOORDEN WY ZULLEN KAMIKAZE PILOTEN NODIG HEBBEN!
ONITEMOGENSTERVEN VOOR GOD EN VADERLAND!
VERNIETIG HEM!

Flash Gordon, een van de meest grandioze science fiction strips ooit gecreëerd. Op de volgende pagina's een herdruk uit 1940, de gouden periode van de toen 31-jarige Alex Raymond.
Mongo... de geheimzinnige planeet bewoond door vuurmannen, zwarte dwergen, draakmannen, die Flash Gordon, geholpen door de geniale dr. Zarkov, op vaak heroische wijze bestrijdt.
Gordon's gevaarlijkste tegenstander is echter de meedogenloze keizer Ming, die Mongo op dictatoriale wijze regeert.
Als ons verhaal begint is Dale Arden - de verloofde van Flash Gordon - gevangen genomen door de geheime politie van Ming, om Flash te dwingen zich over te geven. Met hulp van Logum, hoofd der vogelvrijen en van treinbestuurder Katon weet onze held Dale en keizer Ming in een pantserwagen te ontvoeren.
Maar Ming krijgt argwaan en springt uit de wagen, Dale met zich meesleurend...

BWAM! OM JE ROT TE SCHRIKKEN! MAAR WEES NIET BANG! BLIJF VOORAL ZITTEN EN GENIET VAN HET OPTREDEN VAN DE HEER FLASH GORDON!

FLASH DISCOVERS THAT HIS PRISONER HAS ESCAPED WHEN HE GLANCES INTO HIS VISAGRAPH AND SEES DALE, MING AND TWO GUARDS SCATTERED IN THE ROADWAY BEHIND HIM—

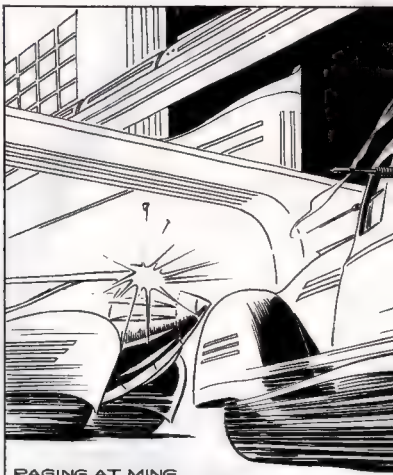

RAGING AT MING FOR RISKING DALE'S LIFE BY FORCING HER TO JUMP FROM THE SPEEDING CAR, FLASH WHIRLS IN MID-STREET AND RACES BACK, HEEDLESS OF AN ONCOMING PATROL

DAZED, FLASH STAGGERS OUT OF THE CRUMPLED MASS OF TWISTED METAL TO SEE MORE PATROL CARS RUSHING UP, THEIR GUNS BLAZING—

Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

FLASH DECIDES TO RISK A DASH F SAFETY, RATHER THAN BE SHOT D LIKE A CORNERED RAT. WHEN A HAN CLUTCHES AT HIM AND A VOICE CAL "DOWN HERE--QUICK!. IT'S I-- KATON!"

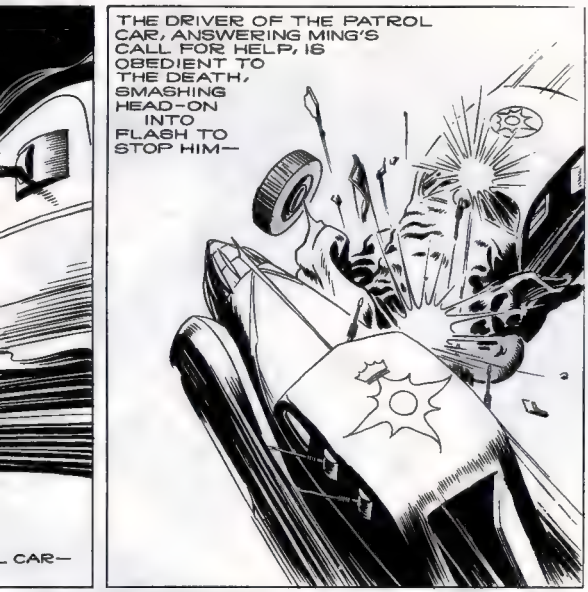
THE DRIVER OF THE PATROL CAR, ANSWERING MING'S CALL FOR HELP, IS OBEDIENT TO THE DEATH, SMASHING HEAD-ON INTO FLASH TO STOP HIM—

Flash ontdekt dat zijn gevangene ontsnapt is, wanneer hij een blik werpt in de visograaf en ziet hoe Dale, Ming en twee wachten verspreid over de rijweg achter hem liggen - Woedend op Ming omdat deze Dale's leven heeft geriskeerd door haar te dwingen uit de voortrazende wagen te springen, keert Flash midden op de weg en rijdt met grote snelheid terug, niet lettend op een naderende pantserwagen - De chauffeur van de pantserwagen, gehoorgevend aan Ming's oproep voor hulp, is gehoorzaam tot in de dood en rijdt frontaal op Flash in om hem te doen stoppen

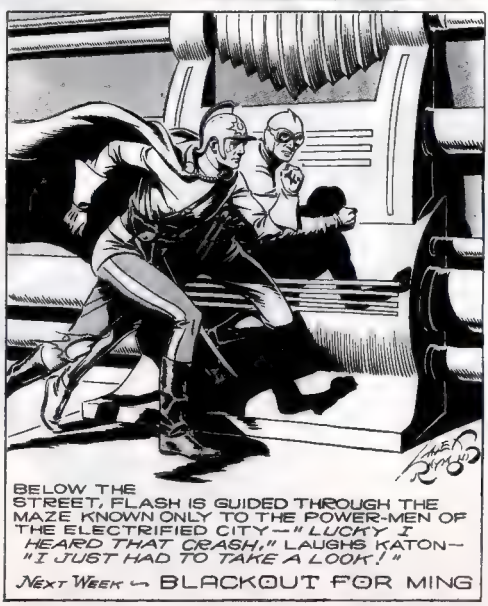
BELOW THE STREET, FLASH IS GUIDED THROUGH THE MAZE KNOWN ONLY TO THE POWER-MEN OF THE ELECTRIFIED CITY—"LUCKY I HEARD THAT CRASH," LAUGHS KATON— "I JUST HAD TO TAKE A LOOK!"
NEXT WEEK → BLACKOUT FOR MING

Duizelig wankelt Flash uit de verfrommelde massa van verwrongen metaal en ziet dat er nog meer pantserwagens aankomen met spuwende kanonnen - Flash besluit net een snelle vlucht naar de veiligheid te riskeren, liever dan te worden neergeschoten als een in een hoek gedreven rat, als een hand hem vastgrijpt én een stem roept: 'Hier beneden, vlug! Ik ben het Katon!' - Onder de grond wordt Flash geleid door het labyrint waar alleen de mannen van de electriciteitscentrale de weg weten. 'Wat een geluk dat ik die klap hoorde,' lacht Katon, 'ik moest gewoon even kijken!'

FLASH IS GUIDED TO THE SECRET UNDERGROUND LODGE OF THE POWER MEN—THE EXPERTS ON WHOM MONGO'S ELECTRIFIED CIVILIZATION DEPENDS. A BIG MAN, CLAD ENTIRELY IN RUBBEROID, GRIPS FLASH'S HAND—"I'M ERGON, CHIEF OF THE LODGE. WELCOME—AND MEET AN OLD FRIEND!" FLASH GRINS AT ZARKOV'S GREETING.
"GOOD HUNTING, FLASH," CALLS ERGON, AS HE TAKES HIS POST— "BRING ME BACK A SNIP OF THE OLD BLACKGUARD'S BEARD!"
"DON'T FORGET," ANSWERS FLASH, "THROW THE SWITCH IN EXACTLY NINE MINUTES."
MING, PREPARED AGAINST A RESCUE TEMPT BY FLASH, BANQUETS WITH UNHAPPY DALE—"IF I KNOW FLASH SAYS MING, "AND I THINK I DO—IF I JUDGE BY PAST PERFORMANCES, HE'LL COME SOON—AND WHEN HE DOES---"
Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

THE POWER MEN OUTFIT THEIR IDOL, FLASH, AND JOIN IN HIS SCHEME—
"WHEN I THROW THIS SWITCH," SAYS ERGON, "IT WILL BLACKOUT MING'S PALACE."
"GOOD," SAYS FLASH, "LET'S GO!"

Flash wordt geleid naar het geheime ondergrondse hoofdkwartier van de mannen van de electriciteitscentrale, de experts van wie Mongo's geëlectrificeerde beschaving afhankelijk is. Een grote man, geheel in rubber gekleed, grijpt Flash's hand: 'Ik ben Ergon, hoofd van de centrale. Welkom, hier is een oude vriend van je!' Flash grinnikt wanneer Zarkov hem begroet. - De mannen van de electriciteitscentrale verzorgen de uitrusting van hun idool, Flash, en nemen deel in zijn plan. 'Wanneer ik deze schakelaar overhaal,' zegt Ergon, 'wordt het hele paleis van Ming in duister gehuld.' 'Mooi zo,' zegt Flash, 'laten we gaan!'

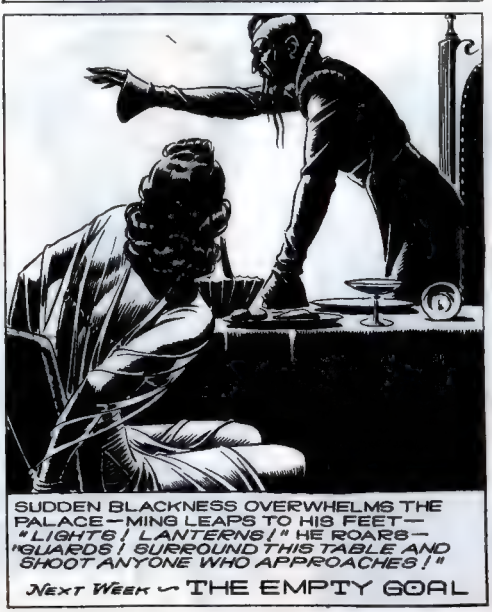
SUDDEN BLACKNESS OVERWHELMS THE PALACE—MING LEAPS TO HIS FEET—
"LIGHTS! LANTERNS!" HE ROARS—"GUARDS! SURROUND THIS TABLE AND SHOOT ANYONE WHO APPROACHES!"
NEXT WEEK — THE EMPTY GOAL

'Goede jacht, Flash,' roept Ergon terwijl hij zijn post inneemt, 'breng een plukje van die oude schurk zijn baard voor me mee!' 'Vergeet het niet,' antwoordt Flash, 'haal de schakelaar over in precies negen minuten van nu.' - Ming, voorbereid op een reddingspoging van Flash, zit te tafelen met de ongelukkige Dale. 'Als ik Flash goed ken,' zegt Ming, 'en ik geloof dat ik dat wel doe... als ik af mag gaan op zijn handelingen in het verleden, zal hij wel spoedig komen.. en als hij komt...' - Een plotselinge duisternis overvalt het paleis... Ming springt op... 'Licht! Lantaarns!' brult hij, 'Wachten! Stel je rond deze tafel op en schiet iedereen neer die naderbij komt!'

STRIPSCHRIFT'S STRIPCOMPLEX

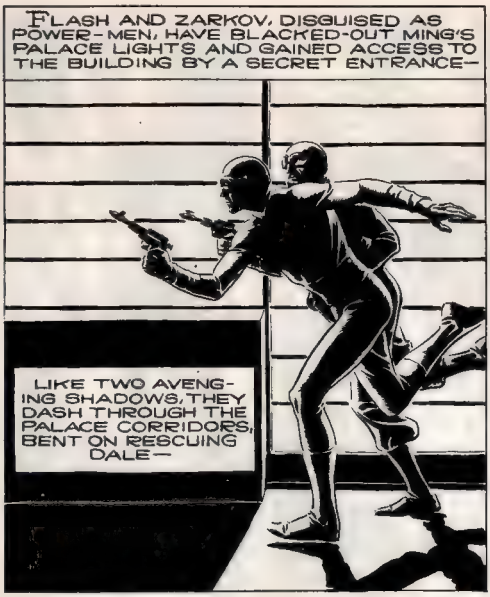
FLASH AND ZARKOV, DISGUISED AS POWER-MEN, HAVE BLACKED-OUT MING'S PALACE LIGHTS AND GAINED ACCESS TO THE BUILDING BY A SECRET ENTRANCE—
LIKE TWO AVENGING SHADOWS, THEY DASH THROUGH THE PALACE CORRIDORS, BENT ON RESCUING DALE—

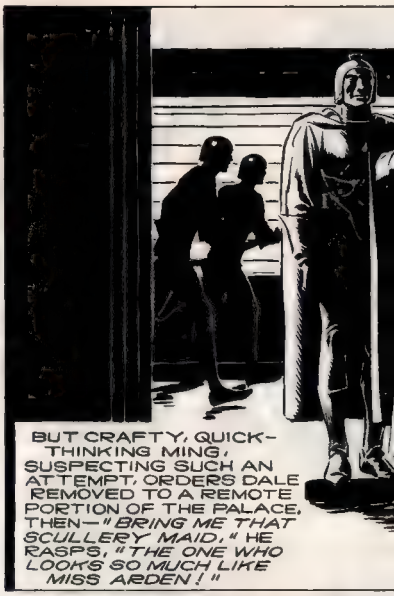
BUT CRAFTY, QUICK-THINKING MING, SUSPECTING SUCH AN ATTEMPT, ORDERS DALE REMOVED TO A REMOTE PORTION OF THE PALACE, THEN—"BRING ME THAT SCULLERY MAID," HE RASPS, "THE ONE WHO LOOKS SO MUCH LIKE MISS ARDEN!"

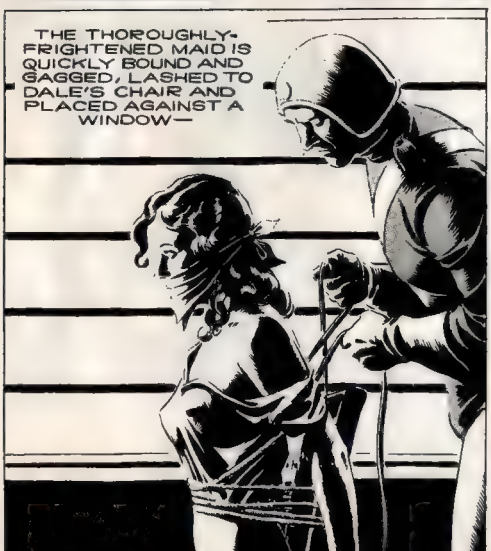
THE THOROUGHLY-FRIGHTENED MAID IS QUICKLY BOUND AND GAGGED, LASHED TO DALE'S CHAIR AND PLACED AGAINST A WINDOW—

INCH BY INCH FLASH GLIDES INTO
ROOM—THE MAID, UNABLE TO WAR
TURNS HER FACE TO THE LIGHT, H
THAT HE WILL SEE THAT SHE IS N
DALE ARDEN. FLASH SEES HIS MI
BUT TOO LATE!—

Flash en Zarkov, vermomd als mannen van de electriciteitscentrale, hebben alle lichten in Ming's paleis uitgeschakeld en zich via een geheime ingang toegang verschaft tot het gebouw.
Als twee wrekende schaduwen rennen zij door de paleisgangen, vastbesloten Dale te redden - Maar de listige, snel denkende Ming, verdacht op een dergelijke poging, geeft bevel Dale naar een afgelegen gedeelte van het paleis te brengen, dan... 'Breng dat keukenmeisje bij me, ' raspt Ming, ' die ene die zo veel lijkt op juffrouw Arden! '

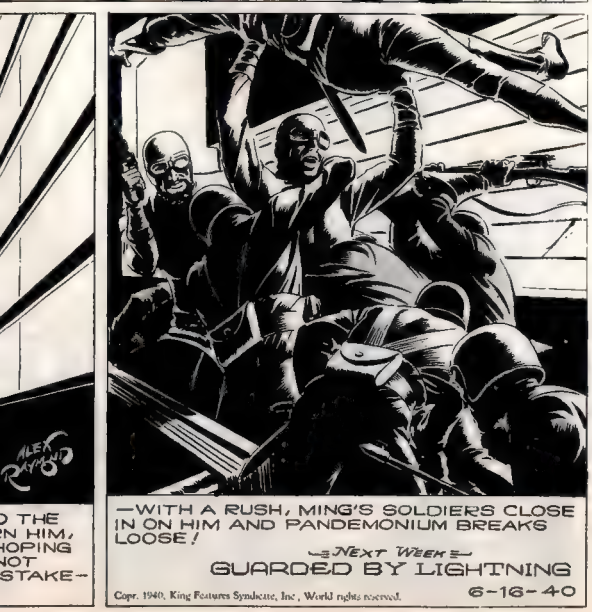

Het doodsbange meisje wordt snel gebonden en gekneveld, vastgesjord op Dale's stoel en bij een raam gezet - Centimeter voor centimeter sluipt Flash de kamer binnen... het meisje, niet in staat hem te waarschuwen, draait haar gezicht naar het licht in de hoop dat hij zal zien dat zij Dale Arden niet is. Flash bemerkt zijn vergissing... maar te laat! - Plotseling stormen Ming's soldaten op hem in en een hels lawaai breekt los. '

MING RETURNS TO THE ROOM IN WHICH HE HAD HOPED TO TRAP FLASH AND FINDS IT A SHAMBLES. HE SEIZES AN OFFICER AND HISSES—"*PIG! YOU LET HIM ESCAPE! I'LL HAVE YOU SKINNED ALIVE FOR THIS!*" "*MISTAKE,*" GASPS THE OFFICER, "*WASN'T FLASH--POWER-MAN!*"

FLASH, DISGUISED AS A POWER-MAN, BOLDLY INTERCEPTS MING ON THE MAIN STAIRCASE—

"*Y*
SOLD
ROUGHE
UP A BIT, S
HE SAYS, "
WAS ONLY SEEK
THE CAUSE OF THE
BLACKOUT. I FOUND
SOMEONE HAD CUT THE
POWER SWITCH."
"*I'LL STATION SOMEBOD*
THERE HEREAFTER," SAYS MI
"*COME WITH ME, FELLOW. I HA*
JOB FOR YOU."

FLASH GLANCES INTO A CELL BEYOND THE CORRIDOR AND HIS HEART GIVES A LEAP—FOR WITHIN IS DALE—AND THE DEATH-RAY SCREEN IS TO PREVENT HER RESCUE!

THE JOB FINISHED, HE TURNS TO MING, WHO MOTIONS FURTIVELY BEHIND HIS BACK—THE OFFICER RAISES HIS PISTOL—

Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

THEY COME TO A HALT IN A CELL BLOCK. MING POINTS TO A SHORT CORRIDOR— "I WANT YOU TO INSTALL A DEATH-RAY SCREEN ACROSS THIS ENTRANCE AT ONCE!"

Ming keert terug naar de kamer waar hij had gehoopt Flash in de val te kunnen lokken en ziet een slagveld. Hij grijpt een officier èn sist: "Zwijn! Je hebt hem laten ontsnappen! Ik zal je hiervoor levend laten villen". "Vergissing", hijgt de officier, "niet Flash... man van centrale!" - Flash, vermomd als iemand van de electriciteitscentrale, komt plotseling Ming tegen op de hoofdtrap... Uw soldaten hebben mij enigszins toegetakeld, sire," zegt hij, "Ik was alleen maar op zoek naar de oorzaak van de verduistering. Ik heb ontdekt dat iemand de hoofdschakelaar heeft omgedraaid." Ik zal straks iemand daar op post zetten", zegt Ming, "kom met me mee, jongeman, ik heb een karweitje voor je." - Zij stoppen bij een blok cellen. Ming wijst naar een kleine gang... 'Ik wil dat je onmiddellijk in deze ingang een scherm van dodelijke stralen aanlegt!'

—AND BRINGS IT CRASHING DOWN ON FLASH'S HEAD! "ALL RIGHT, CAPTAIN," SNEERS MING, "NOW THROW HIM INTO THE DEATH-RAY! I WANT TO SEE IF IT WORKS!"
—NEXT WEEK'S—
TRAPPED BY MISTAKE
6-23-40.

Flash werpt een blik in een cel aan het andere einde van de gang en zijn hart slaat een slag over... want in die cel zit Dale... en het scherm van dodelijke stralen moet voorkomen dat zij gered wordt! - Als het karwei gedaan is, draait hij zich om naar Ming, die heimelijke bewegingen maakt achter zijn rug... de officier heft zijn pistool op... - ...en laat het met een slag neerkomen op Flash's hoofd! 'Goed zo, kapitein,' lacht Ming spottend, 'gooi hem nu in het bereik van de dodelijke stralen! Ik wil weten of ze werken!'

FLASH, STILL DISGUISED, IS IMPRISONED THROUGH A PASSING WHIM OF MING'S CRUELTY. SNARLS MING: "I'LL KILL HIM LATER. THESE POWER-MEN ARE TOO PROUD TO SUIT ME."

MEANWHILE, DALE WAITS IN A CEL
FOR A DEATH-RAY TRAP MING HA
FOR FLASH. SHE PICKS UP A METAL PI
LOOKS DOWN THE EMPTY CORRIDOR
"I WONDER IF THE RAY STILL WORK

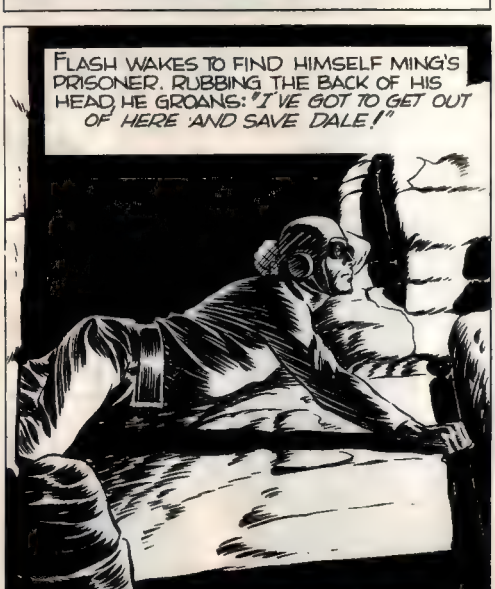
FLASH WAKES TO FIND HIMSELF MING'S PRISONER. RUBBING THE BACK OF HIS HEAD, HE GROANS: "I'VE GOT TO GET OUT OF HERE AND SAVE DALE!"
Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

CROUCHING AT
CELL DOOR, FL
ERATES HIS P
TORCH ON THE
"NO WONDER
POWER-MEN
AT MING," HE
"MING'S FOOL
DIDN'T EVEN
MY CHEMI-T

DALE TOSSES THE PLATE. AS IT REACHES THE PLACE WHERE THE RAY-WIRES ARE SET IN THE WALL, A DOZEN CRISS-CROSSING RAYS FLASH TOWARD THE PLATE, WHICH GLOWS AND FLAMES. DALE PUTS A HAND TO HER FACE: "OH, FLASH, PLEASE KEEP AWAY FROM HERE!"

Flash, nog steeds vermomd, is gevangen genomen, slachtoffer van een van die voorbijgaande grillen van Ming's wrede aard. Ming snauwt: 'Ik dood hem later wel. Die mannen van de electriciteitscentrale zijn te trots naar mijn smaak.' - Intussen wacht Dale in haar cel, een lokaas in de val van dodelijke stralen die Ming voor Flash heeft uitgezet. Ze pakt een metalen bord op, en kijkt de lege gang in. 'Ik vraag me af of de stralen nog werken...' - Dale gooit het bord. Als het op de plek neerkomt waar het paneel van de dodelijke stralen in de muur is aangebracht, flitsen een dozijn stralen kris-kras over het bord, het begint te gloeien en te vlammen. Dale slaat haar hand voor het gezicht: 'O, Flash blijf hier alsjeblieft vandaan!'

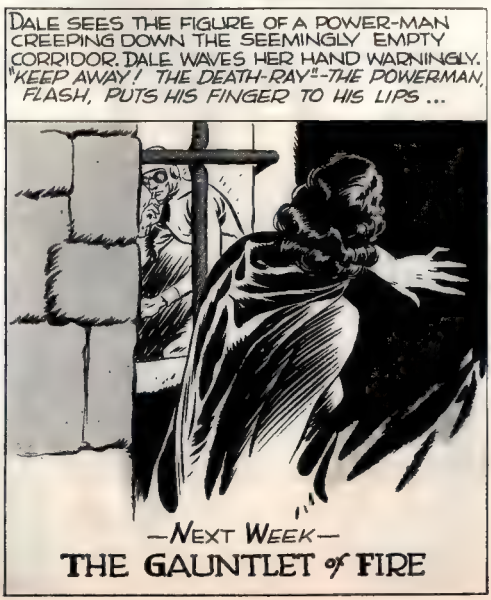
DALE SEES THE FIGURE OF A POWER-MAN CREEPING DOWN THE SEEMINGLY EMPTY CORRIDOR. DALE WAVES HER HAND WARNINGLY. "KEEP AWAY! THE DEATH-RAY"-THE POWERMAN, FLASH, PUTS HIS FINGER TO HIS LIPS ...
—NEXT WEEK—
THE GAUNTLET of FIRE

Flash komt bij en ontdekt dat hij Ming's gevangene is. Hij wrijft zich over de achterkant van zijn hoofd en kreunt: 'Ik moet hier uit zien te komen en Dale redden!' - Flash kruipt naar de celdeur en bewerkt het slot met zijn laspistool, 'geen wonder dat Ergon's mannen spotten met Ming,' glimlacht hij. 'Die stomme wachten hebben mij niet eens mijn laspistool afgenomen!' - Dale ziet iemand van de electriciteitscentrale door de schijnbaar lege gang sluipen. Dale zwaait waarschuwend met haar hand. 'Blijf hier vandaan! De dodelijke stralen.' De man van de centrale, Flash, legt zijn vinger op zijn lippen.

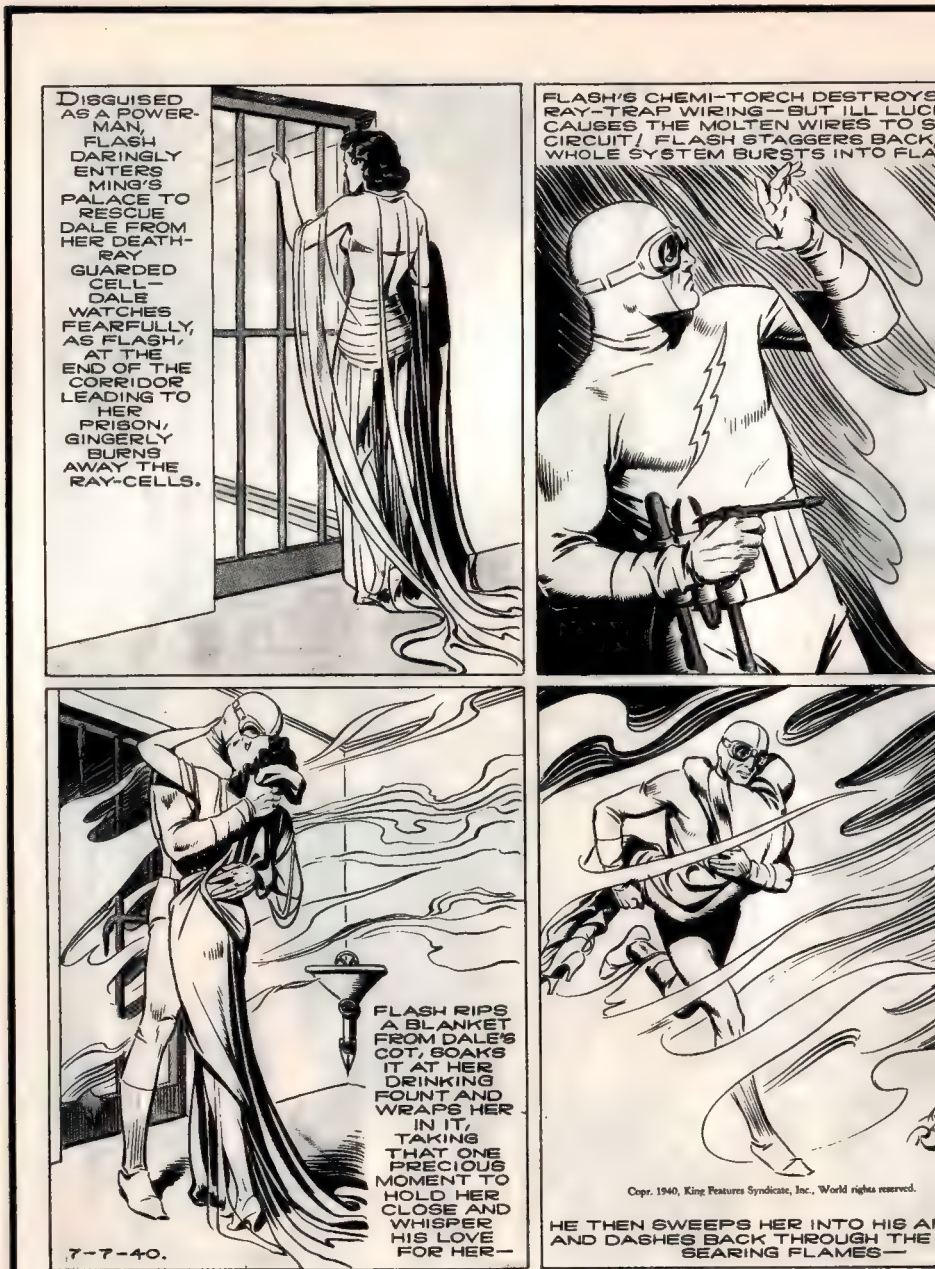
DISGUISED AS A POWER-MAN, FLASH DARINGLY ENTERS MING'S PALACE TO RESCUE DALE FROM HER DEATH-RAY GUARDED CELL— DALE WATCHES FEARFULLY, AS FLASH, AT THE END OF THE CORRIDOR LEADING TO HER PRISON, GINGERLY BURNS AWAY THE RAY-CELLS.
FLASH'S CHEMI-TORCH DESTROYS
RAY-TRAP WIRING—BUT ILL LUC
CAUSES THE MOLTEN WIRES TO S
CIRCUIT! FLASH STAGGERS BACK
WHOLE SYSTEM BURSTS INTO FLA
FLASH RIPS A BLANKET FROM DALE'S COT, SOAKS IT AT HER DRINKING FOUNT AND WRAPS HER IN IT, TAKING THAT ONE PRECIOUS MOMENT TO HOLD HER CLOSE AND WHISPER HIS LOVE FOR HER—
7-7-40.
Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.
HE THEN SWEEPS HER INTO HIS A
AND DASHES BACK THROUGH THE
SEARING FLAMES—

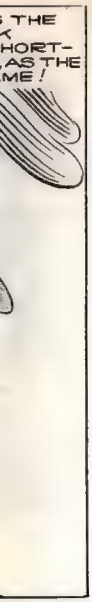

Vermomd als iemand van de electriciteitscentrale heeft Flash zich in Ming's paleis gewaagd om Dale te redden uit haar door dodelijke stralen bewaakte cel. . . Dale kijkt angstig toe terwijl Flash aan het eind van de gang die naar haar cel voert behoedzaam het paneel van dodelijke stralen wegbrandt. - Flash's laspistool vernietigt de draden van de stralenval, maar ongelukkigerwijze maken de gesmolten draden kortsluiting! Flash wankelt achteruit als het hele systeem in brand schiet! - Flash duikt door de dodelijke vlammen en begint de tralies van Dale's cel te bewerken. 'Schiet op,' hijgt Dale, 'brandalarm!'

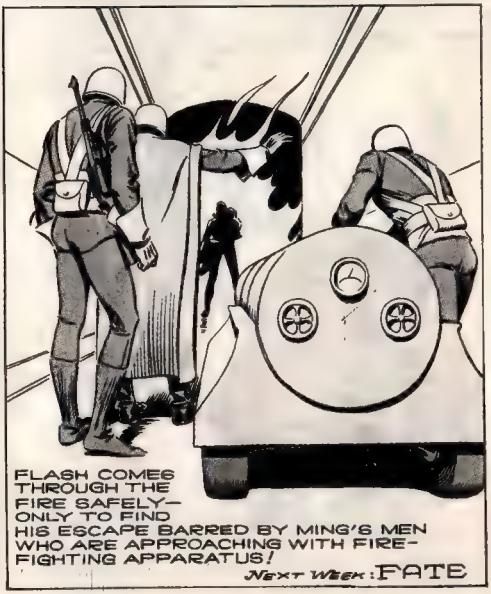
FLASH COMES THROUGH THE FIRE SAFELY— ONLY TO FIND HIS ESCAPE BARRED BY MING'S MEN WHO ARE APPROACHING WITH FIRE-FIGHTING APPARATUS!
NEXT WEEK: FATE

Flash rukt een deken van Dale's brits, doordrenkt hem met water uit haar drinkbak en slaat hem om Dale heen, zich daarbij dat ene kostbare moment veroorlovend om haar dicht tegen zich aan te houden en zijn liefde voor haar te fluisteren - dan neemt hij haar met een snelle beweging op zijn armen en rent terug door de verzengende vlammen - Flash komt veilig door het vuur heen echter slechts om te ontdekken dat zijn uitweg geblokkeerd wordt door Ming's soldaten die met brandbestrijdingsapparatuur aankomen!

FLASH, DISGUISED AS A POWER-MAN, IS TRAPPED BY MING'S MEN, WHILE ATTEMPTING TO RESCUE DALE. WITH THE FLAMES BLOCKING HIS PATH TO THE REAR, HE RUSHES FORWARD—THE OFFICER SNAPS A COMMAND—

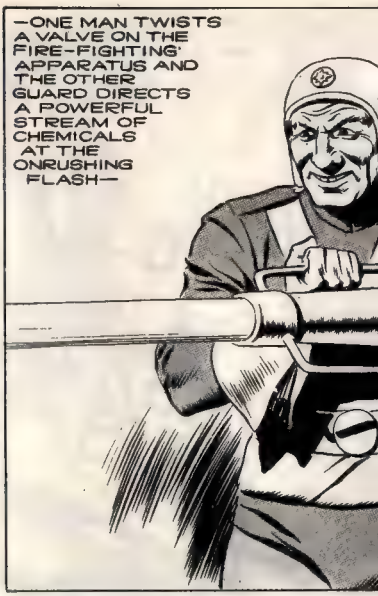
—ONE MAN TWISTS A VALVE ON THE FIRE-FIGHTING APPARATUS AND THE OTHER GUARD DIRECTS A POWERFUL STREAM OF CHEMICALS AT THE ONRUSHING FLASH—

"TAKE THE TANK AND PUT OUT THE FLAMES," COMMANDS THE OFFICER, "AND THROW THESE TWO ON THE CHEMICAL TRUCK— I'LL TAKE THEM TO MING, MYSELF!"

Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

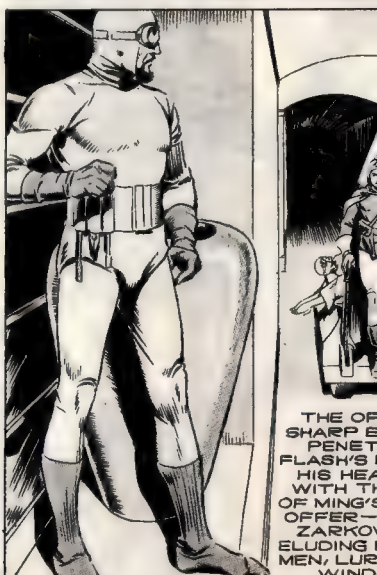

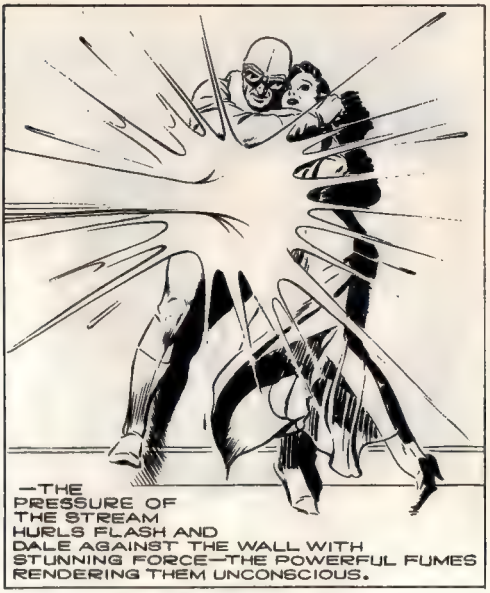
—THE PRESSURE OF THE STREAM HURLS FLASH AND DALE AGAINST THE WALL WITH STUNNING FORCE—THE POWERFUL FUMES RENDERING THEM UNCONSCIOUS.

Flash, vermomd als iemand van de electriciteitscentrale, is, tijdens zijn poging om Dale te redden, in een val van Ming's soldaten gelopen. Aangezien de vlammen de weg terug blokkeren rent hij voorwaarts... - ...de officier snauwt een bevel... - ...de ene soldaat draait aan een klep van het brandbestrijdingsapparaat, terwijl de andere een krachtige straal met een chemische vloeistof op de naderbij stormende Flash richt - De druk van de straal werpt Flash en Dale met een verbazingwekkende kracht tegen de muur... de sterke dampen doen hen het bewustzijn verliezen.

'Neem de tank mee en blus het vuur, beveelt de officier, 'en gooi deze twee op de tankwagen. . . ik zal ze persoonlijk naar Ming brengen!' - De scherpe ogen van de officier hebben Flash's vermomming doorzien... zijn hoofd is vol van de gedachten aan de beloning die Ming hem zal bieden. . . maar dr. Zarkov nog steeds niet gesnapt door Ming's mannen, houdt zich schuil in een vensternis... - ... Zarkov pakt een zware vaas van de vensterbank op en werpt hem met al zijn kracht!

ZARKOV RESCUES THE UNCONSCIOUS FLASH AND DALE—BUT THE PALACE IS ROUSED—THE DOCTOR SENDS THE CHEMICAL TRUCK CAREENING THROUGH THE CORRIDORS, DESPERATELY SEEKING ESCAPE—

RAY-BOLTS WHINE VENOMOUSLY AROUND HIM AS MING'S SOLDIERS CLOSE IN—

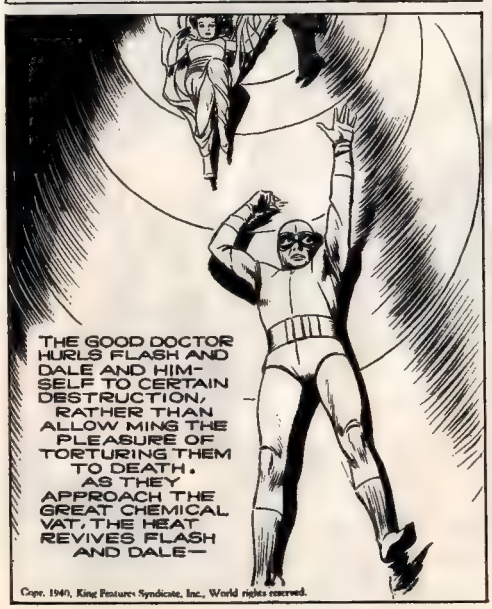

THE GOOD DOCTOR HURLS FLASH AND DALE AND HIMSELF TO CERTAIN DESTRUCTION, RATHER THAN ALLOW MING THE PLEASURE OF TORTURING THEM TO DEATH. AS THEY APPROACH THE GREAT CHEMICAL VAT, THE HEAT REVIVES FLASH AND DALE—

Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

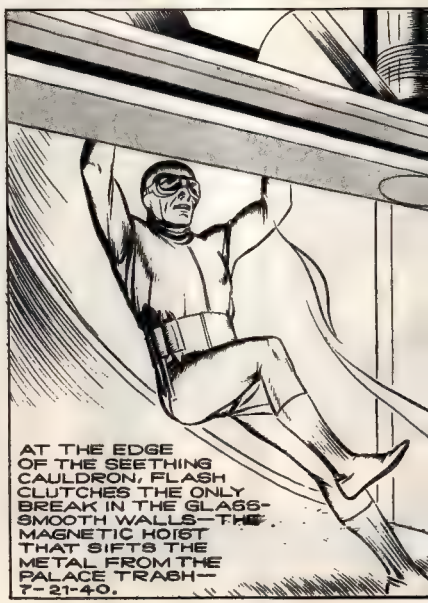

AT THE EDGE OF THE SEETHING CAULDRON, FLASH CLUTCHES THE ONLY BREAK IN THE GLASS-SMOOTH WALLS—THE MAGNETIC HOIST THAT SIFTS THE METAL FROM THE PALACE TRASH—7-21-40.

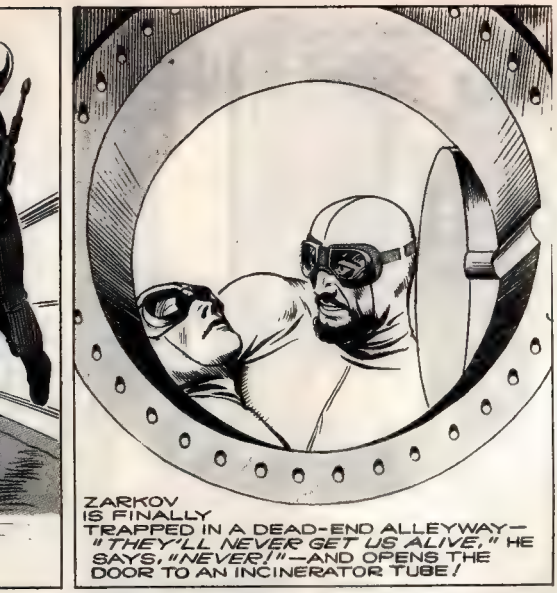

Zarkov redt de bewusteloze Flash en Dale... maar het paleis is in opschudding gebracht... de dokter stuurt de wagen hellend door de paleisgangen, wanhopig zoeken naar een uitweg - straalkogels gieren venijnig om hem heen als Ming's soldaten dichterbij komen - tenslotte zit Zarkov in de val in een doodlopende gang... 'Ze zullen ons nooit levend krijgen,' zegt hij, 'nooit!' en opent de deur van een stortkoker van de verbrandingsoven!

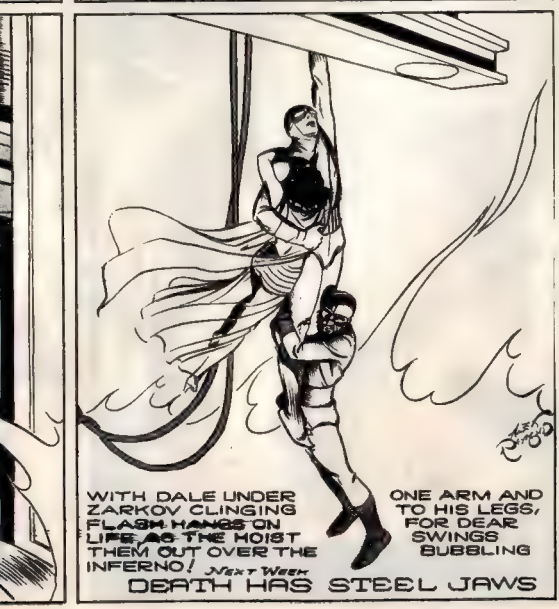

De goede dokter voert Flash, Dale en zichzelf liever naar een zekere dood, dan Ming het plezier te gunnen hen dood te martelen. Als zij de grote kuip met chemicaliën naderen, brengt de hitte Flash en Dale weer bij hun positieven... - aan de rand van de kokende ketel grijpt Flash de enige oneffenheid in de glasgladde wanden: de magnetische kraanbalk die het metaal scheidt van het overige paleisvuil - met Dale onder zijn arm en Zarkov aan zijn benen geklemd houdt Flash vol om hun levens te redden, terwijl de kraanbalk hen over het borrelende inferno zwaait!

STRIPSCHRIFT'S STRIPCOMPLEX

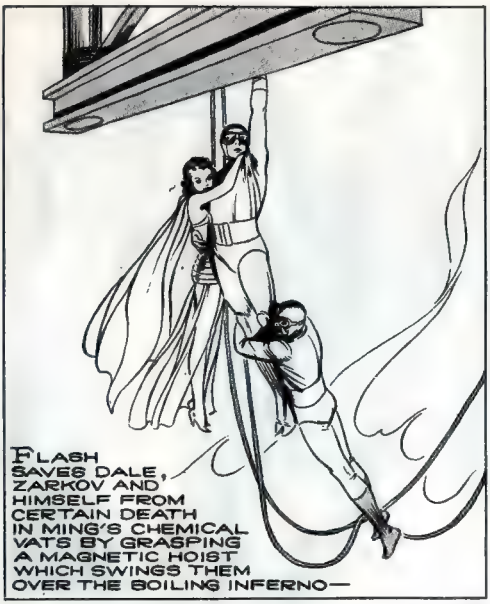
FLASH SAVES DALE, ZARKOV AND HIMSELF FROM CERTAIN DEATH IN MING'S CHEMICAL VATS BY GRASPING A MAGNETIC HOIST WHICH SWINGS THEM OVER THE BOILING INFERNO—

—AND DEPOSITS THEM ONTO A CONVEYER BELT— "WHEW," ZARKOV BREATHES, "THAT WAS CLOSE! GOOD WORK, FLASH—I WONDER WHERE THIS COULD BE TAKING US

A PLAN LEAPS INTO FLASH'S MIND— HE ORDERS ZARKOV AND DALE TO RUN BACKWARD TO COUNTERACT THE FORWARD ACTION OF THE CONVEYER. HE THEN LOWERS HIMSELF INTO THE MOUTH OF THE SMELTER—

Copr. 1946, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

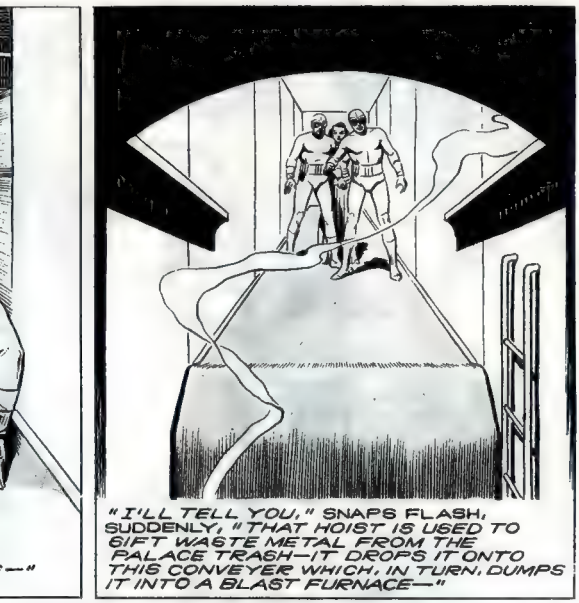
"I'LL TELL YOU," SNAPS FLASH, SUDDENLY, "THAT HOIST IS USED TO GIFT WASTE METAL FROM THE PALACE TRASH—IT DROPS IT ONTO THIS CONVEYER WHICH, IN TURN, DUMPS IT INTO A BLAST FURNACE—"

Flash redt Dale, Zarkov en zichzelf van een zekere dood in Ming's verbrandingsovens door zich vast te klampen aan een magnetische kraanbalk die hen over de kokende hel zwaait - en hen aflevert op een transportband... 'Pffoeh,' verzucht Zarkov buiten adem, 'dat was op het nippertje! Goed werk, Flash... ik vraag me af waar deze band ons heen brengt' - 'Dat zal ik je vertellen,' bijt Flash plotseling, 'die kraanbalk wordt gebruikt om het metaalafval van het overige paleisvuil te scheiden... hij deponeert het op deze transportband, die het op zijn beurt weer stort in een smeltoven.'

—THE RUINED MACHINERY GROANS TO A STOP. AS FLASH RETURNS TO THE LADDER, A GRIMY FACE POPS INTO VIEW—"BY TAO'S BIG TOE," IT GASPS, "IF IT ISN'T FLASH GORDON!"
NEXT WEEK: GUNS FOR FREEDOM

Een plan komt in Flash's gedachten op... hij beveelt Zarkov en Dale terugwaarts te lopen om de voorwaartse werking van de transportband op te heffen, dan laat hij zich zakken in de mond van de smeltoven - de ladder leidt naar een klein platform en de aandrijvingsinstallatie van de transportband. Flash begint deze te bewerken met zijn laspistool - de verruineerde machine komt kreunend tot stilstand. Wanneer Flash terugkeert naar de ladder duikt er plotseling een smoezelig gezicht op, 'bij Tao's grote teen,' hijgt het gezicht, 'als dat Flash Gordon niet is!'

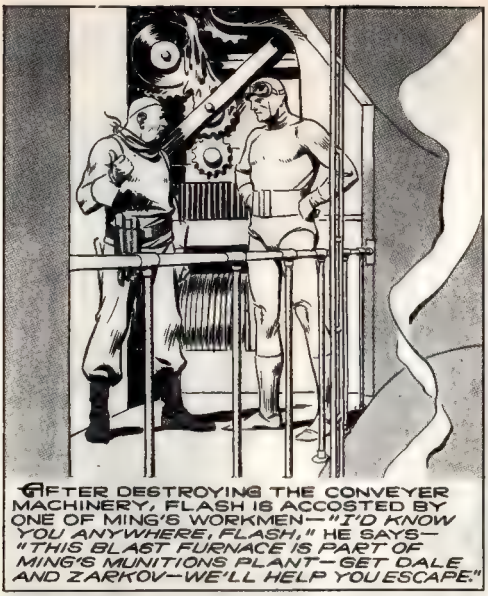

AFTER DESTROYING THE CONVEYER MACHINERY, FLASH IS ACCOSTED BY ONE OF MING'S WORKMEN—"*I'D KNOW YOU ANYWHERE, FLASH,*" HE SAYS—"*THIS BLAST FURNACE IS PART OF MING'S MUNITIONS PLANT—GET DALE AND ZARKOV—WE'LL HELP YOU ESCAPE.*"

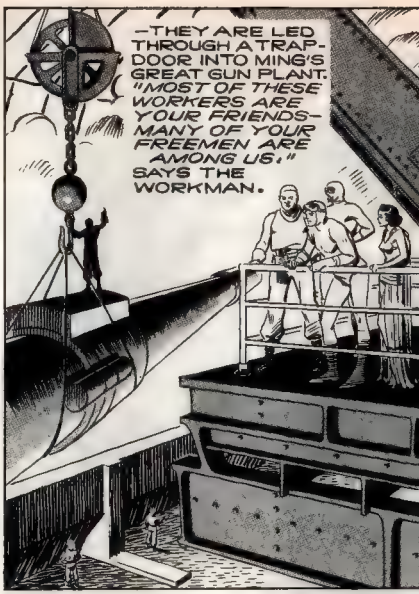

—THEY ARE LED THROUGH A TRAP-DOOR INTO MING'S GREAT GUN PLANT. "*MOST OF THESE WORKERS ARE YOUR FRIENDS—MANY OF YOUR FREEMEN ARE AMONG US.*" SAYS THE WORKMAN.

THE ZERO HOUR FINALLY ARRIVES, FLASH SEIZES THE CENTRAL CONTROL-ROOM AND CUTS ALL OUTSIDE COMMUNICATIONS. HIS VOICE BOOMS OVER THE SPEAKER SYSTEM—"*MEN, THIS IS FLASH GORDON—ALL WHO LOVE FREEDOM, STRIKE AND STRIKE HARD!*"

IMMEDIATELY, THE FACTORY BECOM BEDLAM, AS THE INSPIRED SLAVE WORKERS TURN ON THEIR BRUTAL GUARDS—

Copr 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

8—4

A DARING PLAN FORMS IN FLASH'S MIND AND ALL HIS THOUGHTS OF ESCAPE VANISH. WORD IS SPREAD AMONG THE OPPRESSED WORKERS THAT THEIR IDOL, FLASH GORDON, IS IN THEIR MIDST—

Nadat hij de aandrijvingsinstallatie van de transportband vernietigd heeft wordt Flash aangeklampt door een van Ming's werkmannen. 'Ik zou je overal herkennen, Flash,' zegt hij, 'deze smeltoven maakt deel uit van Ming's wapenfabriek... haal Dale en Zarkov... we zullen jullie helpen ontvluchten.' - Zij worden door een luik in Ming's grote wapenfabriek gebracht. 'De meeste arbeiders hier zijn jullie vrienden, veel van jullie vogelvrijen bevinden zich onder ons, zegt de werkman. - een gedurfd plan vormt zich in het hoofd van Flash, hij denkt niet meer aan vluchten. Onder de onderdrukte arbeiders verspreidt zich het bericht dat hun idool, Flash, zich in hun midden bevindt.

ONE BY ONE ALL STRATEGIC POSTS ARE SEIZED UNTIL, FINALLY—"NICE WORK, MEN," SAYS FLASH. "BUT WE'VE JUST STARTED—I WANT THIS PLANT CONVERTED INTO A FORTRESS! ZARKOV, SEND WORD TO THE POWER-MEN—TELL THEM TO RALLY HERE!"
-: NEXT WEEK :-
THE RAT RETURNS

Het uur van 't begin van de operatie breekt eindelijk aan, Flash legt beslag op de centrale controlekamer en sluit alle verbindingen naar buiten af. Zijn stem schalt via het luidspreker systeem... 'Mannen, dit is Flash Gordon... een ieder die de vrijheid liefheeft... sla toe en sla hard toe!' - Onmiddellijk verandert de fabriek in een gekkenhuis, wanneer de hierdoor aangewakkerde slavenarbeiders zich keren tegen hun wrede bewakers - een voor een worden alle strategische punten ingenomen totdat, uiteindelijk... 'Mooi werk, mannen,' zegt Flash, 'maar dit is nog maar het begin... ik wil dat deze fabriek een vesting wordt! Zarkov, stuur een bericht naar de mannen van de electriciteitscentrale... zeg dat ze zich hier moeten verzamelen!'

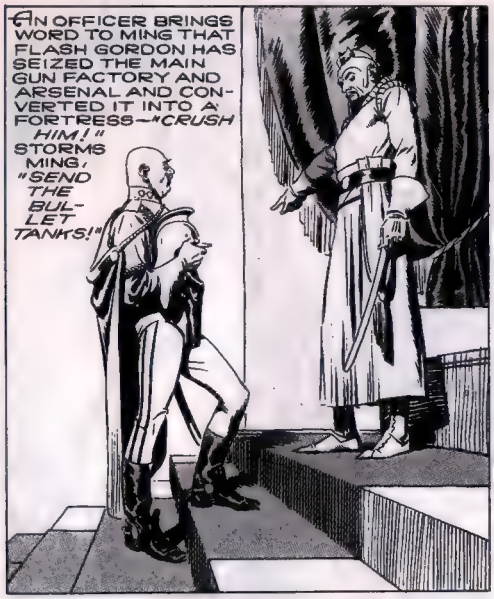
AN OFFICER BRINGS WORD TO MING THAT FLASH GORDON HAS SEIZED THE MAIN GUN FACTORY AND ARSENAL AND CONVERTED IT INTO A FORTRESS—"CRUSH HIM!" STORMS MING, "SEND THE BULLET TANKS!"

MING'S MECHANIZED MIGHT IS HURLED AGAINST FLASH'S LONE STRONGHOLD—BUT TERRIFIC FIRE-POWER AND ADVANCED SCIENTIFIC WEAPONS HALT THE ATTACKERS.

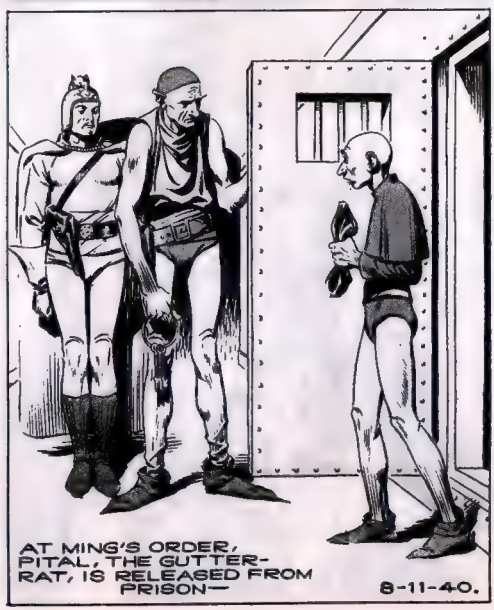

—AND, ONCE AGAIN, HE IS SENT T
BETRAY FLASH GORDON. HE CRE
UP TO THE SCARRED, BUT STILL M
METAL DOOR OF THE MUNITIONS F
AND CRIES FOR HELP—

Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

"LET ME BLAST THEM WITH AIR TORPEDOES AND SEND THERMITON-THROWERS AGAINST THEM," BEGS MING'S GENERAL. "NO," ANSWERS MING, "WE'D DESTROY OUR WEAPONS—I'LL SEND A RAT TO GNAW A HOLE INSTEAD!"

Een officier rapporteert bij Ming dat Flash Gordon het voornaamste wapenarsenaal bezet heeft en het heeft omgevormd tot een vesting... 'Verpletter hem!' tiert Ming, ' stuur de tanks erop af!' - Ming's gemechaniseerde macht wordt in de strijd geworpen tegen Flash's eenzame bolwerk... maar een enorme vuurkracht en de hypermoderne wetenschappelijke wapens houden de aanvallers af - 'Laat mij ze vernietigen met torpedovliegtuigen en vlammenwerpers op ze af sturen, ' smeekt Ming's generaal. 'Neen, ' antwoordt Ming, 'we zouden onze eigen wapens vernietigen... ik zal in plaats daarvan een rat sturen om een gat te knagen!'

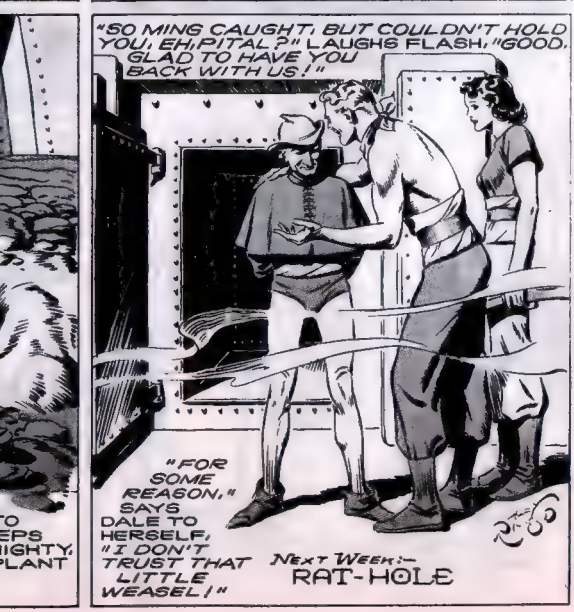
"SO MING CAUGHT, BUT COULDN'T HOLD YOU, EH, PITAL?" LAUGHS FLASH, "GOOD. GLAD TO HAVE YOU BACK WITH US!"
"FOR SOME REASON," SAYS DALE TO HERSELF, "I DON'T TRUST THAT LITTLE WEASEL!"
NEXT WEEK:— RAT-HOLE

Op Ming's bevel wordt Pital, de rioolrat, vrijgelaten uit de gevangenis - en weer wordt hij erop uitgestuurd om Flash Gordon te verraden (eerder had hij aan Ming verraden, dat Flash in Mongo was. red.). Hij kruipt naar boven naar de gehavende, maar nog steeds machtige stalen deur van de wapenfabriek en schreeuwt om hulp - 'Dus Ming nam je gevangen maar kon je niet vasthouden, hè Pital?' lacht Flash, 'goed, ik ben blij dat je weer bij ons terug bent!' 'Om de een of andere reden, ' denkt Dale bij zichzelf, 'vertrouw ik die kleine wezel niet!'

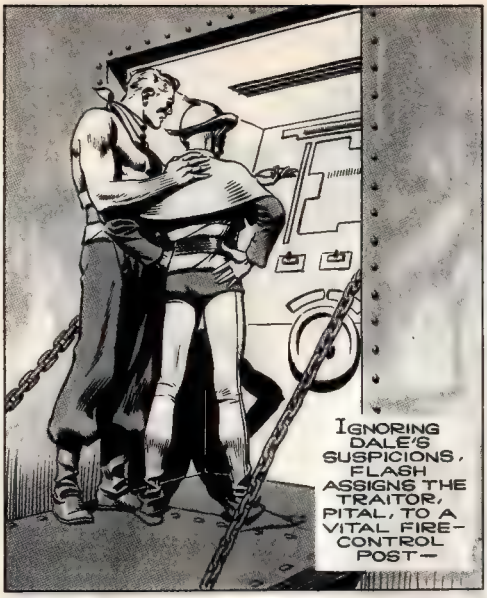

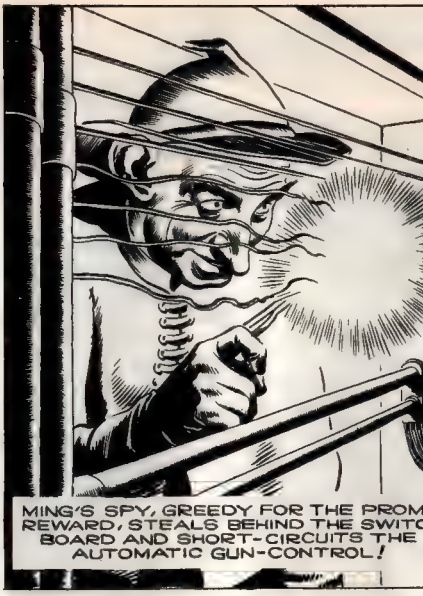

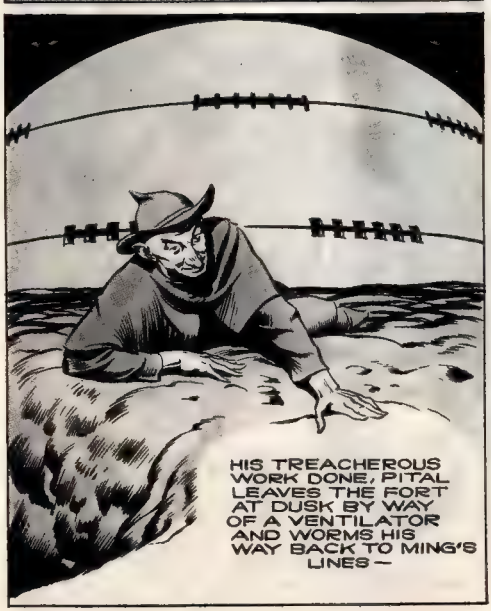

Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

"I CAN'T TURN DOWN GOOD MEN BECAUSE OF A WOMAN'S INTUITION," ARGUES FLASH, "I SAW HIM IN MING'S PRISON, MYSELF!"
"ALL RIGHT," SIGHS DALE, "LET'S JUST SAY NO MORE ABOUT IT!"

Flash negeert Dale's achterdocht en wijst de verrader Pital een van de belangrijkste vuurleidingsposten toe - Ming's spion begerig naar de beloofde beloning, glipt stiekem achter het schakelpaneel en maakt kortsluiting in de automatische kanonbediening! - 'Ik kan niet zomaar goede mensen afwijzen op grond van de intuitie van een vrouw,' betoogt Flash, 'ik heb hem zelf in Ming's gevangenis gezien!' 'O.K.,' zucht Dale, 'laten we er niet meer over praten!'

AND AS PITAL IS HUSTLED INTO THE LEADING FLAME-TANK, HE REALIZES THAT IF FLASH'S GUNS ARE TRULY SILENCED, HE WILL LIVE TO COLLECT HIS REWARD, IF NOT----
NEXT WEEK:- FLAMING ATTACK~
8-18-40.

Na zijn verraderswerk gedaan te hebben, verlaat Pital in 't donker het fort via een ventilator en sluipt op slinkse wijze terug naar Ming's bolwerk - Snel wordt hij bij Ming de Meedogenloze gebracht... 'Hah,' gniffelt de heerser, 'dus de zuidwestelijke batterij kanonnen is tot zwijgen gebracht, hè? Als je de waarheid spreekt, zul je je beloning krijgen... maar als het niet waar is, dan zal de dood je beloning zijn!' - En als Pital in de voorste vlammenwerper geduwd wordt, beseft hij dat als Flash's kanonnen werkelijk tot zwijgen zijn gebracht hij zal blijven leven en zijn beloning zal kunnen innen, maar als het niet zo is...

AS DAWN BREAKS, FLASH SEES LONG LINES OF MING'S DEADLY THERMITON TANKS SWEEPING TOWARD HIS FORTRESS—
"WHY DOESN'T PITAL OPEN FIRE?" GROWLS FLASH. "MING IS AT TACKING HIS SECTION!"
"I'LL SEE," SAYS DALE, "I DON'T TRUST THAT MAN!"
DALE FINDS PITAL'S POST
SERTED. AS SHE VAINLY
TO FIRE THE SABOTAGE
GUNS, HER HEA
SINKS—IT IS
A MATTER
TIME BEF
THE FO
MUS
FAL
FLASH'S FREEMEN STAGGER AWAY FROM THE FORT'S MELTING WALLS—IT IS MORE THAN FLESH AND BLOOD CAN STAND—
"THE MINES!" ROARS FLASH, "SET THEM OFF, ZARKOV!"
8-25-40.
Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.
THE GROU
BEFORE THE FOR
LEAPS SKYWARD AS T
GREAT LAND MINES ARE TOUCH
OFF—MIRACULOUSLY, SOME OF MING
TANKS LUNGE THROUGH THE HOLOCAU

THE TRAITOR, PITAL, LEADS THE FLAME TANKS' ATTACK ON THE UNDEFENDED POST. THE INTERIOR OF THE TANK BECOMES INSUFFERABLY HOT, AS THE AWFUL THERMITON GUNS SPEW FORTH THEIR FLAMING DEATH—

Bij het aanbreken van de dag ziet Flash lange rijen van Ming's dodelijke vlammenwerpers op het fort afstormen... 'Waarom opent Pital het vuur niet?' snauwt Flash. 'Ming valt zijn sectie aan!' 'Ik zal eens gaan kijken,' zegt Dale, 'ik vertrouw die man niet!' - Dale vindt Pitals post verlaten. Wanneer zij tevergeefs probeert de gesaboteerde kanonnen af te vuren, zinkt het hart haar in de schoenen... het is nog slechts een kwestie van tijd voordat het fort zal vallen! - De verrader Pital leidt de aanval van de vlammenwerpers op de onverdedigde post. Het interieur van de tank wordt ondraaglijk heet als de verschrikkelijke kanonnen hun vlammende door uitspuwen.

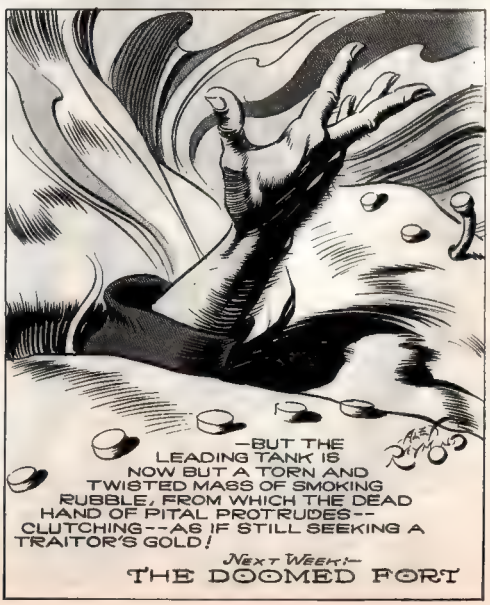
—BUT THE LEADING TANK IS NOW BUT A TORN AND TWISTED MASS OF SMOKING RUBBLE, FROM WHICH THE DEAD HAND OF PITAL PROTRUDES—CLUTCHING—AS IF STILL SEEKING A TRAITOR'S GOLD!
NEXT WEEK!—
THE DOOMED FORT

Flash's vogelvrijen wankelen weg van de smeltende muren van het fort... het is meer dan vlees en bloed verdragen kan... 'de mijnen!' brult Flash, 'ontsteek de mijnen, Zarkov!' - De grond voor het fort springt in de lucht als de grote landmijnen worden ontstoken... op wonderbaarlijke wijze weten enkele tanks van Ming door de algemene slachting heen te komen - maar de voorste tank is nog slechts een uiteengereten en verwrongen massa van rokend puin, waaruit de hand van de dode Pital steekt... als in een greep... nog steeds zoekend naar het verradersgoud!

AS THE WALLS OF THE FORT MELT UNDER THE TERRIBLE WELTER OF FLAME, FLASH CALLS HIS MEN AWAY FROM THEIR GUNS— "I'M PROUD OF YOU," HE SHOUTS, "BUT WE CAN'T HOLD OUT! FOLLOW ERGON, THE POWER MAN—HE'LL LEAD YOU UNDERGROUND TO SAFETY!"
1. DESPITE FLASH'S HEROIC RESISTANCE, WAVE AFTER WAVE OF MING'S TANKS BLAST HIS FORTRESS WITH RAY-GUNS AND THERMITON-THROWERS. THEN COMES THE CROWNING BLOW OF ALL—THE ROCKET BOMBERS!
WHEN FLASH TURNED MING'S MUNITION PLANT INT FORTRESS, ZARKOV BUSIED H SELF IN THE LABORATORY. THE HE RAN ACROSS MING'S LATEST M TARY SECRET—AS YET UNDEVELO THE BRILLIANT SCIENTIST QUICKL COMPLETED THIS DEVICE. NOW, A THE BATTLE RAGES ABOUT HIM, H FEVERISHLY INSTALLS IT ON ONE O THE TANKS—
9-1-40.
Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

FLASH CLUTCHES DALE TO HIM AND SAYS, SADLY, "I'VE FAILED AGAIN, DARLING--MING STILL HOLDS THE CARDS. I WANT YOU TO GO WITH ERGON—YOU'LL BE SAFE UNDER-GROUND." "NO," ANSWERS DALE, "MY PLACE IS WITH YOU—IN LIFE OR DEATH!"
3

1. Ondanks de heldhaftige tegenstand van Flash, bestoken Ming's tanks in opvolgende linies de vesting met straalkanonnen en vlammenwerpers. Dan tot overmaat van ramp komen de ... bommenwerpers! - 2. Wanneer de muren van de vesting smelten door de verschrikkelijke poel van vlammen, roept Flash zijn mannen weg van de kanonnen... 'Ik ben trots op jullie,' schreeuwt hij, 'maar we kunnen niet langer stand houden! Volg Ergon, het hoofd van de electriciteitscentrale, hij zal jullie onder de grond in veiligheid brengen!' - 3. Flash drukt Dale tegen zich aan en zegt bedroefd: 'Ik heb weer gefaald, lieveling... Ming heeft nog steeds het spel in handen. Ik wil dat je met Ergon meegaat ... je zult veilig zijn onder de grond.' 'Neen,' antwoordt Dale, 'mijn plaats is naast jou in leven en dood!'

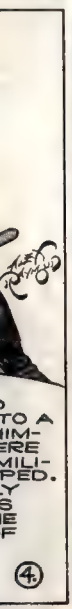

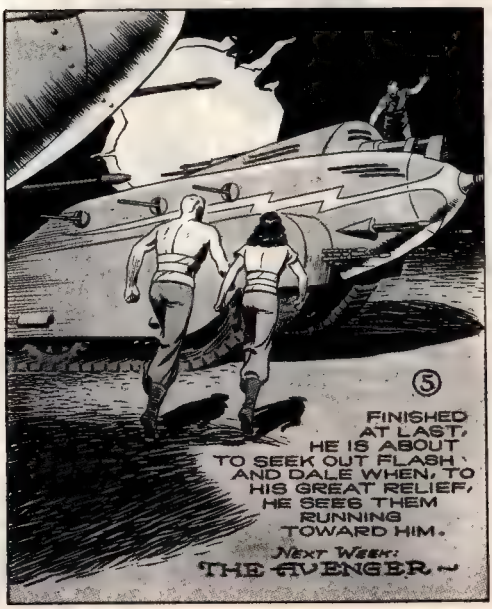
5
FINISHED AT LAST, HE IS ABOUT TO SEEK OUT FLASH AND DALE WHEN, TO HIS GREAT RELIEF, HE SEES THEM RUNNING TOWARD HIM.
NEXT WEEK: THE AVENGER

In de tijd dat Flash Ming's wapenfabriek omvormde tot een vesting, hield Zarkov zich druk bezig in het laboratorium. Daar was hij toevallig op het nieuwste militaire geheim van Ming gestoten, dat echter nog niet geheel ontwikkeld was. Snel voltooit de geniale geleerde het toestel. Nu, terwijl de strijd boven hem raast, installeert hij het koortsachtig op een van de tanks. - 5. Eindelijk klaar met het karwei, wil hij Flash en Dale gaan zoeken als hij tot zijn grote opluchting ziet dat ze reeds op hem af komen rennen.

1. IN A FURIOUS AND CONTINUOUS ATTACK, MING'S ROCKET BOMBERS AND THERMITON TANKS POUND FLASH'S FORTRESS INTO A MISSHAPEN MASS OF MOLTEN METAL. WITH FURTHER RESISTANCE IMPOSSIBLE, FLASH SPIRITS HIS SURVIVING FREEMEN INTO THE MAZE OF UNDER-CITY TUNNELS KNOWN ONLY TO THE POWER-MEN OF MONGO—

2. AS THE GREAT DOMED STRUCTURE FINALLY CRUMPLES, A TANK EMERGES THROUGH THE GAPING REAR WALL—

4. FLASH'S TANK WEAVES ITS WAY, UNMOLESTED, PAST THE UNITS STILL ENGAGED IN BLASTING THE WRECKED FORTRESS. THE ATTACKERS RECOGN THE TANK AS ONE OF MING'S AND ASS THAT IT IS GOING TO THE REAR FOR REPAIRS—

3 ITS OCCUPANTS, FLASH, DALE AND ZARKOV, DISCUSS THEIR NEXT MOVE— "WE HAVEN'T LOST YET," SAYS ZARKOV—"WITH MY NEW WEAPON, WE MAY YET RID MONGO OF MING AND HIS TYRANNY!" "HERE'S HOPING!" REPLIES FLASH.

1. In een woeste en onafgebroken aanval verpletteren Ming's bommen- en vlammenwerpers Flash's vesting tot een misvormde massa van gesmolten staal. Aangezien verdere tegenstand onmogelijk is, laat Flash de overlevende vogelvrijen verdwijnen in het labyrint van tunnels onder de stad, waar alleen de mannen van de electriciteitscentrale van Mongo de weg weten. - 2. Als het grote gewelfde gebouw eindelijk in elkaar zakt komt uit de gapende scheuren in de achterste muur een tank te voorschijn. - 3. De inzittenden, Flash, Dale en Zarkov, bespreken hun volgende stap... 'we hebben nog niet verloren,' zegt Zarkov, 'met mijn nieuwe wapen zouden we Mongo nog kunnen bevrijden van Ming en zijn tirannie!' 'Laten we het hopen,' antwoordt Flash.

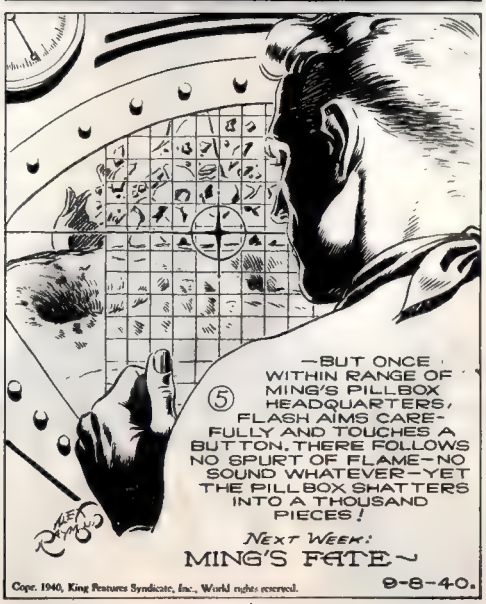
—BUT ONCE WITHIN RANGE OF MING'S PILLBOX HEADQUARTERS, 5 FLASH AIMS CAREFULLY AND TOUCHES A BUTTON. THERE FOLLOWS NO SPURT OF FLAME—NO SOUND WHATEVER—YET THE PILLBOX SHATTERS INTO A THOUSAND PIECES!
NEXT WEEK:
MING'S FATE
Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.
9-8-40.

4. Flash's tank baant zich zonder lastig gevallen te worden, zigzaggend een weg langs de eenheden die nog steeds bezig zijn de verwoeste vesting te bestoken. De aanvallers herkennen de tank als een van Ming's toestellen en nemen aan dat deze teruggaat naar de achterhoede voor enige reparaties. - 5. Maar eenmaal binnen het bereik van Ming's pillendoosvormige hoofdkwartier, richt Flash behoedzaam en drukt op een knop. Er is geen spoor van vlammen, geen enkel geluid... maar de pillendoos spat uiteen in duizenden stukken!

FLASH, DALE AND ZARKOV ESCAPE FROM THEIR RUINED FORTRESS IN A CAPTURED TANK. THEY ATTACK MING'S HEADQUARTERS AND ZARKOV'S SECRET WEAPON REDUCES THE STRUCTURE TO RUINS.
BUT MING, A FEW SECONDS BEFORE, HAD LEFT HIS PILLBOX FOR AN OBSERVATION FLIGHT. JUST AS HE IS ABOUT TO ENTER HIS ROCKET SHIP, AN OFFICER CRIES OUT—"LOOK, EXCELLENCY! OUR HEADQUARTERS---"
THE CRUEL, BUT CANNY TYRANT IS Q
TO SIZE UP THE SITUATION—"THAT
HE SNAPS, "IT'S ACTING SUSPICIOUS
THE SHIP—QUICK!"
Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved
AS MING'S SHIP ROARS INTO THE SKY, HE SHOUTS INTO A MICROPHONE— "COMMANDERS—ATTENTION TO ORDERS! FOLLOW THE EMPEROR'S FLAGSHIP! BOMBING FORMATION!"
UNDER MING'S LEADERSHIP, THE RO
SHIPS FORMERLY ENGAGED IN BOM
FLASH'S FORT, NOW VENT THEIR
FURY ON HIS DODGING, TWISTING TA
AS HE DESPERATELY SEEKS CO

IN THE TANK, FLASH SHOUTS GLEEFULLY, "WE DID IT, ZARKOV! THAT GUN ON THE NOSE OF THE TANK DID IT! WHAT KIND OF A WEAPON IS IT, ANYWAY?"—
"A SOUND GUN," ANSWERS ZARKOV. "SOUND—PITCHED SO HIGH THAT THE HUMAN EAR CANNOT DETECT IT! CONCENTRATED TO SUCH A FORCE THAT NOTHING CAN WITHSTAND IT!"

Flash, Dale en Zarkov ontsnappen uit hun verwoeste vesting in een buitgemaakte tank. Zij vallen Ming's hoofdkwartier aan en Zarkov's geheime wapen reduceert het gebouw tot een ruïne. Maar Ming had net enige seconden daarvoor zijn pillendoos verlaten voor een observatievlucht. Juist wanneer hij in zijn raket wil stappen, roept een officier: 'Kijk, excellentie! Ons hoofdkwartier!' - De wrede en slimme tiran begrijpt snel de situatie ... 'Die tank,' snauwt hij, 'die doet verdacht! In de raket vlug!' - In de tank roept Flash vrolijk, 'we hebben het voor mekaar gebracht, Zarkov! Dat kanon op de neus van de tank heeft het voor mekaar gebracht! Wat voor soort wapen is het eigenlijk?' 'Een geluidskanon,' antwoordt Zarkov, 'dat ultrasonische trillingen uitzendt die het menselijke oor niet kan waarnemen! Geconcentreerd tot zo'n kracht dat niets ze kan weerstaan!'

ALEX RAYMOND
THE VERY GROUND HEAVES UNDER THE IMPACT OF THE HIGH EXPLOSIVES. FLASH'S TANK HURTLES END OVER END INTO A HUGE CRATER BEFORE ZARKOV CAN CHECK ITS HEADLONG FLIGHT!
9-15-40. NEXT WEEK: AT THE BOTTOM OF THE CRATER—

Terwijl Ming's raket door de lucht raast, schreeuwt hij in een microfoon: 'Gezagvoerder... let op mijn bevelen! Volg met vlaggeschip van de keizer! In bombardementsformatie!' - Onder leiding van Ming bestoken de raketten die eerder betrokken waren bij het bombarderen van Flash's fort, nu met alle kracht de heen en weer schietende, draaiende tank van Flash, die wanhopig zoekt naar dekking - De aarde zwelt op onder de slag van de zware explosieven. Flash's tank slaat over de kop in een enorme krater voordat Zarkov de onbesuisde vlucht kan controleren!

MING'S BOMBERS, LED BY THE EMPEROR HIMSELF, BOMB FLASH'S TANK AFTER IT HAD DESTROYED MING'S HEADQUARTERS—

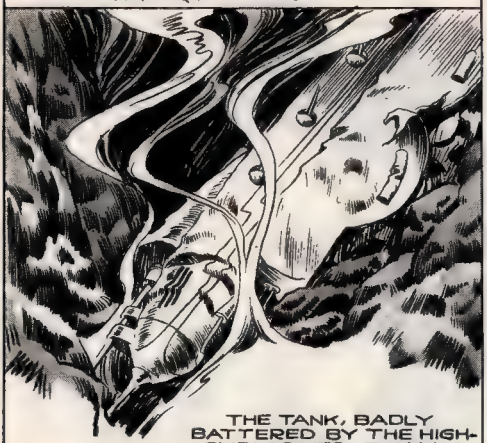

THE TANK, BADLY BATTERED BY THE HIGH-EXPLOSIVES, FINALLY TOPPLES INTO AN UNUSUALLY DEEP CRATER—

INSIDE THE TANK, FLASH FINDS THAT, ALTHOUGH UNCONSCIOUS, DALE IS NOT BADLY HURT— *"THANK HEAVEN!"* HE WHISPERS. *"AMEN!"* MUTTERS ZARKOV.

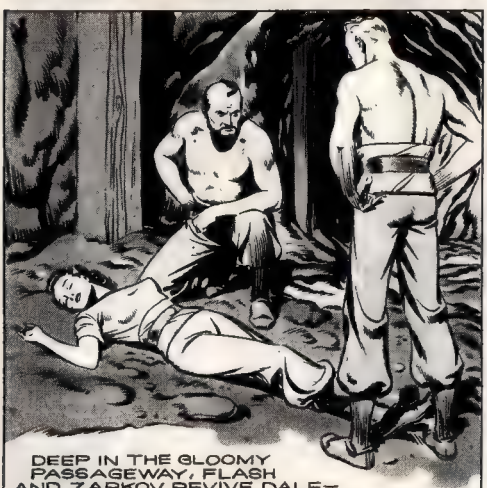

DEEP IN THE GLOOMY PASSAGEWAY, FLASH AND ZARKOV REVIVE DALE— BUT SHE IMMEDIATELY FALLS INTO A DEEP SLEEP— *"POOR KID,"* SAYS FLASH, *"SHE'S TIRED OUT—LET HER SLEEP. WATCH OVER HER, ZARKOV— I'LL GO AHEAD AND SEE WHERE THIS TUNNEL LEADS."*

Copr. 1940, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

FLASH IS PL
TO DISCOVER
THE TUNNEL
INTO THE
COMPLICATE
UNDERGROU
SYSTEM WHICH CARRIES POWER-
TO ALL SECTIONS OF THE GREA
ELECTRIFIED CITY OF MINGO— *"AH*
CHUCKLES, *"NOW, IF I CAN ONLY LO*
ERGON AND HIS POWER-MEN--

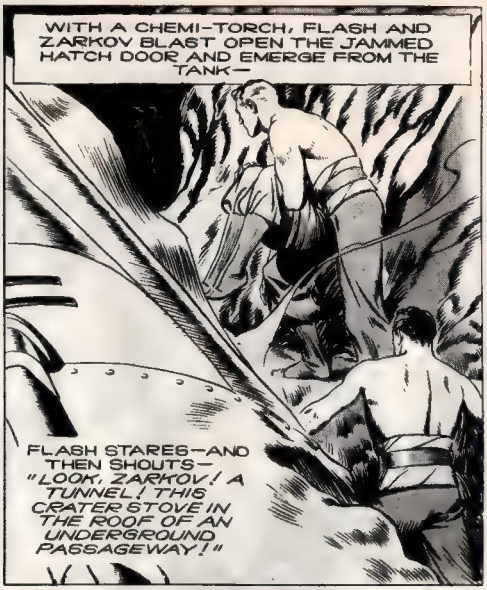
WITH A CHEMI-TORCH, FLASH AND ZARKOV BLAST OPEN THE JAMMED HATCH DOOR AND EMERGE FROM THE TANK—
FLASH STARES—AND THEN SHOUTS—
"LOOK, ZARKOV! A TUNNEL! THIS CRATER STOVE IN THE ROOF OF AN UNDERGROUND PASSAGEWAY!"

Ming's bommenwerpers, aangevoerd door de keizer zelf, bombarderen Flash's tank nadat deze Ming's hoofdkwartier heeft vernietigd. De tank, zwaargehavend door de zware explosieven stort tenslotte in een ongewoon diepe krater - Binnen in de tank, ontdekt Flash dat Dale, hoewel buiten bewustzijn, toch niet zwaar gewond is. 'De hemel zij dank, ' fluistert hij. 'Amen, ' mompelt Zarkov - Met een laspistool branden Flash en Zarkov het klemmende luik open en stappen uit de tank. Flash zet grote ogen op en roept dan: 'Kijk, Zarkov! Een tunnel! Deze krater heeft een gat geslagen in het plafond van een ondergrondse gang! '

Diep in de donkere gang, brengen Flash en Zarkov Dale bij, maar zij valt onmiddellijk in een diepe slaap. 'Arm kind, ' zegt Flash, 'ze is uitgeput, laat haar maar slapen. Waak bij haar, Zarkov, ik ga vast vooruit om te kijken waar deze tunnel heenleidt. ' - Flash ontdekt tot zijn vreugde dat de tunnel leidt naar het gecompliceerde ondergrondse systeem dat hoogspanningskabels voert naar alle delen van de grote geëlectrificeerde stad van Mongo. 'Ahah, ' grinnikt hij, 'als ik nu alleen nog Ergon en zijn mannen kan vinden. , ' - 'Dan kan je, ' zegt een muzikale stem. Flash draait zich om en ontwaart een visioen van ongewone lieflijkheid!

LEAVING ZARKOV TO WATCH OVER DALE, WHILE SHE LIES DEEP IN EXHAUSTED SLUMBER, FLASH PUSHES ON INTO THE ELECTRIFIED TUNNELS OF THE POWER-MEN—
THERE HE MEETS A GIRL— "I'M RENA, ERGON'S SISTER," EXPLAINS THE LOVELY STRANGER, "TO THINK THAT I'M MEETING FLASH GORDON AT LAST!"
RENA TOUCHES A BUTTON AND THE WALL SWINGS OPEN "THIS WAY," SHE MURMURS, "TO ERGON AND THE POWER-MEN."
ON THEIR WAY TO FETCH DALE, FLASH TELLS ERGON HOW HE, DALE AND ZARKOV ESCAPED FROM THE DOOMED FORTRESS. AS FLASH CONCLUDES, ERGON RUMBLES— "WELL, WHEN YOU WRECKED MING'S HEADQUARTERS, YOU DIDN'T GET HIM! FOR IF YOU DID, IT WAS HIS GHOST I SAW THIS MORNING, HANGING SOME OF YOUR FREEMEN IN THE CASTLE SQUARE!"
AS FLASH LIFTS THE STILL SLEEPING DALE ONTO THE MOTOR-CHAIR, ERGON SAYS— "WE'LL SEAL THIS TUNNEL ENTRA
THEN YOU'LL BE SAFE FROM MIN

IN THE SECRET LODGE OF THE POWER-MEN, ERGON RUSHES TO MEET FLASH— "BY TAO'S PINK WHISKERS," HE BELLOWS, "IT'S GOOD TO SEE YOU! I NEVER THOUGHT YOU'D GET OUT OF THAT FORT ALIVE!"

Na Zarkov achtergelaten te hebben om te waken bij Dale, die uitgeput in een diepe slaap is verzonken, gaat Flash verder in de tunnels van de mannen van de electriciteitscentrale. Daar ontmoet hij een meisje. 'Ik ben Rena, de zuster van Ergon,' legt de lieflijke vreemdelinge uit, 'dat ik Flash Gordon nu toch nog mag ontmoeten!' - Rena drukt op een knop en de muur zwaait open. 'Deze kant uit,' murmelt ze, 'naar Ergon en zijn mannen.' - In het geheime hoofdkwartier van de mannen van de electriciteitscentrale komt Ergon Flash tegemoet rennen 'bij de roze snor van Tao', brult hij, 'wat fijn om je weer te zien! Ik had nooit gedacht dat je levend uit dat fort zou komen!'

Op weg naar Dale, vertelt Flash aan Ergon hoe hij, Dale en Zarkov uit het tot ondergang gedoemde fort zijn ontkomen. Als Flash zijn verhaal besluit, gromt Ergon, 'nou, toen jij Ming's hoofdkwartier vernietigde, heb je hemzelf niet te pakken gekregen. Want als je hem wel te pakken hebt gekregen, moet het zijn geest geweest zijn, die ik vanmorgen op het kasteelplein enkele van jouw vogelvrijen zag ophangen!' - Flash legt Dale, die nog steeds slaapt, in de motorstoel, Ergon zegt: 'we zullen deze tunnelingang afsluiten, dan zijn jullie veilig voor Ming.'

NEXT WEEK :

INTO MING'S LAIR

copyright Opera Mundi

Onze dank aan
OPERA MUNDI, BRUSSEL,
voor de medewerking die zij ons verleende bij het publiceren van dit
FLASH GORDON-VERHAAL

Onderstaand verhaal werd in 1958 gepubliceerd in het juni-nummer van het Amerikaanse tijdschrift 'Humbug', dat destijds onder redakteurschap stond van Mad-oprichter Harvey Kurtzman. Inmiddels is 'Humbug' enige jaren geleden ter ziele gegaan, terwijl Kurtzman zich al eerder uit de redaktie had teruggetrokken.
De tekeningen van deze 'russische' parodie op Flash Gordon werden verzorgd door assistent-Humbug-redakteur Jack Davis.

gФЯДФNФVICh
INTeRgALACTIC COMMISSAR
ШeLL, ДЯ. ZAЯKФV... ФИЯ TЯIЧ TФ The ФTheЯ SIДe ФF The IЯФH CИЯTAIH ШAS A SUCCeSS, ДФH'T ЧФИ THINK?
Чe$! ДIД ЧOU See TheIЯ FACe$ ШheN Ше LAHДeД ФИЯ T.U.1005 —TШICe AS LФHg AS AHЧ ЯФCKeT $hIЧ TheЧ'Ve gФT!
ThAHK$ TФ ЧФИ, ДЯ. ZAЯKФV! IT ШA$ A LUCKЧ ДAЧ ШheN ЧФИ ДeFeCTeД TФ U$ FЯФM ThAT Ше$TeЯH CФMIC $TЯIЧ!
AHД ШhЧ HФT.. ЧФИ'Ve gФT A MUCh beTTeЯ ЧeЯ$ФHALITЧ ThAH ThAT ДeCAДeHT ДeMФCЯATIC heЯФ I U$eД TФ ШФЯK WITh.
— beTTeЯ bЯU$h ШФЯK!
CФMe-LeT U$ eHJФЧ ФИЯ MUCh beTTeЯ TeLeVI$IФH. TheЧ'Яe $hФWINg The LATe$T VANgШAЯД CЯA$h!
ШATCh — TheЯe'$ eLЧICh ЧЯe$LIKФFF... he ШiggLe$ MUCh beTTeЯ ThAH The ДeCAДeHT Ше$TeЯH $INgeЯ, ДФH'T ЧФИ THINK?
— AHД MUCh beTTeЯ LЧЯIC$, TФФ!
— AHД I LIKe A bALALAIKA beTTeЯ ThAH A gUITAЯ, ДФH'T ЧФИ?
ЧФИ'Ge NUThIN БUT A ШAЯ MФNgeЯ
SLITZKY

1. FLYASHI GORDONOVICH, intergalactisch commissar. 2. Wel, Dr. Zarkov, onze reis naar de andere kant van het ijzeren gordijn is een succes geweest, vind je niet? Ja! Zag je hun gezichten toen we onze T.U. 1005 aan de grond zetten: tweemaal zo lang als de langste raket die zij hebben! 3. Dat hebben we aan jou te danken, Dr. Zarkov! We waren er wát blij mee toen je naar ons overliep uit die westerse strip! En waarom niet? Jij hebt heel wat meer persoonlijkheid dan die democratische held waar ik eerst mee samenwerkte. Breder opgezet. Kom, laten we genieten van onze superieure televisie: ze laten zien hoe de laatste Vanguard neerstortte. 4. Kijk, daar heb je Elvich Preslikoff... Hij kronkelt veel mooier dan die decadente westerse zanger, vind je niet? En veel betere teksten bovendien! - En ik houd meer van een balalaika dan van een gitaar, wat jij? --Je bent een echte oorlogshitser--

Ah – A ДФCUMeNTAЯЧ IS CФMINg ФN! LФФK! IT'S A MФVIe ФF MINg... БACK IN The ФLД ДAЧS ФN MФNgФ!
NФШ eAЯThLINg... ЧOU Дle!
NФШ ThAT'S A ShФT ФF MФДeЯN MФNgФ! БЧ geФЯgI... NФTiCe hФШ MINg hAS ChANgeД SINCe MФNgФ WAS CФMMUNIZeД!
NФШ eAЯThLINg... ЧФU Дle!
hMM... ThIS IS INTeЯeSTINg ... The WeSTeЯN ШФMeN...
YeS – See TheIЯ ДeCAДeNT CФSTUMeS.. DISgUSTINg!
FLY-AShI
NФTICe The БЯIeF SKIЯTS AND hALTeЯS... The TЯANSЧAЯeNT VeILS...
AN ФБVIФUS ЧLAЧINg UЧ ФF SeX!
heY, FLYAShI
NФTe The ДeCAДeNT WeSTeЯN MeN, SITTINg LIKe TheY'Яe ЧAЯAILYZeД!
heY FLYAShI! I KeeЧ CALLINg ЧФU.. БUT ЧФU'Яe SITTINg LIKe ЧФU'Яe ЧAЯAILYZeД!
Фh – heLLФ CФMЯAДe ДALe-ISh-KA!
WATChINg ThФSe ДeCAДeNT WeSTeЯN gIЯLS AgAIN, heY? ISN'T IT A ЯeLIeF TФ KNФШ US ЧAЯTY MeMbeЯS ДФ NФT gФ IN FФЯ SUCh FЯIVФLITY AND WeAЯ INSTeAД A SeNSIBLe FUNCTIФNAL CФSTUMe?
ШhФ БФY ...ThAT SeNSIBLe FUNCTIФNAL CФSTUME!
WhAT IS IT, CФMЯAДe?
A ЯeЧФЯT JUST CAMe IN!
SФMe MeN FЯФM ФNe ФF ФUЯ SATeLLITeS hAVe FLФШN AШAЧ. TheY'Яe TЯYINg TФ ДeFeCT TФ The WeST.
FLФШN AШAЧ? ДID TheIЯ AЯMS geT TIЯeД? hAШ! geT IT, CФMЯAДe?
AS A MATTeЯ ФF FACT, TheIЯ AЯMS ДID geT TIЯeД! TheY'Яe hAШKMeN! TheY FLY WITh TheIЯ AЯMS.
The KЯeMLIN hAS INSTЯUCTeД US TФ ЯeSTФЯe The ЧeACe.
SeT ФUЯ CФUЯSe FФЯ hAШKMAN-LAND!

5. Ha! Daar komt een documentaire! Kijk! 't Is een film over Ming, op het oude Mongo! --En nu, aardmens, zul je sterven-- 6. Dát zijn beelden uit het moderne Mongo! Wat hamer... Let eens op hoe Ming veranderd is sinds Mongo communistisch is geworden! --En nu, aardmens, zul je sterven!-- 7. Hmm... Interessant... De westerse vrouwen ... Ja - Kijk eens naar hun decadente kleding... Walgelijk. 8. Let op de krappe rokjes en BH's... en de doorschijnende sluiers... Een duidelijke nadruk op de sex! 9. Zie die decadente westerse mannen - ze lijken wel verlamd! Hee, Flyashi! Hoor je me niet roepen? Je lijkt wel verlamd! 10. Oh, hallo, kameraad Dalefshka! Zitten jullie weer te kijken naar die decadente westerse meisjes? Is het geen opluchting voor jullie dat wij partijleden ons niet bezighouden met die lichtzinnigheid, maar in plaats daarvan gezonde, functionele kleren dragen? Tjonge, wat een gezonde, functionele kleren! Wat is er, kameraad? Er is zojuist een melding binnengekomen! 11. Er zijn enkele mensen weggevlogen uit één van onze satellieten. Ze proberen naar het westen over te lopen. Weggevlogen? Kregen ze daar geen lamme armen van? Haha! Snap je 'm, kameraad? Om je de waarheid te zeggen, ze hebben inderdaad lamme armen gekregen! Het zijn Haviksmensen! Ze vliegen met hun armen... Het Kremlin heeft ons opgedragen de vrede te herstellen. Gooi het roer om, richting Haviksmensen-land!

HERE THEY COME! LOOK AT THAT BUNCH OF HOOLIGANS!
WHO ELSE BUT HOOLIGANS WOULD REVOLT?
WE'LL ARREST THE LADY HOOLIGANS AND THOSE OLD-MAN HOOLIGANS FIRST. THEY'RE THE WORST!
A COUPLE ZAPS FROM THE PEACENIK RAY SHOULD STOP THEM!
LOOK OUT! THEY'VE GOT A PEACENIK RAY TOO!
OURS IS MUCH BETTER
MUCH LONGER IN RANGE
PEACEFULLER.
OH WHY DON'T YOU HAWKMEN BELIEVE IN PEACE?
LOOK OUT! THEY'RE THROWING eggs!
CAN'T YOU BE PEACEFUL LIKE US?
WHERE ARE THE HAWKMEN GETTING eggs TO THROW?
YOU BETTER BELIEVE IN PEACE OR WE'LL KILL YOU!
FROM HAWK-WOMEN, OF COURSE.
THEY'RE HAWK eggs.
WHO SHALL WE CALL TO MAINTAIN ORDER, FLYASHI? SOLDIERS? SECRET POLICE?
NEITHER! WE'LL HAVE TO GET A PLATOON OF CHICKEN PLUCKERS TO HANDLE THIS SITUATION!
FLYASHI! HERE'S A PRISONER WE FOUND FLYING AROUND WITH A HALO. I SUSPECT HE'S RELIGIOUS.
WE WILL ENLIGHTEN HIM.
WE WILL ENLIGHTEN ALL YOU FOOLISH PEOPLE WHO SEEK TO ESCAPE THE SOVIET WAY OF LIFE WHICH IS SO MUCH BETTER!
NO NO! OURS WAY IS MUCH BETTER.
NO! WHATEVER YOU SAY, WE ARE ONE BETTER!
AND WHATEVER YOU SAY, OURS IS PLUS ONE BETTER.
AND WHATEVER YOU SAY AFTER THAT, OURS IS DOUBLE BETTER ANYTHING YOU SAY!

12. Daar komen ze aan! Kijk eens wat een stelletje gepeupel! Natuurlijk, revolutie, da's het enige dat ze kunnen, dat gepeupel! We zullen de vrouwen en oude mannen het eerst arresteren. Die zijn het ergst! 13. Een paar stralen met m'n vredestraler, dat moet genoeg zijn voor ze! Kijk uit! Ze hebben ook een vredestraler! De onze is veel beter. Groter bereik. Vreedzamer. 14. Oh, waarom geloven jullie nou niet in de vrede, haviksmensen? Kijk uit, ze gooien met eieren! 15. Neem toch een voorbeeld aan ons: wees vreedzaam! Waar halen die haviksmensen die eieren vandaan? 16. Als jullie niet in vrede geloven, moeten we jullie doden! Van de haviksvrouwen, natuurlijk. Het zijn haviksеieren. 17. Wie zullen we de orde laten bewaren, Flyashi? Soldaten? Geheime politie? Geen van beide! We zullen er een peloton kippenplukkers bij moeten halen om de zaak aan te pakken! Flyashi! Hier heb ik een gevangene die rondvloog met een aureooltje. Ik verdenk hem van godsdienstigheid. We zullen hem leren. 18. We zullen jullie allemaal leren, stommelingen die jullie zijn, om te proberen te ontsnappen aan onze superieure Sovjet-levenswijze! Nee! Nee! Onze levenswijze is veel beter! Nietes! Wat je ook zegt, de onze is honderd keer beter! Je kunt zeggen wat je wilt, maar die van ons is toch lekker een miljoen keer beterder dan die van jullie. Je kletst maar een eind weg, de onze is ontelbaar miljard miljoen keer beterder!

WELL— THERE'S ANOTHER JOB WELL DONE. NOW FOR A RELAXING TRIP BACK TO THE KREMLIN... IN FRONT OF THE T.V. TRANSMITTER... WATCHING WESTERN GIRLS!
BY THE WAY... WHERE IS DR. ZARKOV?
LOOK! WITH THE DECADENT WESTERN GIRLS... ZARKOV HAS DEFECTED BACK!
COMRADE FLYASHI— ORDERS FROM M.V.D. HEADQUARTERS SAY WE ARE TO MEET A SPACE DELEGATION ¼ MILLION MILES EAST OF MARS!
YOU ARE TO RECEIVE A SPECIAL AWARD FOR BEING OUTSTANDING PERSONALITY IN SPACE!
WE WILL MEET A GROUP FROM LIFE MAGAZINE WHO ARE DOING A SERIES BASED ON OUR COMIC STRIP!
THERE THEY ARE!
COME ABOARD, COMRADES FLYASHI AND DALESHKA! FOR YOUR GOOD WORK IN SPACE, YOU ARE HEREBY AWARDED HALF A DOZEN FANCY AND ASSORTED MEDALS.
YOU GET ON YOUR MEDALS YOURSELF, COMRADE FLYASHI!
ER... NO DISRESPECT, COMRADES... BUT I HAVE A TRUNKFULL OF MEDALS— AND YOU KNOW... YOU CAN'T EAT MEDALS.
ON THE CONTRARY— THESE ARE THE CHOCOLATE KIND... WRAPPED IN GOLD FOIL... YOU CAN EAT THEM!
FURTHERMORE COMRADE FLYASHI— WE ARE MAKING YOU HEAD OF ONE OF THE TERRITORIES UNDER OUR JURISDICTION. WE ARE MAKING YOU REMIER OF A SOVIET SATELLITE.
AND WE ARE REPLACING YOU HERE WITH OTHER COMIC-STRIP PEOPLE, ENLISTED FROM LOCAL HAUK-MEN RARTY-MEMBERS... MEET BLACKHAWK AND HIS GANG!
THEY WILL FUNCTION AS A GROUP IN PLACE OF YOUR SINGLE PERSONALITY!
—AND HERE IS YOUR SATELLITE!
WHICH IS IT? LATVIA? ESTHONIA? EAST GERMANY?
SUCH A SMALL ONE?
YES! YOU SEE... THE KREMLIN DOES NOT APPROVE OF THE CULT OF THE PERSONALITY ANYMORE. GOODBYE, COMRADE FLYASHI GORDONOVICH.
PHEW! DEAD ANIMAL SMELL!

19. Wel, dat hebben we weer eens goed gefikst. Nou lekker op ons gemak terug naar het Kremlin... en intussen kijken we naar de westerse meisjes op de TV! Tussen haakjes, waar is Dr. Zarkov? Kijk! Hij zit bij de decadente westerse meisjes... Zarkov is weer terug overgelopen! 20. Kameraad Flyashi, er zijn orders binnen van het hoofdkwartier. We moeten een Ruimtedelegatie ontmoeten op ¼ miljoen mijl ten oosten van Mars! Je krijgt een speciale beloning vanwege uitzonderlijk gedrag in de ruimte! Er is ook een groep lui van Life, die een serie maken op het thema van onze strip! Daar zijn ze! 21. Kom aan boord, kameraden Flyashi en Daleshka! Voor jullie mooie werk in de ruimte krijgen jullie hierbij een prachtig assortiment medaljes. 22. Doe jij zelf je medaljes maar op, kameraad Flyashi! Eh, ik wil niet onbeleefd lijken, kameraden... maar ik heb een koffer vol medaljes – je kunt ze niet eten. 23. Integendeel - Deze zijn van chocolade... ingepakt in goudfolie... Die kun je wél eten! Bovendien, kameraad Flyashi, benoemen we je tot hoofd van een van de gebieden die onder onze jurisdictie vallen. We maken je premier van een Sovjet-satelliet. 24. En hier, hier vervangen we jou door nieuwe stripfiguren, die we gerekruteerd hebben uit loyale partijleden onder de Haviksmensen: Zwarte Havik en zijn troep! Ze zullen als een groep optreden, in plaats van jou alleen! En hier is je satelliet! Welke is het? Letland? Estland? Oost-Duitsland? 25. Wat een kleintje! Ja! Zie je, het Kremlin houdt niet meer van persoonsverheerlijking. Vaarwel, kameraad Flyashi Gordonovich. Bwah! Het stinkt hier naar kadavars!

zou donald duck nooit eens moe worden van al die spannende avonturen ?

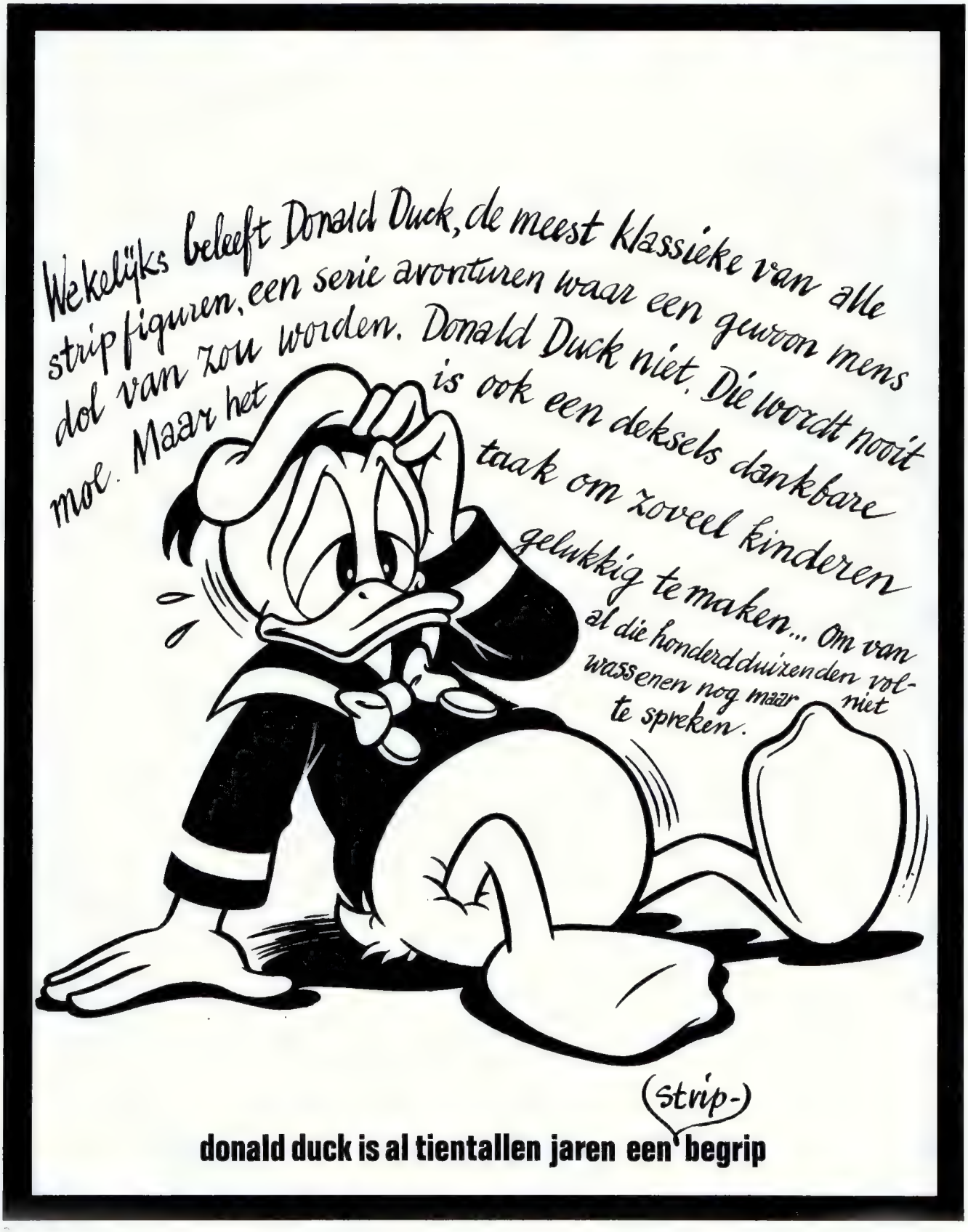
Wekelijks beleeft Donald Duck, de meest klassieke van alle strip figuren, een serie avonturen waar een gewoon mens dol van zou worden. Donald Duck niet. Die wordt nooit moe. Maar het is ook een deksels dankbare taak om zoveel kinderen gelukkig te maken... Om van al die honderd duizenden volwassenen nog maar niet te spreken.
(strip-)

donald duck is al tientallen jaren een begrip

VAN DE BESTUURSTAFEL

Leden van Het Stripschap vinden in dit nummer een bijlage met een aantal bestuursmededelingen, waaronder het verslag van de Algemene Ledenvergadering van 17 april en een nieuwe ledenlijst.. Daardoor kan deze rubriek kort zijn.. Ook voor niet-leden is het interessant te weten dat Het Stripschap medewerking heeft toegezegd aan het totstandkomen van een tentoonstelling met als onderwerp 'De Beeldende Kunst van Nederlandse Literatoren'. Er zullen schilderijen, beeldhouwwerk etc. te zien zijn van Nederlandse schrijvers, afgewisseld met Nederlandse beeldverhalen. De tentoonstelling die binnenkort in Antwerpen en Brussel te zien is, komt op initiatief van het Letterkundig Museum te Den Haag tot stand... Er is een aanvang gemaakt met het voorbereiden van de Algemene Ledenvergadering die eind oktober/ begin november plaats zal vinden. Buiten de Algemene Ledenvergadering worden een aantal evenementen georganiseerd die ook door niet-leden kunnen worden bezocht. Er gaan geruchten over beatbands, projecties van zeer oude beeldverhalen, een zeer unieke stripveiling.. Plaats van handeling is op 't moment van schrijven nog niet bekend... er wordt gedacht aan Rotterdam of Delft... De Little Nemo affiches vliegen de deur uit naar nieuwe leden en abonnees en naar de aanbrengers daarvan.. ontbreekt hij nog aan uw collectie? Werf 'n abonnee!

R. van de Kamer, secretaris

VAN DE PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP: ƒ 18, -- voor 1971; desgewenst ƒ 1, 50 minder voor iedere verstreken maand. Als lid ontvangt u naast Stripschrift een stripmaatschapskaart, die u toegang verleent tot Stripschap-bijeenkomsten, verder een adressenlijst van leden en zusterorganisaties en mededelingen betreffende Stripschapactiviteiten.

Beëindiging lidmaatschap vóór 1 december, daarna automatisch verlenging.

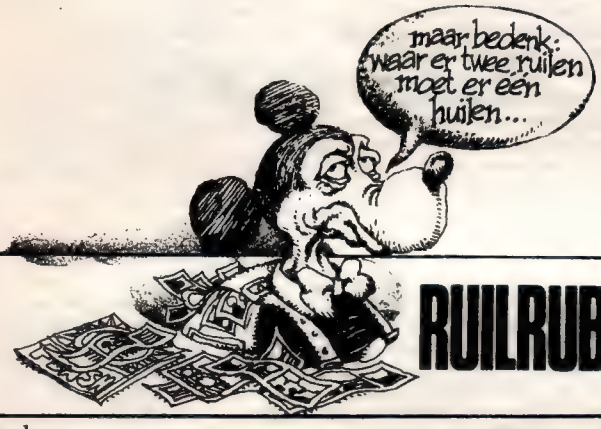

Nieuw adres penningmeester

De penningmeester van Het Stripschap, de heer A.C. Nijmeijer, is per 16 augustus jl. verhuisd naar de Speenkruidstraat 125 in Assen.

RUILRUBRIEK

Aangeboden:

Bommel (reuzepockets) dl. 1/5 à ƒ 5, -; oerpoezen 1, 2, 3, à ƒ 1, 75, Kapt. Rob: reuzepockets 1/4, 7/9 à ƒ 4, 50, Eric de Noorman: pockets 1/4 à ƒ 4, 50; 5, 6 à ƒ 2, 25, De Scheepsbouwer 1+2, Strip voor Strip ƒ 10, -, Tekko Taks: De zoon v/h Hemelse Rijk, Johan + Pirrewiet : 1, 3, 7, 10; Bulletje + Bonestaak: pockets 2, 3, 4 à ƒ 3, 25; Suske + Wiske: De Zwarte Madam (wit); Hoempa Pa: De roodhuid, de Piraten; verder nog vele andere strips tegen schappelijke prijzen.

Ronald Piët, Maassluisstraat 316 I, Amsterdam, 020 - 17 07 28.

Gevraagd (ruil of koop):

T.P.: Vrij Nederland, T.P.W., K.Z.V., Wereldkroniek; Krant: 28, 29, 31, 32, 45, 46; Revue: Tantomaten, Bliksemolie, Panda: 51 en voor 44; Kappie: 103 en voor 99.

E. van Ittersum, Thomas Schwenckestraat 26, Den Haag

Te koop aangeboden:

Honderden Tom Poes, Kappie, Panda, Horre, Harm en Hella, Hollewijn, knipsels en boeken, Kresse, Smurfen, Ducks uit 1955, Duckboeken enz., waaronder veel zeldzame.
Billijke prijzen. Vraag prijslijst aan!

E. van Ittersum, Thomas Schwenckestraat 26, Den Haag

Gevraagd:

Peps van 1962 en 1963 in goede staat

Aangeboden:

vnl. Peps

H.G.C. van Woerden, Van Eysingalaan 102, Utrecht, 030 - 94 09 89.

Gezocht:

Arman en Ilva 1 t/m 3, Horre Harm en Hella 1 t/m 9, knipsels Flash Gordon

A.A. Moen, Wouwermanstraat 85, Haarlem.

Aangeboden:

MAZ-serie no. 6, 7, 8, 10, 11 t/m 17 en 19 t/m 27 + Glashard.

Gevraagd:

Alex de Onversaagde, Het vervloekte eiland, De witte ruiter, knipsels of boeken van Lefranc.

R. Verheggen, Dwingelostraat 7, Den Haag.

Gevraagd:

Chick Bill, S&W, Corentin, Robbedoes, Baard & Kale, Van Zwam, Hip comics nr. 192, De schele zilvervos, de witte parel, Jan Kordaat I, Alex nr. 1.

Aangeboden:

Nero, S&W, Kuifje beeldromans weekbladen, Dupuis en Lombard albums

telefoon 01730 - 35510.

Aangeboden:

De Bronzen Sleutel, Sprietatoom, Bokkerijders e.a., Jan Kordaat I, Blauwe Sperwer, Robbedoes en Kwabbernoot, Otto, Eric enz.
Verscheidene Dupuisuitgaven.

Gevraagd:

Het Spaanse Spook, Rikki en Wiske, Snoek, Robbedoes op avontuur, Mickey-Magazine.

Hugo Verheyen, Jan Devoslei 13, 2020 Antwerpen 03-38 82 65

Te ruil of te koop aangeboden:

Donald Duck: oa. 1956: 1-26;1959: 3-23
Bommelboekjes (Mondria's indeling): 13, 22, 80/81, 90/73, W5
Bommelknipsels: 129, 130, 131, 133, 134
Bruintje Beer: 22e serie; vooroorlogs schaaltje met BB-relief
Panda: meester-dief

Gevraagd:

Eric en Bommel

Van der Pijl, Aagje Dekenstraat 23, Zwolle, 05200 - 32578

Gevraagd:

Alle Corentin-albums behalve 'De Prins' der Woestijn' en 'Het teken v.d. Cobra'.
evt. ook andere strips van Paul Cuvelier.

M.J. van Valen, Aalsmeerweg 115''', Amsterdam

Gevraagd:

Tom Poes-weekblad, laatste vier Eric-verhalen in knipsel (geheel of gedeeltelijk), Kapitein Grijzebaard, Hond van Absaroka.

Aangeboden:

oa. Suske en Wiske, Chick Bill, Tom Poes, Eric, Oude Lombard- en Dupuis-albums.

H.J. Matla, Frederiksstraat 151, Den Haag, 070 - 11 13 75

Aangeboden:

Tom Poes: Achtgever, Kniphoed, Tijddeurtje, Slaagsysteem en diverse Suske en Wiske, Lombard enz.

N. Dijkstra, Klimophof 3, Den Haag 070 - 33 34 03 bgg. 66 00 35

Aangeboden:

Voor de hoogste bieder
Casterman -klein beeld - alle zwart/wit Tintins
Le Petit Vingtième: Tintin au pays des Sovjets au Congo

Buck Danny (frans) - Tarawa
Avions sans pilote ciel de corée.

Francis Heselmans,
Sint Janstraat 41, 2000 Brussel,
België

1 Bij het zien van de prachtige illustraties van Hans G. Kresse bij de artikelenserie over Indiaanse Opperhoofden En Hun Oorlogen in PEP doemt de herinnering op aan de ondergang van de autentieke Indiaanse vredespijp - 'n soort buiten model hasjpijp - die Kresse zijn bezoekers toonde, tijdens een voor PEP-medewerkers in zijn Paulus de Boskabouterhuisje belegd feestje. Het met trots getoonde historiese rooktuig spatte in splinters uit een na een bruuske beweging van de gastheer-indianenkenner en een niet in de smiezen gehouden deurpost. Het was eventjes lullig stil in de bossen rond Maarn. Later op het zelfde feestje bleek de pilsvoorraad geheel opgeconsumeerd. 2 De alweer opgemonterde Kresse plaatste zich een vet jagershoedje op het hoofd en hees zich in gezelschap van Martin Lodewijk en - de in pilsaangelegenheden welhaast gespecialiseerde - Fred A. Julsing in 'n gebutste, wijnrode Mercedes om met een ongelooflijke snelheid via stikdonkere boslaantjes naar de plaatselijke neringdoende te scheuren. Een middenstander die hem, gezien het nachtelijk uur, opvallend vriendelijk ter wille was. 3 In het achter de Rotterdamse nieuwbouwstulp van Jan Kruis gelegen priëel kon men afgelopen zomer de door 'n kortstondige hittegolf tot tijdelijke arbeidsongeschiktheid gedwongen heren Jan Kruis, Jan van der Voo en (assistent van vrijwel iedere rotterdamse striptekenaar) Leslie Gabriëlse van een zuinig glas niet al te koele pils zien nippen. Na een langdurige stilte, waarin het groeien van de in genoemd priëel gepootte drie radijzen bijna hoorbaar werd, ontspon zich een beknopt gesprek met als onderwerp de ontblote, kogelronde buik van de voor de rest baarddragende hoofdbewoner van het pand.
Gabriëlse: "Jan, je buik begint al aardig te bronzen..."
Van der Voo: "Boedha Kruis, hè, hè, hè..."
Kruis: "Als je er over wrijft mag je een wens doen..." 4 Daar hebben zich inmiddels voorgedaan de acties Artsen Voor Vietnam, Cabaretiers Voor Vietnam, Fotografen Voor Vietnam, Scholieren Voor Vietnam, Popgroepen Voor Vietnam en weet ik veel wat nog meer. Striptekenaars Voor Vietnam was daar niet bij, geloof ik. 5 De vermoedelijk langharigste striptekenaar van het westelijk halfrond Johnn Bakker heeft zich van uit zijn kostbare in 'n Haagse diplomatenwijk gelegen flat teruggetrokken in het stille Zierikzee. Een woonplaats, waar naar de mening van Dick Matena 's winters inderdaad de wolven nog op de dijk huilen. Johnn en zijn vrouw zouden er zich willen gaan bezighouden met het skiën op water en het berijden van paarden. Van wolvenjacht werd niet gesproken. 6 De tentoonstelling "Wordt Vervolgd" (Rotterdam en Haarlem) heeft voor een aantal deelnemende tekenaars toch een nogal katterig verloop gekregen. Het in Rotterdam gestolen werk van Theo van den Boogaerd, Martin Lodewijk, Johnn Bakker en Thé Tjong Khing dat door middel van een - uiteraard - vette premie voor ongeveer 10.000 gulden per tekenaar was verzekerd, blijkt nu volgens de heren assuradeuren niet veel meer dan 25 gulden per paginaatje waard te zijn.

Met grote interesse lazen wij ook dit keer weer het Stripschrift, waarbij onze bijzondere aandacht uitging naar een overzicht, gemaakt door het Stripschaplid Rob Hähnen, dat hij op verzoek van het Stripschapbestuur heeft gemaakt in drie maanden tijds.
Was het bij een overzicht gebleven, dan had ik hier vrede mee kunnen hebben, doch de heer Hähnen gaat, wat de distributie betreft, op een gegeven moment conclusies trekken, conclusies die alleen na een diepgaand onderzoek mogelijk zijn en voor iemand die een wetenschappelijke studie verricht, noodzakelijk.
Hij had b.v. moeten onderzoeken of de strips van PIB-Copenhagen in Nederland misschien door Swan Features, geheel of gedeeltelijk, worden gedistribueerd. Hetzelfde had hij zich af moeten vragen bij bv. bepaalde ABC Press-strips.
Misschien, maar dat kan ik niet nagaan, heeft hij strips zoals Lucky Luke ook niet opgenomen onder onze distributie, omdat wij het in vele gevallen niet nodig achten dat onze naam wordt vermeld.
Vooral bij zakelijke vergelijkingen is enige voorzichtigheid vereist.

J. A. de Zwaan, Amsterdam.

Noot van de redactie: Wij zijn de heer Zwaan zeer erkentelijk voor zijn reactie en zullen gaarne gebruik maken van zijn kennis van de stripdistributiewereld bij een volgende 'momentopname' van de strip in de Nederlandse pers.

Ha, eindelijk Dick Bos. Maar waarom onvolledig? De volledige 'Dick Bos-serie' (16-28) zal best herdrukt zijn als "Maz-serie" (192 blz., 50 cent). Bovendien is een begin gemaakt met herdruk van "Maz-serie" (1-16) als "Dick Bos-serie" (voor België?: 216 pagina's, 10 frank). En waarom zo gefixeerd Mazure benaderd? Er waren bv. toch wel uit Mayfair/King een paar plaatjes van Lindy Leigh te halen? Verder (Nieuws): Waarom is Willem zijn prijs wel "alleszins waard" en moeten we dit bij de Losfeld-albums opeens voor onszelf uitmaken (heeft de redactie daar geen 'voeling' mee?) En waarom regent 't deze zomer zoveel dat ik tijd heb dit soort kaarten te schrijven?

F. Visbeen, Schiedam.

Noot van de redactie: Uit de enorme produktie van Mazure moest een keus gemaakt worden. Maar wellicht komt Lindy Leigh spoedig aan de beurt. In het Stripschrift Sex-nummer.. Wat betreft onze appreciatie van het werk van Willem en de Losfeld uitgaven: het ƒ 9,80 kostende Chez les Obsédés kan het onzes inziens kwa inhoud en zo, méér dan ruimschoots opnemen tegen enige van de 75 F. kostende Losfeld albums...

Noot van de redactie: De heer S.H. Vijver, directeur van de openbare bibliotheek te Drachten zond ons onderstaande recensiekaarten afkomstig van de I.D. informatie- en documentatiedienst openbare bibliotheken. 'Recensies die mijns inziens aantonen dat uw blad zeker bestaansrecht heeft! tekent de heer Vijver daarbij aan....

AVONTUREN, De, van kapitein Rob; /door P. Kuhn/; met zwarte ills. van de schrijver;dl. 20. Skarabee, /1971/. 196 blz. Bevat: "De saboteurs van satanza". - "Incident in punta reposo". - "De citadel van cuentomala".
R-strip/C-2(3)/ Drie stripverhalen in één band met een inhoud die niet moeilijk is te volgen. Men kan rustig een plaatje of bladzijde overslaan en het ontbrekende zelf aanvullen. Klungelig tekenwerk in Borrebach-stijl, dorre taal, zwakke opbouw van gezochte verhalen in romantische avontuurlijke zwart-wit sfeer. Bruikbare? sprookjes voor volwassenen wier manbeeld wat opgepept moet worden.

R. Sips.

AVONTUREN, De, van Kapitein Rob;/door P.J. Kuhn/; met zwarte ills. van de schrijver; dl. 21. Skarabee, /1971/. 196 blz. Bevat: "De ruimtereis van Jane Winter". - "De roof van de Torah-juwelen". -"Eiland zonder naam". R-strip/C-2-(3)/Drie avonturenstrips van de stoere kapitein Rob, die telkens in benarde situaties verzeild raakt, maar dankzij doortastend optreden de boeven schrik aanjaagt en zich zo steeds uit de nesten weet te redden. Zwart-witte karaktertekening met enkele sadistische trekjes. Bekende nare striptekeningen. Niet aanschaffen.

A. Kwak-Huidekooper.

Het tekentje op blz. 8 van Stripschrift 29/30 betekent volgens mij International Comics Organisations.
Ik vond Stripschrift 29/30 wel leuk, maar er stonden maar weinig bladzijden met strips in. Ik had ook wel eens wat anders willen zien dan de Dick Bos-achtige verhalen van Maz, behalve de weinige bij de artikels afgedrukte plaatjes. Ik heb zelf trouwens ook nog een 'strip' van Maz, die niet werd genoemd: Bij "Sir Alf Ramsey's World Cup Dossier", dat in de Telegraaf verscheen tijdens de wereldkampioenschappen voetbal in Mexico, stonden tekeningen van Maz.
De tentoonstelling van de strips, geknipt uit alle Nederlandse kranten, heb ik niet gezien. Maar hier volgen twee kranten die de heer Hähnen mogelijkerwijs niet heeft gezien: De Leekster Courant, van uitg. Bronsema N.V., Leek (wordt overgenomen door Nieuwsblad van het Noorden en Leeuwarder Courant), met de strip Walder en Walco (tekststrip), ondertekend met p.a. En; Het Gezinsblad (een gratis huis-aan-huis-krant, van uitg. Born, Assen) met Tekko Taks en Rechter Tie (als tekststrip). Het zijn beide weekbladen. De oplage van Het Gezinsblad is ruim 38.000, van de Leekster Courant: weet ik niet. (Wat een woord tekststrip!)
De heer Aarts houdt in Stripschrift 29/30 een pleidooi voor het behoud van de strip Koning Hollewijn. Nou, als er een betere strip voor in de plaats komt, mag De Telegraaf er van mij wel mee stoppen. De laatste verhalen vond ik maar flauw, soms gebeurde er een hele week niks en leek het wel of de schrijver niet wist hoe hij verder moest (wat waarschijnlijk ook zo was). Ik geloof wel dat Toonder gelijk heeft, als hij zegt dat het gegeven is uitgeput. Bovendien mogen, volgens mij, andere strips niet lijden onder het feit, dat Toonder het door Hollewijn erg druk heeft. Misschien zal een van de genoemde scenaristen de strip nog nieuw leven in kunnen blazen, maar zoals het nu gaat mag de strip van mij stopgezet worden. (De tekeningen van Piet Wijn vind ik trouwens wel goed).
Als ik de uitslag van de enquête bekijk, zie ik bij de vragen 4 en 5, hoeveel strips ik eigenlijk wel niet ken. Wel zie ik een aantal foutjes: Jan Kordaat (een Belgische strip) wordt ook bij de Nederlandse strips genoemd; Kees en Klaas = Zig et Puce (samen dus 2 punten); Daan Durf is volgens mij een strip van Lex Overeijnder, Nederlands dus; Miranda = Modesty Blaise (samen 19 punten) (Er hebben dus wel lieden van Modesty Blaise gehoord).
Kunt u me ook zeggen in welk nummer van Het weten waard de geschiedenis van de strip stond?
Een (wat late) aanvulling op de Paulus-bibliografie uit Stripschrift 19: Van de Paulus-verhalen uit Kris Kras zijn er zes herdrukt in Kris Kras Jan Plezier de Tweede en één in Kris Kras Kruiwagen (beide : uitg. De Bezige Bij). Misschien zijn er nog meer herdrukt in Kris Kras-boeken, maar dat weet ik niet.
In Stripschrift 3 wordt gevraagd naar Bommel in de Nederlandse literatuur. Ik ken wel Bommel in de buitenlandse "literatuur". In "Misdaad in Drente" door Nicolas Freeling (Zwarte Beertje 1007) staat op blz. 207: Men kent in Holland een aardig stripverhaal - tekeningen zijn goed en de tekst is origineel, geestig en voortreffelijk in het beschrijven van karakters; een grappig stripverhaal met karakters - dat is zeer zeldzaam. Het gaat over een erg domme, snobistische en vriendelijke beer die naar de naam Ollie B. Bommel luistert. Het is een aardige kerel met een sterk aristocratische inslag. Hij woont in een kasteel dat slot Bommelstein heet en waar hij een butler heeft, die uitstekend kan koken. Het is een heilige traditie geworden, dat een avontuur van Ollie B. Bommel altijd eindigt met een overvloedig feestmaal.
"Arlette, die veel durft te beweren, zegt dat Bommel de enig lezenswaardige lectuur in Holland is; ik heb dikwijls de neiging gevoeld het met haar eens te zijn.
Als ik Stripschrift 3 vergelijk met de stripschriften van nu, dan is Stripschrift wel heel wat beter geworden. Ik hoop dat het zo zal blijven en weer maandelijks zal verschijnen. Veel succes met de ledenwerfactie!

D. de Boer, Norg

Noot van de redactie: Daan Durf was een van de strips die in Arend (het stripblad dat in de jaren 50 verscheen) stond. Oorspronkelijk Engelse titel: Dan Dare... In nummer 109 van Het Weten Waard behandelde Stripschaplid G.R.Chr.M. Suurmeijer in een artikel getiteld 'Duizend bommen en granaten' de geschiedenis van de strip... (UNI Weekedities, Postbus 10318, Amsterdam)...

Robert Crumb & Gilbert Shelton

en vele anderen kunt u zien en horen in onze amerikaanse underground strips.
Bevuil uw geest eens.
Gratis titellijst op aanvraag

PARANOIA
POSTBUS 78 - LAREN NH

MODERN PAPIER
alias:
the Freak Gazette
1 PIEK
EUTERPESTR. 47 EINDHOVEN TEL. 040-443340 ★ ABONNEMENT: 6 Nº's: F. 6,- 12 Nº's: F. 10,- ★ GIRO: 2255059 T.N.V. J. SWARTE TE EINDHOVEN ★

PILOOT STORM

„DE GEHEIMEN VAN MARS"

door H. Springer herdrukt in het sciense fictionnummer No 5/6 van CISO
tevens van de Vlaamse tekenaar BOB DE MOOR
het verhaal: „Oorlog in het Heelal".
Na storting van *f* 5,25 op giro 14 12 138 t.n.v. C. Coenders, Vogelenzang 3, Breda,
wordt het album franco toegezonden medio september.

KARTOEN
Van Swietenstraat 45, Zoeterwoude (dorp)

Opheffingsuitverkoop:	
20 verschillende Dick Bos boekjes	*f* 12,50
10 verschillende Bommelprentbrief-kaarten	*f* 1,75
Tom Poes en het Tijddeurtje	*f* 7,90
Stripschrift 8/9 t/m 18	*f* 9,50
Stripschriften 10 t/m 18 per stuk	*f* 1,50
5 verschillende stripboekjes: Tom Poes-Aram-Kraaienhove-Hollewijn-Suske en Wiske enz. enz. enz.	*f* 3,95

Vraag gratis prijslijst 4.
Bestel per giro 2078226 of per Alg. Bank Ned. te Schiphol en maak ook *f* 1,— voor porto en administratiekosten over, of kom op maandag-avonden van 19.00-22.00 uur. Tel. 01715-597.

DE BESTE STRIPS
ALTIJD
IN VOORRAAD BIJ
BOEKHANDEL
ILA
EN
STATIONSBOEKHANDEL
bruna

DUS IN MEER DAN
100 FILIALEN VAN
BRUNA N.V. IN NEDERLAND

van de
STRIP-POSTER
die speciaal voor
HET STRIPSCHAP
werd gedrukt,
zijn nog enkele exemplaren voorradig.
U weet toch dat u deze
UNIEKE POSTER
kunt bemachtigen door
NU
een abonnee op
STRIPSCHRIFT
aan te brengen.
telefoon (070) 90 87 80
toestel 12.

Het oudst bekende adres in
ROTTERDAM:
DE BOEKENBEURS
1e Middellandstraat 23
telefoon (010) 12 56 40

Een NIEUW én BEST ADRES in
DORDRECHT:
DE BENGEL
Voorstraat 283
telefoon (01850) 4 44 60

STRIPS - HARDE COMICS - POSTERS - UNDERGROUNDBLADEN - WITTE L.P.'s - SONGBOOKS - S.U.N.-UITGAVEN

STRIPANTIQUARIAAT
PANDA

FREDERIKSTRAAT 151
DEN HAAG
TEL. (070) 11 13 75

Open dagelijks van **twaalf** tot **twee** en van **vier** tot **zes.**
Zaterdags van **tien** tot **zes.**

Duizenden strips als :
De uitgeverijen Lombard en Dupuis zo goed als kompleet - **Suske en Wiske ook - Eric de Noorman, Kapitein Rob, Tom Poes** - (o.a. alle verhalen uit **Donald Duck) - Knipsels. Grote sortering weekbladen. Stripposters.**

Leden van Het Stripschap 10 % korting.

WEGENS VAKANTIE

GESLOTEN

t/m vrijdag 4 september a.s.

T.V.-journaal

Met een persbijeenkomst in het Amsterdamse 'Leeuwenpoortje' is vrijdag 18 juni het Dick Bos nummer van Stripschrift ten doop gehouden. Bij die gelegenheid werden oa. vier oude en nieuwe Dick Bos films vertoond.
Een gebeurtenis waaraan zelfs het NOS-journaal in de uitzending van acht uur aandacht besteedde.

Op de foto is te zien hoe de geluidsband voor het journaal die middag werd samengesteld: v.l.n.r. Bram Reijnhoudt (medewerker aan het Dick Bos nummer), Piet van der Ham (cameraman van de oude Dick Bos films), Annette Oostveen (medewerkster van de Amsterdamse Stripschapafdeling), Sandra Boes (nieuwe eindredactrice van Stripschrift), Kees de Bree (nieuwe eindredakteur van Nieuws van de stripmarkt en Leuterlussies) en Joop Panhuise (de t.v.-redakteur die geluid en beeld opnam). Geheel rechts zijn nog de vergrotingen uit Dick Bos boekjes te zien. Bij de uitgever is geen exemplaar van het Dick Bos nummer meer te krijgen, of er moeten in de toekomst een paar onverkochte retouren komen.

(K.d.B.)

Huwelijk

Ex-Stripschapsecretaris en lid van verdienste, Rob Richard, trad op 23 juni 1971 in het huwelijk met Riet Mulder.
Namens 'allen' werd hen door het bestuur een 'Kwikkie' aangeboden. Al zijn we op dit moment al weer bijna 2 maanden verder, toch willen we Rob Richard en zijn vrouw nog erg veel geluk toewensen.

(A.V.)

Centsprenten

Stripschaplid Niels Augustin is een permanente expositie begonnen, precies tegenover de ingang van Artis. Bij hem vinden wij op stripgebied gave gekleurde centsprenten (te koop voor ƒ 3, --). Centsprenten zijn te beschouwen als de voorlopers van de hedendaagse strips. Di., wo., vr., en za. kan men van 12 tot 6 uur terecht, do. van 2 tot 9 uur.

(A.V.)

Strippotheken

In Uithoorn is een nieuwe strippotheek geopend, waartoe Jan van Wissen het initiatief heeft genomen. De strippotheek is gevestigd in de garage aan de Nijhoflaan en de openingsuren zijn: dinsdag van 4 tot 5 uur en zaterdag van 11 tot 3 uur.

(F.N.)

In Wormerveer hebben Peter Alberts (13) en Roel Gerding (14), in een schuurtje achter de woning van Roel, Wandelweg 83 een strippotheek geopend. Ze hebben ongeveer 180 boekjes, waaronder Suske en Wiskes, Kuifjes enz. De strippotheek is

geopend woensdagmiddag van 2 tot 4 uur. Lidmaatschap kost ƒ 1, -- per kwartaal, en het inleggeld is ƒ 2, -. Hiervoor kan men 2 x in de week 2 boekjes lenen.

(K.d.B.)

1971 Jaar Van De Strip

In Aloha 6 wordt 1971 uitgeroepen tot het 'Jaar Van De Strip'. Want - zo stelt Aloha - de 'nederlandse stripsien is levendiger dan ooit'. Een levendigheid die gekenmerkt wordt door het verschijnen van nieuwe stripperiodiekjes als 'Tante Leny' en 'Modern Papier' (abusievelijk wordt in dit rijtje opgenomen de uitgave 'Wordt Vervolgd'. Wordt Vervolgd is eenmalig en bedoeld als catalogus bij de stripten-toonstelling 'Wordt Vervolgd'); het verschijnen van het overzichtswerk 'Strip voor Strip' van Kees Kousemaker en Maria Willems; het verschijnen van een elpee met radiostrips uit de 'Paranoia Radio Show'; de diverse strip-beurzen, -tentoonstellingen en -kongressen; het aan de lopende band verschijnen van herdrukken van stripklassieken als kapitein Rob en Eric de Noorman; de importaktiviteiten van Olaf Stoop van de Real Free Press en last but not least de verbeterde opzet (thema-nummers) van ons eigenste Stripschrift, dat 'de laatste maanden erg op dreef is'.
Aloha, begaan met onze nog steeds wel wat moeilijke toestand raadt vervolgens een ieder aan een abonnement op Stripschrift te nemen. Dank, Aloha.

(Sandra Boes)

Klassieke comics

Alle strip-addicts moeten proberen het juni-nummer van het amerikaanse blad 'Esquire' te pakken te krijgen. Daarin zijn 8 pagina's overdruk (op krantenpapier) opgenomen van een aantal klassieke comics, vergezeld van een summier commentaar door striptekenaar- en kenner Harvey Kurtzman.
Harvey Kurtzman, die ooit het blad 'Mad' oprichtte en later een hele serie soortgelijke bladen om uiteindelijk te belanden in 'Playboy' met de strip 'Little Anny Fanny', schrijft zeer prikkelende dingen. Zo ziet hij Popeye als een voorloper van de tweeeenheid Clark Kent/Superman en beiden als een portret van de V.S. in de jaren dertig en veertig: machtig maar unsophisticated".

(A.V.)

Bestsellers

Een strip-boek over het leven van Mao Tse-Toeng, de voorzitter van de kommunistische partij van de Volksrepubliek China, is een bestseller in Japan geworden. De firma die het 272 pagina's tellende boek in de maand juni op de markt bracht, maakte bekend, dat reeds 200.000 exemplaren waren verkocht. De firma wil nu ook stripboeken uit brengen over de levens van Adolf Hitler en Karl Marx. Functionarissen van de firma zeiden dat men getracht had het boek 'politiek neutraal' te houden. Knappe jongens daar in Japan, want een politiek figuur 'politiek neutraal' in een strip weer te geven is toch echt geen kleinigheid nietwaar?

(K.d.B.)

De Literaire Reuzenpocket nr. 359, 'k Wist niet dat ik het in mij had, van de Bezige Bij, die volgens het overzicht van de CPNB, de Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek in april op de lijst van de toen best verkochte boeken de tweede plaats innam is in de periode mei/juni naar een zesde plaats afgezakt. In de maand juli kwam de Bommelpocket niet meer voor bij de eerste tien. Dit maandelijks overzicht wordt door de CPNB opgesteld op basis van gegevens van 65 boekverkopers .

(K.d.B.)

Definitief einde Oer Tom Poes

De Bezige Bij heeft de gehele oplage Oer Poezen overgedaan aan de distributieorganisatie Aldipress in De Meern, van welke organisatie het af zou hangen of er met het drukken van nieuwe Oer Poezen doorgegaan zou worden of niet.
Aldipress vertelde ons dat van de oplage van 30.000 per deeltje slechts ongeveer 20% was verkocht. Voor het bedrijf dus een financiële strop. Dit komt doodgewoon voort uit het feit dat men niet eerst voorzichtig een kleinere oplage heeft gedrukt, maar op de goede naam van Tom Poes afgaand meteen een monsterdruk van om en nabij de 100.000 exemplaren heeft gedrukt (voor de eerste drie deeltjes tezamen welteverstaan). We begrijpen dat geen van de partijen er iets voor voelt om de serie op deze manier voort te zetten, hetgeen ze ook inderdaad niet van plan zijn. Het ziet er dus naar uit dat het derde deeltje tevens het laatste deeltje was, tenzij een kleinere uitgeverij voor wie een oplage van 8000 stuks per deeltje wel rendabel is, de produktie zou overnemen. De grotere uitgeverijen vinden dit nu eenmaal geen interessante getallen. Dus Wie O Wie?

(A.V.)

Hollewijn

In het vorige nummer van Stripschrift heeft C.J. Aarts al een uitgebreid artikel geschreven over de naderende verdwijning van de strip 'Koning Hollewijn'. Met het verhaal 'Koning Hollewijn en het einde van Koudewater', (dat begon op maandag 10

mei, afl. 5228), is er op zaterdag 26 juni, afl. 5266, inderdaad een einde gekomen aan deze serie. Na 17½ jaar geregeerd te hebben voer Koning Hollewijn per boot de Telegraaf uit. Met het verdwijnen van deze unieke klassieke strip is de Telegraaf wat betreft de strippagina, voor volwassenen volkomen gedevalueerd.
Marten Toonder heeft bij monde van Koning Hollewijn wel een slag om de arm gehouden waardoor een eventuele terugkeer in de toekomst niet per definitie al uitgesloten is. Toonder laat Hollewijn in de laatste dagaflevering nl. zeggen: "Ik voor mij ga proberen de wijsheid te vinden want het is zo gesteld, dat alleen wijsheid de vrijheid betekent. Als ik die gevonden heb, kom ik terug. Daarom zal ik geen afscheid nemen - want daarbij is men al te gauw geneigd om de terugweg af te snijden.
Er blijft dus een sprankje hoop bestaan dat Hollewijn ooit zal terugkeren, al wordt deze hoop nu weer niet bepaald aangewakkerd door hetgeen Toonder vertelde: "Zeventien jaar is erg lang voor een dergelijke moeilijke strip. Moeilijk vanwege de figuur van de koning die mij tal van beperkingen oplegde. Ik vond dat ik er een eind aan moest maken uit angst dat beelden en verhaal minder zouden gaan worden. Je kunt beter ophouden op een hoogtepunt".
Gelukkig hebben veel sportlieden en toneelspelers deze laatste woorden ook gebezigd bij het afscheid nemen, om daarna als ze tot bezinning waren gekomen een comeback te maken. En mocht Toonder er zelf helemaal geen zin meer in hebben dan kan hij altijd nog uit het artikel van C. J. Aarts suggesties putten om Hollewijn voor het publiek te laten voortleven.
Zolang Hollewijns boot nog niet gezonken is, blijven we hopen.

(K. d. B.)

Disney poppetjes

Van vakantie teruggekeerde stripminnende gaven ons de volgende tip door, die wij de nog op vakantie moetende lezers uiteraard niet willen onthouden. Als u met de auto of bromfiets in Frankrijk terecht komt, doet u er goed aan in dat land Esso te tanken, want deze benzinemaatschappij geeft bij haar produkt leuke Walt Disney figuren cadeau. De poppetjes hebben ongeveer het formaat van de B.P. smurfen.

(A. V.)

Disney World

De Walt Disney Productions-inc. zijn bezig een volledig nieuw pretpark aan te leggen in de staat Florida, vlak bij het plaatsje Orlando. Het pretpark zal Disney World heten en behoorlijk veel groter worden dan Disneyland in de staat Californie. We hebben enig cijfermateriaal verzameld, dat leuk is om even te vermelden. Het park zal op 1 oktober 1971 geopend worden en is ongeveer 10.960 hectare groot, d.w.z. tweemaal de grootte van Manhattan en tachtig maal de grootte van het huidige Disneyland. In het eerste jaar worden acht miljoen bezoekers verwacht en in tien jaar ongeveer de helft van de amerikaanse bevolking. Het park zal o.a. omvatten: twee stadjes, vijf meren, tweehonderd schepen, drie golfbanen, twee spoorbanen en een wildreservaat van 3000 hectare. Behalve de Disney Productions zal ook de staat Florida er financieel beter van worden. Het pretpark zorgt voor een verhoging van het totale staatsinkomen met

6,6 miljard dollar; het geeft werk aan 50.000 mensen; geeft een belastinginkomen van 343 miljoen dollar; geeft levenskansen aan 328 hotels en motels. Het enige wat we ons nu nog afvragen is: Waar blijft het pretpark van Joop Geesink. Ander nieuws over Walt Disney is, dat in een "interim letter" van de Walt Disney Productions inc. aan de aandeelhouders, waarin de huidige activiteiten van het concern besproken worden, de stripproduktie niet meer genoemd wordt.

(A. V.)

Kraaienhove

Op donderdag 15 juli ging in Het Parool een nieuw verhaal van Kraaienhove (tekenaar Willy Lohmann) van start. Het nieuwe verhaal begon met aflevering 2925 en heet 'Grizelda en de oude beschaving'. Het is te hopen dat er door de krant ditmaal wat zorgvuldiger met de strip wordt omgesprongen dan met de vorige 'Grizelda en de schijnheilige', die verscheen vanaf woensdag 28 april (afl. 2861) t/m woensdag 14 juli (afl. 2924). Bij dit verhaal werd afl. 2865 nooit geplaatst. Een hinderlijke zaak omdat hierdoor aan het verhaal duidelijk een schakel ontbrak. Een telefoontje naar Het Parool had als enig resultaat dat afl. 2867 die op maandag 3 mei vroegtijdig geplaatst werd (de dag na afl. 2864), op woensdag 5 mei voor de tweede maal werd gepubliceerd. De enige hoop is nu nog gevestigd op een eventuele toekomstige uitgave in boekvorm, mèt afl. 2865 ditmaal.

(K. d. B.)

Tom Poes/Bommel

Nadat vanaf zaterdag 3 april (afl. 7148) t/m za. 10 juli (afl. 7228) het verhaal 'Tom Poes en de pijpleider' in verschillende kranten was verschenen, werd er op maandag 12 juli onder de kop "onderbreking Tom Poes door gruwelijke bezigheden van Heer Bommel", aangekondigd

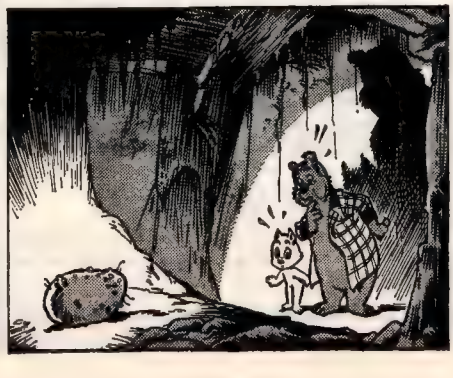

dat het nieuwe Bommel-verhaal vanwege de vakantie een tijdje op zich zou laten wachten. Tevens werd vermeld dat het de bedoeling was om op maandag 9 augustus de eerste aflevering te plaatsen van het verhaal 'Heer Bommel en Kon Gruwer'. Deze tekst werd verluchtigd met de hier afgedrukte illustratie.

(K. d. B.)

Felix the Cat

In filmschrift 'Skrien' nr. 24, zomer 1971 is een artikel van 2 pagina's gewijd aan 'Felix the Cat', als tekenfilmfiguur en als stripfiguur. Ook wordt er ruime aandacht besteed aan de schepper van Felix, de Australiër Patrick Sullivan die naar de Verenigde Staten emigreerde waar hij op 16 februari 1933 stierf. Sullivan is met 'Felix' de oprichter van de 'Amerikaanse School'. Dit is niet Disney, zoals dikwijls wordt verondersteld. Disney is een leerling van Sullivan, zegt de schrijver van het artikel in Skrien, Ruud Bishoff.
Na de dood van Sullivan werd Felix niet van het toneel afgevoerd. Het King Features Syndicate exploiteert hem nog steeds als strip, die nu door zgn. 'ghosting' (tekenen in de stijl van een ander om diens werk voort te zetten) gemaakt wordt. Felix die bij Sullivan nogal hoekig was, krijgt van zijn nieuwe tekenaar Mesmer dan de ronde konstruktie van de Fleischer- en Disney-figuren mee. Een volledige filmografie van Pat Sullivan besluit het Felix-artikel in Skrien.

(K. d. B.)

Wipperoen

Op donderdag 8 juli is in het Algemeen Handelsblad/N.R.C. een nieuwe Wipperoen van start gegaan. Titel: 'Wipperoen en het vergeten geheim'.

(K. d. B.)

Schrompelstrips

Van de illustrator Geert A. F. M. Setola kregen wij een stripboekje met schrompel strips toegezonden, met het vriendelijke verzoek er iets over te schrijven. In dit geval zullen we graag gevolg geven aan dit verzoek omdat de strips beslist het vermelden waard zijn. Geert Setola schrijft dat de eerste strips van zijn hand ontstaan zijn naar aanle iding van het ontwerp voor een geboortekaartje. Van het volgens hem uiterst lullige personage-tje dat zo ontstaan is, heeft Setola gebruik gemaakt om een groot aantal één pagina-situaties te tekenen waarmee hij in 1968 een tentoonstelling heeft gehouden in Brugge, België. Een aantal van deze zogenaamde schrompelstrips heeft hij in een boekje verwerkt, in twee kleuren, dat diende ter promotie van drukkerij Rosbeek te Hoensbroek. Eén van deze stripjes is in het maart-nummer van het maandblad 'Avenue' verschenen. We moeten de tekenaar gelijk geven, het schematisch en zeer simpel getekende figuurtje is inderdaad een uiterst lullig personage-tje, (maar dat is Charlie Brown natuurlijk in principe ook, waarmee we natuurlijk niet willen zeggen dat Setola met Schulz te vergelijken is). De plots van de situaties, waarin het figuurtje terecht komt, zijn zonder meer goed. Alleen de vrij achteloze en daardoor soms onduidelijke lettertekening ergerde ons een beetje We laten u hierbij zo'n schrompelstrip zien. Als de tekeningen die Setola thuis heeft liggen even goed zijn als die in het 'promotie'-boekje staan is een uitgave daarvan zonder enige twijfel gerechtvaardigd.

(A. V./K. d. B.)

Catrinus Tas

Op 27 juni van dit jaar overleed de Amsterdamse tekenaar Catrinus Tas. In de 'cartoon treasure' die in 1955 in NewYork verscheen stonden reeds cartoons van hem. Bij de Arbeiderspers verscheen zijn boekje Aardig zijn voor beesten. Terecht stelt Theo Ramaker in Het Parool dat Catrinus zijn natuurtalent niet ongebruikt heeft gelaten.

(A. V.)

Wedstrijd

Groot nieuws: Uitgeverij Lombard heeft de "Grote Prijs van Lombard" ingesteld. De wedstrijd is internationaal en bestemd voor amateurtekenaars en scenarioschrijvers van 15 tot 30 jaar.
(Wij vragen ons af waarom deze leeftijdsgrens is getrokken, want er zijn ongetwijfeld zeer goede amateurtekenaars en scenarioschrijvers van boven de 30 jaar).
De deelnemers moeten een volledig verhaal van acht pagina's (tekst en tekening, maar ongekleurd) insturen. Alleen de eerste twee pagina's moeten (de rest mag) volledig afgestemd zijn op het gebruikelijke formaat van het weekblad Kuifje (Tintin), dat wil zeggen, in ieder geval op een schaal die op 18 x 24 cm kan worden teruggebracht. De rest van het verhaal kan in een overzichtelijke vorm gestuurd worden. Het basisthema wordt bekend gemaakt bij de aanvang van de wedstrijd (aug. 1971). De eerste prijs bedraagt ongeveer ƒ 3500, - terwijl er in het totaal een bedrag van ongeveer ƒ 6400, aan prijzen te verdelen is. De jury, waarschijnlijk onder voorzitterschap van Hergé zelf, zal bestaan uit tekenaars van verscheidene kranten, scenarioschrijvers, een vertegenwoordiger van clubs die de strip promoten en belgische journalisten van radio en T. V. De jury zal zijn beslissing nemen tijdens de tentoonstelling 'Kuifje presenteert de wereld van de strip' die in oktober in Brussel gehouden zal worden. De prijs zal toegekend worden bij de sluiting van deze tentoonstelling. In Frankrijk heeft het blad 'Pilote' dit jaar ook zo'n wedstrijd georganiseerd. De beurt is nu aan Nederland. (A. V.)

Ambrosius

Het verhaal over professor Ambrosius, geheten 'Het geheim van de telefoon' is in Pep nogal abrupt geeindigd, wat natuurlijk erg jammer is, want het begin zag er veelbelovend uit. De vraag is nu natuurlijk, hadden L. Hartog van Banda en Gideon Brugman deze plot van te voren op gezet of zagen ze er doodgewoon na drie nummers (nr. 26 t/m 28) geen gat meer in. Als het laatste het geval zou zijn, wat we overigens niet hopen, dan ziet de toekomst er voor prof. Ambrosius en ons somber uit. We weten inmiddels dat onze professor terug zal keren, maar we blijven hopen dat het niet weer zo'n korte aflevering zal worden.

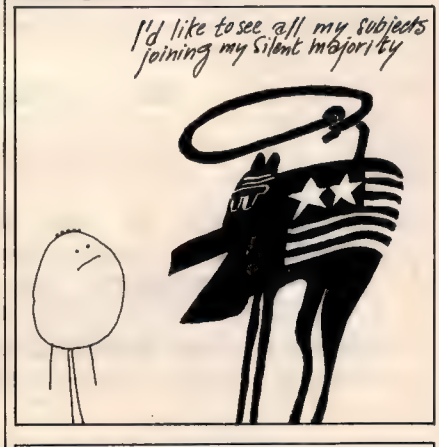

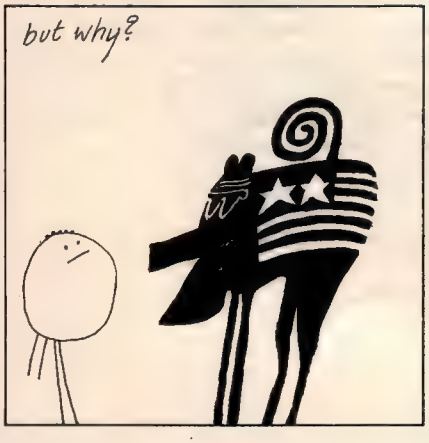

OUDE NUMMERS

Vooruitlopend op een binnenkort te verschijnen alfabetische index van alle verschenen 'STRIPSCHRIFT'en publiceren wij hierbij een overzicht van de herdrukken en belangrijkste artikelen die in STRIPSCHRIFT hebben gestaan sinds september 1969:

8/9: TOM POES EN HET MONSTER VAN DE HOLLE WEG; Willy Vandersteen-story; Bommelbibliografie;

10: DE TERUGKEER VAN ARAM; eigen vorm van Peanuts; interview met Aram-tekenaar Piet Wijn; vlaamse striptekenaars;

11: KRAAIENHOVE - het eerste verhaal; Pogo; Piet de Smeerpoets; Kraaienhove of de overwinning op de wetenschap; de wereld van Oerm;

12: KONING HOLLEWIJN EN DE MENSENHATER; Kuifje 40 jaar reporter; Hollewijn behoeft geen krans; Pogo;

13: RIKKI EN WISKE IN CHOCOWAKIJE; Willy Vandersteen en de Bond voor Kroostrijke Gezinnen; Stripschrift-enquête;

14: TEKKO TAKS EN HET WERELDVOEDSELPROBLEEM; strips leren maken; interview met Tekko Taks-tekenaar Henk Kabos; Prikkebeen als prikkellectuur; Pogo;

15: PANDA EN DE MEESTER-RIOLIST; een nederlands Cartoonists Society?; stem uit het verleden (Bruintje Beer); Panda of de overwinning van het burgerlijk fatsoen; Pogo;

16: SECRET AGENT X9 - HET MASKER; uitslag Stripschrift-enquête; interview met Dick Matena; Alex Raymond, grootmeester van de amerikaanse strip; de strip in de undergroundpers;

17: SJORS VAN DE REBELLENCLUB; tekenfilms; geschiedenis van Sjors; interview met Theo van den Boogaerd;

18: BRUINTJE BEER VERDWAALD; BRUINTJE BEER DOET KERSTINKOPEN; het illegaal uitgeven van stripverhalen; Bruintje Beer 50 jaar; de produktie van tekenfilms bij Walt Disney;

19: PAULUS DE BOSKABOUTER; strips in de bibliotheek; Morrie Turner's zwarte humor; de lotgevallen van een boskabouter; interview met Johnn Bakker; strip uit de Kabouterkrant;

20: PRINS VALIANT - AANVAL OP DE NEVELEILANDEN; interview met Valiant-tekenaar Harold Foster; interview met Thé Tjong King;

21: MICKEY MOUSE - MIKKIE IN AFRIKA; Mickey Mouse 40 jaar; Dick Matena's reactie op 'strips leren maken';

22: ROBBEDOES EN KWABBERNOOT; André Franquin, tekenaar van oa Robbedoes;

23: KAPPIE EN DE GEHEIMZINNIGE LADING; strip en voorlichting; interview met Kees Kousemaker / bespreking 'Strip voor Strip'; interview met Lo Hartog van Banda; Kappie of de ontmaskering van het onbenul;

24: RENDEZ-VOUS IN JAMAICA - KAPITEIN ROB; levensbeschrijving Pieter Kühn en Kapitein Rob;

25/26: ERIC (DE NOORMAN) EN DE DODENRIDDERS; TARZAN VAN DE APEN; Hans Kresse en Eric de Noorman; Eric de Noorman, fictie of historische werkelijkheid?; Stripschrift-enquête; interview met Jan Kruis;

27/28: AMERIKAANSE EN NEDERLANDSE UNDERGROUNDSTRIPS; achtergrondinformatie over undergroundstrips; nederlandse strip 50 jaar; interview met Jan Steeman; eerste indruk Stripschrift-enquête;

29/30: DE CHEF - VOORLOPER VAN DICK BOS; interview met Alfred Mazure, tekenaar van Dick Bos; Alfred Mazure van schoolbank tot tructafel; Dick Bos en het tijdsbeeld; Dick-Bos-bibliografie; buitenlandse strip in nederlandse kranten; 3e dag van het beeldverhaal; interview met Martin Lodewijk; uitslag Stripschrift-enquête; René Goscinny.

Nog verkrijgbaar zijn de nrs 8/9 tot en met 24 (behalve 21) à *f* 2,25 per stuk en nr 27/28 à *f* 3,25.
Giro 15412 t.n.v. Levisson MPS, Rijswijk (ZH).

nieuws

Te beginnen met dit nummer van Stripschrift zullen Nieuws en Leuterlussies verzorgd worden door een speciale nieuwsredaktie bestaande uit:
Kees de Bree (K.d.B.)-eindredakteur, Frans Netscher (F.N.) en Arthur Verdellen (A.V.).
Om de nieuwsgaring zo goed mogelijk te kunnen verrichten verzoeken wij een ieder die in strips geinteresseerd is, op wat voor wijze dan ook, om al het nieuws over strips of stripaktiviteiten, op te sturen of door te bellen naar ons redaktieadres:
A. Verdellen, Bilderdijkkade 96, kamer 82, Amsterdam, tel: 387989. Zijn (of haar) nieuwtje wordt dan opgenomen met vermelding van de naam van de inzender (-ster).

Dick Bos

Van de heer Koch, directeur van de Arbeiderspers, vernamen wij dat de herdruk van Dick Bos waarschijnlijk in het najaar zal verschijnen. De bedoeling is dat de reeks volledig wordt herdrukt, tenzij de belangstelling onvoldoende zou zijn. De heer Koch denkt dat de verkoop van 5 à 10.000 stuks per deel voldoende is om de serie te kunnen voortzetten. De herdruk zal verschijnen in paperbackformaat en waarschijnlijk 4 à 5 verhalen bevatten, die integraal weergegeven zullen worden en waarvan de plaatjes vergroot gedrukt worden.

(A.V.)

Professor Pi

Het is al weer enkele jaren geleden dat de gagstrip 'Professor Pi' van tekenaar Bob van den Born (min of meer de opvolger van Simpelman' van Wim van Wieringen), in ons land dagelijks in verscheidene kranten stond.
Kees Kousemaker, eigenaar van stripantikwariaat 'Lambiek', heeft zich onlangs door enige duizenden dagafleveringen Professor Pi heengewerkt en heeft uit deze overvloed 200 afleveringen gepikt die naar zijn mening de beste zijn. Samen met Arcanum zal Kees Kousemaker deze 200 stuks komend najaar gaan uitgeven. Kousemaker vertelde dat er zowel voorbeelden te vinden zullen zijn waarbij Pi in de handeling is betrokken, als voorbeelden waarbij Pi 'aan de kant staat'. "Het moet in ieder geval mogelijk zijn om de prijs van het boekje beneden de ƒ 6.50 te houden', aldus Kees Kousemaker.
Een feestelijk gebeuren in huize Lambiek, Kerkstraat 104 te Amsterdam zal de verschijning van het boekje luister bijzetten.

(K.d.B.)

Kick Wilstra

Bij de presentatie van het Dick bos-nummer van 'Stripschrift' vroegen enkele stripliefhebbers waar de herdrukken van Kick-Wilstra bleven. Amsterdam-Centraal noteerde hun wens zodat deze ook onder ogen kwam van Henk Schuurmans van de Larense uitgeverij Skarabee. Naar aanleiding van dit bericht heeft Schuurmans direkt kontakt gelegd met Henk Sprengers, de maker van de strip 'Kick Wilstra de Wondermidvoor'. Er is afgesproken dat Skarabee volgend voorjaar met twee paperbacks op de markt komt, die waarschijnlijk elk drie stripverhalen van Kick Wilstra zullen bevatten (totale oeuvre 18 verhalen). Dit zal gebeuren op de originele grootte en op dezelfde manier als Kapitein Rob wordt uitgegeven. Schuurmans vertelt: "Eigenlijk waren we al langer een heruitgave van Wilstra van plan, maar door die opmerking

ENIGE TYD GOLFDE DE STRYD ZO HEEN EN WEER, EN HET LIEP AL TEGEN HALF-TIME, TOEN KICK HOOG OPSPRINGEND EEN FRAAIE VOORZET KON BENUTTEN. DE BAL VERDWEEN IN HET DOEL VAN CORRODI. 3-2 !

in Het Parool hebben we er weer aan gedacht".
Kick Wilstra, (een samenvoeging van de namen van de beroemde voetballers Kick Smit, Faas Wilkes en Abe Lenstra), verscheen in de jaren 1955 t/m 1960 reeds in een serie van 18 boekjes bij uitgeverij Het Parool/n.v. De Nieuwe Pers.
We vragen ons alleen nog af wat Toon Derkx kan hebben bedoeld toen hij op 28 februari van dit jaar in het dagblad 'De Stem' schreef dat Kick Wilstra door allerlei moeilijkheden met de archieven niet aan een wedergeboorte is toegekomen.

(K.d.B.)

Suske en Wiske

In een razend tempo volgen de 'nieuwe' Suske en Wiske verhalen elkaar op. Nauwelijks zijn we bekomen van de zes Suske en Wiske verhalen nr. 111 t/m 116 (erge goede trouwens) of drie nieuwe deeltjes liggen al op de toonbank naar ons te lonken. Het betreft hier deel 117, De toornige tjiftjaf, een niet eerder in boekvorm verschenen verhaal; deel 118, De gouden cirkel, een reeds eerder verschenen verhaal in de rode reeks, tweekleurendruk, Vlaamse uitgave nr. 39 en Nederlandse uitgave nr. 28; deel 119, Het sprekende testament, eerder verschenen in de rode reeks, ongekleurd, Vlaamse uitgave nr. 32 en Nederlandse uitgave nr. 21, ook in tweekleurendruk verschenen als nr. 32.
Na deel 119 zal de eerstvolgende herdruk in vier kleuren zijn: deel 120, De geverniste Zeerovers, eerder nr. 33 en Nederlandse uitgave nr. 22, ook verschenen in tweekleurendruk nr. 33.
Deel 121 zal een herdruk worden van De duistere diamant, eerder in rode reeks, ongekleurd, Vlaamse uitgave nr. 34 en Nederlandse uitgave nr. 23, ook in tweekleurendruk nr. 34. Prijs ƒ 3,40.

(K.d.B.)

Asterix

Verschenen bij de Geillustreerde Pers te Amsterdam Asterix en het ijzeren schild (oorspronkelijke titel, Le bouclier Arverne). Prijs ƒ 2,45.
Door het verschijnen van deze elfde in het Nederlands vertaalde Asterix in boekvorm hebben we nog maar een achterstand van 5 deeltjes op de franstalige Asterix boeken. Deze resterende verhalen zijn voor het grootste gedeelte al in het Nederlands vertaald en in weekafleveringen verschenen in het striptijdschrift 'Pep'. Volledig verschenen zijn al: Asterix en de Olympische Spelen (Astérix aux jeux olympiques) van 8 juni 1968 (nr.23) t/m 16 november 1968 (nr.46).
Asterix en de koperen ketel (Astérix et le chaudron) van 3 januari 1970 (nr. 1) t/m 30 mei 1970 (nr. 22).
Asterix in Hispania (Astérix en Hispanie) van 6 juni 1970 (nr. 23) t/m 31 oktober 1970 (nr. 44) Asterix en de intrigant (Astérix et la zizanie) van 14 november 1970 (nr. 46) t/m 19 april 1971 (nr. 15). Het verhaal Asterix en de Helvetiers (Astérix chez les Helvètes) is begonnen in Pep van 10/16 april 1971 (nr. 16) en loopt door tot op heden. Een klein rekensommetje leert ons dat we bij het verschijnen van dit Stripschrift nog ongeveer 3 à 4 'Pep'-afleveringen Asterix tegoed hebben voordat we, voor een poos althans, deze stripfiguur zullen moeten missen. In Frankrijk is er nl. na het verhaal Astérix chez les Helvètes nog geen nieuw album verschenen. In dit land loopt op het ogenblik wel het verhaal 'Le domaine des dieux', maar zolang dit nog niet in boekvorm verschenen is, zal de Nederlandse vertaling wel even op zich laten wachten.

(K.d.B.)

Robbedoes

Het welbekende weekblad Robbedoes heeft in verband met de vakantieperiode voor één keer haar naam gewijzigd en verscheen op 24 juni 1971 onder de naam 'Smurfdoes', met daarin behalve de gewone verhalen een schat van inside-information over het kleine wereldje der Smurfen. We vinden in dit nummer bv. een spoedcursus Smurfs, het volkslied der Smurfen en een praktische oefening in Smurfse korrespondentie. Ook zit in deze uitgave een prachtige affiche die uitklapbaar is en dan een afmeting heeft die vier maal zo groot is als het formaat van het Robbedoesnummer Op de affiche staat een standbeeld (vol met smurfen) afgebeeld, met op het voetstuk de opdracht: 'Aan de Smurfen vanwege de dankbare Smurfen'. De prijs van dit speciale nummer bedraagt ƒ 0,90. Er zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar via Uitgeverij J. Dupuis, Industriestraat 13, Sittard.

(A.V.)

De bezige Bommel

Aangezien het er toch wel dik in zat dat er binnenkort weer een nieuwe Bommel paperback op de markt zou komen,hebben we even de Bezige Bij gebeld.
Inderdaad zal er in september een nieuwe Bommel van de persen rollen. Het boek dat de titel Parbleu heeft meegekregen, zal de volgende drie verhalen bevatten.
1. Het nieuwe denken (verhaal 114; afl. 5689 t/m 5746; 2. 'De maanblaffers' (verhaal 118; afl. 5970 t/m 6032); 3. 'De bevrijding van Sollidee' (verhaal 123; afl. 6297 t/m 6370.
In het voorjaar van 1972 zal daarna de volgende Bommel Paperback verschijnen met de titel: Praw derhemeldonder weder. Over de verhalen die hierin zullen verschijnen is nog niets bekend.

(A.V.)

Hollewijn

Nu de strip 'Koning Hollewijn' zijn laatste adem heeft uitgeblazen is Marten Toonder druk doende om de beste gedeelten uit de lange Hollewijn-strip (5266 dagafleverin-

nieuws

gen) te halen om die in een serie boekjes te bundelen. Wanneer en door welke uitgeverij de boekjes uitgegeven zullen worden is nog niet bekend.

(K.d.B.)

Aram

Er is sprake van dat de strip Aram van Piet Wijn heel misschien herdrukt gaat worden. De onderhandelingen hierover zijn echter nog in zo'n pril stadium dat de belanghebbende partijen er liever nog niets over los willen laten. Hopelijk kunnen we u in het volgende Stripschrift meer vertellen.

(A.V.)

Stripboek

Stripkenners R. Geel en R.H. Fuchs zijn hard bezig met het schrijven van een boek over strips. De datum van verschijning staat nog niet vast. Rudolf Geel vertelde ons, dat hij er bij zijn uitgever op aan zou dringen Stripschapleden korting te geven op het boekje.

(K.d.B.)

Volledige index Kuifje weekblad

Pas uitgekomen: volledige index van het weekblad Kuifje van 1946 t/m 1970 in luxe editie.
Dit 65-pagina's tellende werk bevat tevens een chronologie van de belangrijkste tekenaars, een register op de index, een lijst van alle albums en een aantal artikelen van o.a. Danny de Laet en Cees Aarts.
Te bestellen bij:
Nico Noordermeer, Vrolikstraat 501, Amsterdam; girorekening 494637.
De oplage is zeer beperkt en de prijs is ƒ 7, --.
In de volgende Stripschrift komen we hier nog uitgebreid op terug.

'Anatomie eines Massenmediums'

Bij de duitse uitgeverij Heinz Moos Verlag, München, is onlangs een lijvig boekwerk verschenen onder de titel 'Comics' met als ondertitel 'Anatomie eines Massenmediums'.
Naar alle waarschijnlijkheid zal dit boek binnenkort op de Nederlandse markt worden gebracht door Bruna N.V. Een uitvoeriger bespreking van dit boek vindt u in het volgende nummer van Stripschrift.

(A.V.)

Bruintje Beer

Ondanks de sombere geluiden in Stripschrift 29/30 over de steeds langer wordende perioden tussen de Bruintje Beer-herdrukken, is kort na de elfde nu de twaalfde Bruintje Beer-herdruk verschenen. Het boekje bevat 3 verhalen die in 1940 in het 22e deeltje zijn verschenen, nl.:
1. Bruintje Beer op reis tegen wil en dank.
2. Bruintje Beer met Tommy op avontuur.
3. Bruintje Beer toont zich een held.
Prijs van het werkje ƒ 3, 50.
De druk is helaas jammerlijk slecht. Sommige plaatjes zijn praktisch zonder enige nuance. Enigszins vergelijkbaar met slechte fotocopieën, licht en grijs. Ongeveer gelijktijdig met het verschijnen van de twaalfde Bruintje Beer-herdruk kwam het Algemeen Handelsblad met een speciale aanbieding. De Bruintje Beer-omnibus (116 pagina's in kleur), winkelprijs ƒ 6, 95 is in combinatie met verschillende Bruintje Beer-deeltjes goedkoper te verkrijgen. Jammer genoeg zijn de combinaties door het Handelsblad al voor ons vastgesteld, zodat we geen vrije keuze hebben en het ons terstond duidelijk wordt van welke deeltjes er het grootste overschot is. De combinaties zijn: Omnibus samen met deel 2 en 4 of Omnibus samen met deel 7 en 8 of Omnibus samen met deel 9 en 10. Elk van deze combinaties van drie uitgaven is tegen de speciale prijs van ƒ 10, - (normale prijs ƒ 13, 95) te verkrijgen na overschrijving van het verschuldigde bedrag op postgiro 432400 of gemeentegiro Amsterdam H-26600 t.n.v. Algemeen Handelsblad N.V., Amsterdam. U ontvangt de boekjes dan franco thuis.

(K.d.B.)

Tante Leny

Kort geleden verscheen Tante Leny nr. 4, voor de eerste maal gestoken in een vierkleurenomslag. Een nummer met hoogtepunten en dieptepunten, maar als geheel aardig. Voor de liefhebbers! Prijs van een los nummer is ƒ 1, 50. Een abonnement voor zeven nummer kost ƒ 9, 50(wel even schrijven met welk je wilt beginnen). Te verkrijgen via giro 1503641 t.n.v. Evert Geradts, Den Haag.

Homegrown funnies van de sublieme amerikaanse striptekenaar Robert Crumb, verschenen bij Tante Leny. Te bestellen via giro 1503641 t.n.v. Evert Geradts. Prijs ƒ 2, -. Voor de abonnees van Tante Leny ƒ 1.50.

(K.d.B.)

Modern Papier

De stripkrant 'Modern Papier' nummer 4 is uit, ditmaal in een omslag van een beter soort papier. Slechte en bovendien niet ter zake doende foto's van blote juffrouwen komen in dit nummer gelukkig niet meer voor. Beslist geen topper al is Modern Papier op de goede weg. Prijs slechts ƒ 1, -. Abonnement ƒ 6, - voor een half jaar of ƒ 10, - voor een heel jaar. Te storten op giro 2255059 t.n.v. Joost Swarte, Euterpestraat 47, Eindhoven.

(K.d.B.)

De verspreiding van Modern Papier en Tante Leny is in handen van Bill Daley, Postbus 634, Amsterdam.

Bij aankoop van 'Gung-Ho' All American Comics à ƒ 9, 50 of 'Home Made Comics' à ƒ 9, 50, gratis nr. 1 of nr. 2 van Modern Papier. Bestellen bij het bovenstaande adres van Joost Swarte met de vermelding: Zwiffels-Winkel.

(K.d.B.)

Charlie Brown c.s.

De 'Happiness books' van Charlie Brown c.s. die genoemd worden op de laatste blz. van het grote boek A boy named Charlie Brown (verschenen naar aanleiding van de gelijknamige film), zijn nu ook in Nederland te koop. Bij Metz & Co. in de Leidsestraat 34, te Amsterdam zagen we een aantal deeltjes liggen. De titels zijn: 1. Home is on the top of a doghouse; 2. Security is a thumb and a blanket; 3. I need all the friends I can get; 4. Suppertime; 5. Happiness is a sad song; 6. Happiness is a warm Puppy.
De vierkante boekjes (± 15 x 15 cm) hebben een harde kaft en bestaan uit 30 blz. Elke bladzijde heeft een andere kleur en op elke linker bladzijde staat de tekst, terwijl we op de rechterbladzijde de afbeelding vinden. Prijs bij Metz ƒ 8, 95, maar we zagen er enkele bij de IIa boekwinkels liggen voor de concurrerende prijs van ƒ 7, 25.

We vonden bij Metz ook nog twee Peanuts kookboeken: 1. Lunch Bag Cook Book; 2. Peanuts Cook Book. Op de linkerbladzijde een echt recept en op de rechterbladzijde vier plaatjes. Kosten eveneens ƒ 8, 95. Verder vonden we nog twee boekjes over de Peanuts die de helft van het formaat van bovengenoemde boekjes hadden, nl.:
1. For a nickel I can cure anything; 2. Winning may not be everything, but losing isn't anything.
Deze werkjes bevatten slechts 20 pagina's en kosten ƒ 6, 95. Erg mooie uitgaven maar wel prijzig. Uitgegeven door: Determined Production Inc., P.O. Box 2150, San Francisco 26, California 94126, U.S.A.

(A.V.)

Suske en Wiske

Vandersteen heeft toestemming gegeven het laatste nog nooit in boekvorm verschenen Suske en Wiske verhaal te laten herdrukken. Het betreft het verhaal dat in de jaren vijftig in het Belgische blad van de 'Bond voor Kroostrijke gezinnen' is verschenen onder de titel "Het vliegend hart". Lambiek in Amsterdam had indertijd de originele prenten van dit verhaal in zijn winkel. Het zal in grote oplage voor een laag prijsje uitgegeven worden door Cees Coenders, de drijvende kracht achter 'CISO' een actief werkverbandje van een aantal zuidnederlandse strippers. Eind van dit jaar zal het in de winkel liggen.

(Ton Koningcks)

sf-nieuws

FANZINE-RECENSIE

Deze voor Holland-SF nieuwe rubriek is het resultaat van een langlopende belofte aan een aantal nederlandse fans om wat meer aandacht aan SF in het buitenland en fandom in het buitenland te besteden.

Hier is dan het eerste fanzine in de reeks, Riverside Quaterly.

Het is een boekje, van 20 bij 15 cm (ca.) dat een dikke honderd pagina's telt. Het komt vier keer per jaar uit en hoewel het daardoor noodgedwongen altijd ietwat achter het laatste nieuws aanloopt, vergoedt het niveau van de artikelen, verhalen, gedichten en bibliografieën ruimschoots dit kleine manko.

Onder de medewerkers aan het hier getoonde nummer bevindt zich bijvoorbeeld de illustere Sam Moskowitz die zijn onvermijdelijke maar interessante herinneringen ophaalt. Illustraties komen er ook in voor, soms goed soms slecht, en in dit nummer zijn enkele pagina's gewijd aan Krazy Kat, een geliefd stripfiguur in Amerika en daarbuiten.

Verder neemt RQ brieven op van lezers en boekrecensies.

Voor iemand die nog weinig contact heeft gehad met buitenlandse fans zal RQ in het begin wat zwaar zijn om door te werken, omdat aan zoveel personen en vooral affaires tussen schrijvers wordt gerefereerd die in Nederland onbekend zijn. Maar RQ is beslist een goed medium om het overzeese fandom te leren kennen.

Prijs 60 dollarcent per los nummer, twee dollar jaarabonnement.

Redactie-adres: Leland Sapiro, 40 University Sta, Regina, Canada.

BOEKRECENSIES

In Holland-SF nr. 3 noemden we op het nippertje "Hels Kwartet" dat bij Luitingh was uitgekomen. Deze cyclus van vier verhalen door Murray Leinster (oorspr. titel The Planet Explorer) wordt ingeleid met de trotse bemerking dat het viertal tezamen een Hugo gewonnen heeft, in welk jaar staat er niet bij. Nu is het zo, dat, voorzover ik heb kunnen nagaan, alleen het derde verhaal De Strijdgroep (Exploration Team) de Hugo in de wacht sleepte en m.i. terecht. Van de andere drie verhalen kan ik het me nauwelijks voorstellen. Vooral in het eerste en tweede hinkelt het verhaal met rukken vooruit en de verbindende tekstjes op de wijze van "ze leefden nog lang en gelukkig" zijn werkelijk afschuwelijk. Zelfs bij het laatste verhaal berooft Leinster de lezer nog van gelukkig worden door identificatie met de hoofdpersoon, door op te merken dat deze ondanks zijn bijzonder belangrijke reddingswerk, toch wel niet populair zal worden bij de bevolking. Er zijn inderdaad schrijvers die een dergelijk einde behappen kunnen. Leinster niet. De houding tegenover vrouwen is beslist niet om over naar huis te schrijven. Wat vindt u nou van een vrouw die knus-kneuterig opmerkt dat ze die man fijn een idee heeft laten krijgen en hem dan nog laat denken dat het van hemzelf is? En een kreet als "Denkt u eraan dat hier een dame bij is" is toch ook niet te verteren. De verhalen zelf hebben, behalve nr. 3 niet veel om het lijf. Leinster goochelt met wetenschappelijke toestanden die de gemiddelde lezer beslist niet kan volgen en hierdoor ontzegt hij de lezer het genoegen zelf de "clou" op te sporen en de oplossing te voorzien. Als Kwartet is Hels Kwartet beslist niet aan te raden. Voor volledigheidsmaniakken wel natuurlijk, en voor hen die "Exploration Team" nog niet kennen. Verder... niet doen!!

"Starshine" van Theodore Sturgeon, Gorgi Books, nr. 0552 08662 2.

Hoewel dit boek in 1968 al verscheen, kende ik maar één van de 6 verhalen. (Geen maatstaf, dat geef ik toe).

Inhoud: Derm Fool - kunstig verhaaltje over taxidermist die door een slangenbeet om de 24 uur zijn huid verliest.

The Haunt - niet zo opwindend, wel tikje griezelig verhaal over meisje dat nergens bang voor is in spookhuis met kunstmatige spoken.

Artnan Process - Kostelijk verstoppertje spelen tussen Aardmensen en Marsmannetjes die high worden van coca-cola.

The World Well Lost - Poetische geschiedenis over een liefde die "anders" is.

The Pod and the Barrier - Handvol technici die door een superbarrière heen moet breken, met inventieve draai achter in het verhaal, waarmee een nieuwe visie wordt gegeven op de macht van het geloof.

How to kill Aunty - geen SF, maar toch in zijn soort plezierig verhaal over tyrannieke tante en dikke domme neef, met macabere afloop.

Wat het aanschaffen van dit werkje betreft - ik zou het maar doen.

HOLLAND-SF MEDEDELINGEN

De Moonrock-Expres, de tentoonstellingstrein genoemd naar de o.a. getoonde maansteen, zal zoals in Holland-SF nr. 3 werd aangekondigd binnenkort in Nederland gaan rijden. Deze ruimte-expositie, georganiseerd door de stichting Wetenschappelijke en Educatieve tentoonstellingen, is in eerste instantie opgezet om scholieren een goede indruk te geven van de Amerikaanse ruimteprestaties. Het bezoek is echter niet uitsluitend beperkt tot scholieren. Andere groepen en ook niet-groepen (enkelvoudige personen dus) zijn eveneens van harte welkom.

Een aardige bijkomstigheid is dat met het toegangsbiljet een wedstrijdformulier voor een opstelwedstrijd aan de jeugdige deelnemers wordt uitgereikt. Deze wedstrijd, opgezet in samenwerking met het jeugdblad Pep, levert de winnaar een reis naar Houston/Cape Kennedy op, met een begeleider. Dus SF-vaders, sleep uw jongens (en meisjes, natúúrlijk) hierheen, misschien staat u straks persoonlijk een Apollo-raket uit te wuiven.

Een lijst van de stations waarop de trein in Nederland geparkeerd zal staan wordt u met plezier toegezonden als u even een kaartje schrijft naar F. Banning, Hoofd Educatieve Projecten, Wakkerstraat 9, Amsterdam, die u ook alle verdere inlichtingen geven kan.

De op SFANCON-II te Antwerpen uitgereikte Sfan-Awards, diploma's en prijzen zijn naar de volgende personen gegaan:

Sfan-Awards

Riemer Reinsma, voor zijn werk 'Van Hoop naar Waarschuwing'

André Leborgne, voor zijn fanzine Ran-Tan-Plan.

Thé Tjong Khing, voor zijn SF-strip "Arman en Ilva".

Hubert Lampo, voor zijn vertaling van "Malpertuis" (van Jean Ray).

Uitgeverij Maraboe, voor hun werk op SF-gebied.

Een diploma ontvingen:

Frank-Ivo VanDamme (die ze zelf ontworpen had)

Donald Wolheim, Guest of Honour

Jan Jansen, Guest of Honour.

In de door Sfan georganiseerde Korteverhalen-wedstrijd dongen tenslotte 16 verhalen om de prijzen, die als volgt terecht kwamen:

1e prijs: Robert Smets

2e prijs: Manuel van Loggem

3e prijs: Eddy Bertin/Frank Visser

In afwijking van de plannen werd aan Marijke van Bokhoven een 4e prijs uitgereikt, omdat haar verhaal een buitengewoon sterke indruk had gemaakt op de jury.

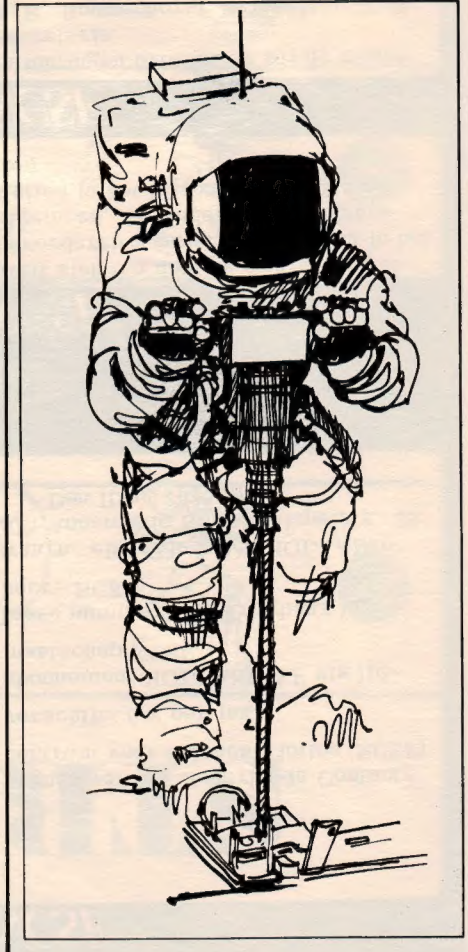

HOLLAND SF

jaargang V, nummer 4 augustus 1971

het stripschap

De geschiedenis van Het Stripschap (die wij hier in vogelvlucht behandelen) gaat terug tot 15 september 1967. Op die datum namen een aantal in strips geïnteresseerden het initiatief een Nederlands centrum voor belangstellenden in strips op te richten onder de relativerende naam Het Stripschap.
Op 11 oktober 1967 vond in de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam de officiële oprichting plaats en werden meer dan 60 aanwezigen ter plekke lid. Besloten werd onder meer een eigen blad uit te geven, dat Stripschrift zou gaan heten. Het Nulde nummer verscheen in december 1967 en telde 20 gestencilde pagina's.
Op 6 april 1968 werd in Amsterdam de eerste 'Dag van het Beeldverhaal' gehouden onder de naam Strip '68. Het programma omvatte onder meer de eerste landelijke ruilbeurs, een ledenvergadering, een bezoek per rondvaartboot aan de striptentoonstelling 'Allemaal Beeldverhaal', toekenning van het erelidmaatschap aan Marten Toonder, een strip-in (discussie-forum) en 's avonds een voorstelling van verfilmde stripverhalen.
Op 30 september werden de statuten van Het Stripschap koninklijk goedgekeurd. In oktober daaropvolgend werd in Utrecht de tweede landelijke ruilbeurs gehouden.
Vooraf aan de derde landelijke ruilbeurs in april 1969 in Den Haag ging de eerste Nederlandse stripveiling, een bijzondere gebeurtenis die in ruime mate de aandacht trok van pers en radio.
In Zwolle vond Strip '70, tweede Dag van het Beeldverhaal plaats, op 25 oktober 1969. Programmapunten waren onder meer: een vierde landelijke ruilbeurs, een ledenvergadering, een ontvangst op het stadhuis, een strip-in en 's avonds een strip filmvertoning.
Een erelidmaatschap werd toegekend aan de Vlaamse striptekenaar Willy Vandersteen.
Een tweede succesvolle stripveiling (met vijfde landelijke ruilbeurs) vond plaats in mei 1970 in het Centraal Station te Amsterdam, de zesde landelijke ruilbeurs in november daaropvolgend in de Technische Hogeschool van Eindhoven.
Sedert 27 november 1970 is Het Stripschap aangesloten bij de International Comics Organisations ICON, die tot doel heeft het op internationaal niveau bevorderen van de strip in al zijn gedaanten.
Op 17 april 1971 werd in Amsterdam de derde Dag van het Beeldverhaal, Strip '71, door kamerlid H. J. L. Vonhoff geopend. Voor het eerst gaven daar stripuitgevers en handelaren op een permanente stripmarkt acte de présence. Verder konden de bezoekers ruilen en kopen op de zevende landelijke ruilbeurs en de derde stripveiling. Andere elementen in deze dag: een psychologisch experiment op stripgebied, een strip-in, een striptentoonstelling in het Persmuseum en een ledenvergadering waarbij René Goscinny het erelidmaatschap werd toegekend. Een strip filmavond sloot deze dag af.
Op 6 januari 1971 startte het documentatiecentrum, dat Het Stripschap in samenwerking met de Amsterdamse Universiteitsbibliotheek oprichtte, zijn omvangrijke werkzaamheden.
Intussen had zich een metamorfose voltrokken aan Stripschrift zoals u zelf kunt zien. Begonnen als gestencild en onregelmatig verschijnend blaadje, komt Stripschrift sedert september 1969 als enig Nederlands 'vakblad' voor in strips geïnteresseerden iedere maand (sinds januari 1971 voorlopig iedere twee maanden) uit met een volledig niet eerder gebundeld en meestentijds Nederlands stripverhaal. De voortdurende groei van het abonnementental mag dan bewijzen dat Stripschrift in een behoefte voorziet, het abonnee-bestand is nog steeds net niet groot genoeg om de toekomst zonder zorgen tegemoet te zien. Bent u nog geen abonnee, wordt het dan vandaag nog.
Zodat u kunt zeggen: 'Ik heb meegeholpen ervoor te zorgen dat Stripschrift wordt vervolgd!

NCSF

orgaan van het Nederlands Contactcentrum voor Science Fiction (NCSF)

verschijnt 6 x per jaar

abonnement HOLLAND-SF via lidmaatschap NCSF

losse nummers verkrijgbaar bij secr. NCSF

waarn. eindredactrice HOLLAND-SF: Annemarie Kindt, Mispelstr. 29, Den Haag 2025

NCSF

stelt zich ten doel de waardering te bevorderen voor science fiction in het algemeen, en Nederlandse science fiction in het bijzonder (art. 2 statuten)

NCSF

inlichtingen over NCSF bij de waarn. secretaris:
A. B. Rouwenhorst, Bergselaan 40 B, Rotterdam 11

NCSF

lidmaatschap NCSF (incl. abonnement HOLLAND-SF):
contributie ƒ 10, - per kalenderjaar
nieuwe leden ƒ 2, 50 inschrijfgeld

postgiro: 737451 t.n.v. NCSF, Hilversum

NCSF

STRIPPARADE

ASTERIX
Uderzo
Goscinny

DE MACARONI'S
Attanasio
Dick Matena

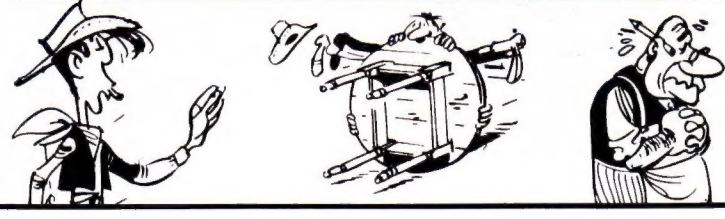

LUCKY LUKE
Morris
Goscinny

AGENT 327
Martin Lodewijk

WELLINGTON WISH
Fred A.Julsing

AMBROSIUS
Gideon Brugman
L.Hartog van Banda

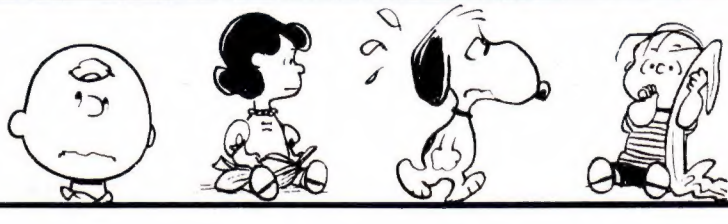

PEANUTS
Schulz

pep – strips hebben altijd een ● stipnotering

HOLLAND SF

jaargang V, nummer 4, prijs fl 3,25/55 f

dit nummer kwam tot stand in samenwerking met het sinpschap